

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek
Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću
Građanski odbor za ljudska prava

PRAĆENJE SUĐENJA ZA RATNE ZLOČINE

**IZVJEŠTAJ
ZA 2008. GODINU**

Izveštaj uredili:
Robert Adrić, Mladen Stojanović i Katarina Kruhonja

15. veljače 2009. godine

Izdavač:

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

Za izdavača:

Danira Zovko Šimić

Uredili:

Robert Adrić, Mladen Stojanović i Katarina Kruhonja

Oblikovanje i tisak:

Grafika, Osijek

Naklada:

300

Osijek, 2009.

ISSN 1847-0564

Dozvoljeno prenošenje tekstova uz navođenje izvora.

Projekt se provodi uz podršku

Ureda OSCE-a u Republici Hrvatskoj

Veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država u Republici Hrvatskoj

Ova publikacija je izdana uz financijsku potporu Europske unije. Sadržaj ovog izvještaja isključiva je odgovornost *Centra za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek*, i ne može se ni pod kojim okolnostima smatrati da odražava stav Europske unije.

SADRŽAJ

Uvod	5
Sažetak mišljenja	7
KLJUČNA ZAPAŽANJA	9
PREPORUKE	27
PREGLED POSTUPAKA KOJE SMO PRATILI	29
MIŠLJENJA O POSTUPCIMA KOJE SMO PRATILI	34
Postupak protiv optuženih Vlastimira Denčića i Zorana Kecmana	34
Ponovljeni (treći) postupak protiv optuženih Luke Markešića, Zdenka Radića, Zorana Marasa i Ivana Orlovića	35
Postupak protiv optuženih Slobodana Vučetića, Petra Gunja, Mirka Vujića i Stevana Perića	38
Postupak protiv opt. Rahima Ademija i opt. Mirka Norca	41
Postupak protiv optuženog Slobodana Raića	48
Postupak protiv optuženih Novaka Simića Miodraga Kikanovića i Radovana Krstinića	50
Ponovljeni postupak protiv optuženog Dobrivoja Pavkovića	52
Ponovljeni (treći) postupak protiv optuženog Nikole Cvjetičanina	54
Postupak protiv optuženih Tomislava Madija, Maria Jurića, Zorana Poštića, Davora Lazića i Mije Starčevića	56
Postupak protiv optuženog Žarka Leskovca	58
Postupak protiv optuženog Saše Počučec	59
Postupak protiv optuženog Mile Letice	61
Postupak protiv optuženog Boška Surle	62
Postupak protiv optuženog Branislava Mišćevića i optuženog Željka Vrljanovića	65
Postupak protiv optuženih Željka Šuputa i Milana Panića	69
Postupak protiv optuženog Antuna Gudelja	71

73	ZAPAŽANJA O POSTUPCIMA KOJI SU U TIJEKU
73	Tijek postupka protiv opt. Branimira Glavaša i ostalih
79	Tijek postupka protiv opt. J. Mišljenovića i ostalih za zločin genocida
81	Tijek postupka protiv optuženih Damira Kufnera, Davora Šimića, Pavla Vancaša, Tomice Poletto, Željka Tutića i Antuna Ivezića
83	Tijek postupka protiv optuženog Radoslava Čubrila i ostalih za zločin počinjen u Lovincu
85	Tijek postupka protiv optuženog Željka Čizmića za zločin protiv civilnoga stanovništva počinjen u Dalju
86	Tijek postupka protiv optuženog Ljubana Devetaka i ostalih za zločin protiv civilnoga stanovništva počinjen u Lovasu
88	DODATAK - PREGLED PRAĆENIH SUĐENJA ZA RATNE ZLOČINE

UVOD

U svojoj naravi, suđenja za ratne zločine bi, osim opće i specijalne prevencije, trebala biti prvi korak k pravdi nakon rata i obnovi povjerenja. Ona moraju biti i reverzibilan proces samome zločinu, odnosno moraju pridonijeti reafirmiranju vrijednosti urušenih zločinom, dokidanju atmosfere koja je pogodovala zločinu i preispitivanju političkog konteksta u kojemu se zločin dogodio.

Za stvaranje pozitivnog ozračja za suđenja za ratne zločine odgovornost imaju pravosudna, izvršna i zakonodavna tijela Republike Hrvatske, ono ovisi o njihovoj transformaciji i demokratizaciji. Važnu ulogu imaju i mediji i civilno društvo.

No, unatoč postupnom poboljšanju i javnom prihvaćanju temeljnih vrijednosti pravnog poretka, u praksi još uvijek prevladava tek djelomična spremnost političkih elita i pravosudnih institucija za preuzimanje odgovornosti za kvalitetno i efikasno procesuiranje svih ratnih zločina. Suđenja se i dalje odvijaju u kontekstu društvene „tolerancije“ prema „vlastitim“ zločincima. Nedostaje osmišljen i konstruktivan proces suočavanja sa zločinima počinjenim u ratu koji je nužan dijelom radi uklanjanja njihovih anticivilizacijskih posljedica, a dijelom zbog potrebe stvaranja modernog društva koje će htjeti, i intelektualno i emocionalno, apsorbirati postmodernističke civilizacijske stečevine i aktivno se odrediti prema izazovima koje pred države nastale raspadom Jugoslavije stavljaju globalizacijski procesi, ali i novi sve(europski) projekt.

Organizacije za ljudska prava u Republici Hrvatskoj - Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Documenta i Građanski odbor za ljudska prava, koje od 2004. godine sustavno prate suđenja za ratne zločine i njihov utjecaj na procese suočavanja s prošlošću, žele svojim radom potaknuti pravosudna, zakonodavna i izvršna tijela Republike Hrvatske, ali i javnost u cjelini na šire promišljanje što činiti s posljedicama loše provedenih suđenja u prošlosti, kako u budućnosti osigurati primjenu propisanih standarda suđenja, stvoriti okruženje poticajno za svjedočenja žrtava-svjedoka i svjedoka, te kako poboljšati ulogu žrtve u kaznenim postupcima.

Želja nam je da ovaj izvještaj bude poticaj institucijama da u problemima vide prilike, a u izazovima inspiraciju za nastavak reformi jer reforme su borba protiv mentaliteta, interesa i inertnosti.

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek
Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću
Građanski odbor za ljudska prava

Za organizacije:

Katarina Kruhonja, *Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek*

Vesna Teršelič, *Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću*

Zoran Pusić, *Građanski odbor za ljudska prava*

SAŽETAK MIŠLJENJA

Po našem mišljenju, u suđenjima za ratne zločine, ali i stvaranju pozitivnog ozračja za ista, pravosudna, izvršna i zakonodavna tijela Republike Hrvatske, u 2008. godini, nisu učinila očekivani, nužan i objektivno ostvariv kvalitativni iskorak. Najozbiljniji problemi koji se prenose iz godine u godinu su još uvijek nepovoljan politički kontekst, nedostatni kadrovski i tehnički uvjeti za procesuiranje ratnih zločina, nedostatna primjena zakonskih mogućnosti za zaštitu svjedoka te veliki broj presuda donesenih u odsutnosti. Iako su temeljem Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv vrijednosti međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (NN 175/039) osnovani istražni centri pri četiri županijska suda (Zagreb, Osijek, Split i Rijeka) oni, zapravo, nisu zaživjeli u praksi. Suđenja za ratne zločine provode se na desetak županijskih sudova, a županijski državni odvjetnici nisu specijalizirani. To se odražava na kvalitetu suđenja za ratne zločine u Hrvatskoj. Još uvijek je veliki broj suđenja u odsutnosti, suđenja su neučinkovita, tj. česti i dugi prekidi i ponavljanje postupaka, neujednačena je politika pritvora te neujednačena i krajnje neprimjerena kaznena politika, kao npr. da se kao olakotna okolnost pri izricanju visine kazne za ratni zločin protiv civilnoga stanovništva uzima u obzir „domoljubni zanos“. Poseban problem su neprecizne optužnice, često nedovoljno kontrolirane, s velikim brojem okrivljenika od kojih se neke ne tereti niti za jednu konkretnu radnju, a istrage se, takoreći, provode na glavnim raspravama, takve optužnice tužitelji mijenjaju i po nekoliko puta (ponekad tako da od prvotnih inkriminacija ne ostane niti jedna), a što u konačnici često rezultira odustajanjem od kaznenog progona ili oslobađajućim presudama.

No, 2008. godina obilježena je izravnom intervencijom Hrvatskog sabora u prvostupanjski proces protiv zastupnika prvookrivljenoga za ratni zločin počinjen protiv civila u Osijeku, Branimira Glavaša, čime je jasno demonstrirana moć politike u odnosu na pravosuđe. U kontekstu mogućeg utjecaja politike na tijek suđenja za ratni zločin u predmetu protiv B. Glavaša i ostalih treba, po našem mišljenju, kritički promatrati i odluku Ustavnoga suda Republike Hrvatske o ukidanju pritvora suoptuženicima. Svim navedenim javnosti i svjedocima odašilju se poruke da će zločin, ako pridonosi nekim „višim“ ciljevima, biti dopušten i „pokriven“, odnosno da su neki drugi motivi, a ne utvrđivanje činjenica i odgovornosti počinitelja, u osnovi (ne)provođenja kaznenih procesa.

U nadolazećem razdoblju smatramo ključnim uistinu „oživjeti“ istražne centre pri četiri županijska suda, ojačati specijalizirane timove Državnog odvjetništva, ali i Ministarstva unutarnjih poslova, sustavno rješavati naslijede velikog broja presuda donesenih u odsutnosti, posebnu pažnju pokloniti svim vidovima zaštite svjedoka i regionalnoj suradnji – sve uz pretpostavku jačanja političke volje za procesuiranje ratnih zločina.

Monitoring tim:

Veslinka Kastratović

Mladen Stojanović

Vlatka Kuić

Robert Adrić

Jelena Đokić Jović

Maja Kovačević Bošković

KLJUČNA ZAPAŽANJA

Tijekom 2008. godine kaznene postupke zbog kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim humanitarnim pravom pratili su na županijskim sudovima i na Vrhovnom sudu Republike Hrvatske monitorice i monitori Centra za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek, Građanskog odbora za ljudska prava, Zagreb i Centra za suočavanje s prošlošću „Documenta“, Zagreb.

Postupke se prati u odnosu na njihovu zakonitost, javnost i pravednost, tj. s obzirom na to jesu li provedeni u skladu s europskim pravnim standardima.

Ocjena stanja temelji se na nekoliko ozbiljnih problema s kojima se, po našem mišljenju, suočava hrvatsko pravosuđe, ali koji su istovremeno i izazovi koje treba riješiti u vremenima koja dolaze.

Nepovoljan politički kontekst

Hrvatski sabor kao najviše zakonodavno tijelo formalno i institucijski je najodgovorniji za stvaranje uvjeta za što kvalitetniji rad pravosuđa te stvaranje ozračja za afirmaciju vladavine prava. Stoga je nedopustivo da Hrvatski sabor svojom odlukom temeljenom na, po našem mišljenju, pogrešnom tumačenju Ustava onemogućuje pravosudnim tijelima da samostalno i nepristrano odlučuju o određivanju pritvora Branimiru Glavašu, optuženome za ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Takvim postupkom ovaj saziv Sabora zasigurno ne daje doprinos stvaranju povoljnih uvjeta za procesuiranje svih ratnih zločina, nego kompromitira ne samo instituciju Hrvatskog sabora, već i autonomnost pravosudnoga sustava, te dovodi u pitanje sposobnost institucija Republike Hrvatske da svima jamče Ustavom zagarantiranu jednakost pred zakonom (obrazloženje na stranici??).¹

U kontekstu mogućeg utjecaja politike na tijek suđenja za ratni zločin u predmetu protiv B. Glavaša i ostalih treba, po našem mišljenju, kritički promatrati i odluku Ustavnoga suda Republike Hrvatske o ukidanju pritvora suoptuženicima u ovom kaznenom postupku.

Naime, odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske iz pritvora je pušteno četvero bivših pripadnika Samostalne uskočke satnije, koji su optuženi za ubojstva civila srpske nacionalnosti u Osijeku 1991. godine. Dan kasnije, Županijski sud u Zagrebu, pozivajući se na tu odluku Ustavnog suda, iz

¹ Kakva je **politička klima** u odnosu na suđenje okr. Branimiru Glavašu vidljivo je iz sljedećeg.

Na svojoj sjednici 19. veljače 2008. *Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove Hrvatskog sabora* jednoglasno je usvojio prijedlog zastupnika stranke HDSSB, čiji je predsjednik Branimir Glavaš, da se Branimira Glavaša izabere u saborski Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Prema javnosti dostupnim informacijama, nitko od zastupnika i zastupnica u Odboru za izbor i imenovanja, kojim predsjedava Nevenka Majdanić (HDZ), u sastavu Zdravko Ronko (SDP), Željka Antunović (SDP), Marin Brkarić (IDS), Miljenko Dorić (HNS), Zdenko Franić (SDP), Ratko Gajica (SDSS), Anton Mance (HDZ), Krunoslav Markovinović (HDZ), Nazif Memedi (nezavisni), Zvonimir Puljić (HDZ), Nenad Stazić (SDP) i Ivan Vučić (HDZ) nije se usprotivio prijedlogu iako Branimira Glavaša optužba tereti za najteže ratne zločine protiv civila, što konkretno znači za ubojstva i/ili mučenja 10 ljudi. Ne očekujući da se okrivljenika prije pravomoćne presude tretira kao krivca, krajnji je cinizam uopće dati takav prijedlog, a skandalozna je razina političke neodgovornosti i ljudske neosjetljivosti koju su takvom odlukom zastupnici i zastupnice pokazali. Politički skandal, koji bi sigurno imao međunarodni odjek, spriječen je na način da je sam B. Glavaš odbio kandidaturu!

prитвора je pustio i preostalu dvojicu optuženika. Ovakva odluka nužno otvara nekoliko pitanja, prije svega, je li takva u potpunosti pravno utemeljena, predstavlja li opravdanu reakciju Ustavnog suda na moguću povredu ustavom zajamčenih ljudskih prava optuženika, ili je pak nastala kao proizvod političkih signala odaslanih Ustavnom sudu, te na takav način ponizila sudsku vlast (Županijski sud u Zagrebu i Vrhovni sud Republike Hrvatske) koja je odredila i u više navrata produživala pritvor optuženicima, te u konačnici hoće li takva odluka, ako postane nepisano pravilo, stvoriti neslućene probleme u djelotvornom procesuiranju najvećih i najvažnijih slučajeva koji se nalaze pred hrvatskim pravosuđem.

Ustavni sud odluku je, među ostalim, temeljio na načelu razmjernosti pritvora, navodeći da Županijski i Vrhovni sud nisu uzeli u obzir „razboritost trajanja njihovog pritvora u odnosu na razdoblje u kojem su do sada poduzete postupovne radnje, a osobito okolnost da je nakon podizanja optužnice prošao dulji vremenski rok, a dokazni postupak u kojem je predviđeno ispitivanje velikog broja svjedoka i izvođenje brojnih drugih dokaza je tek praktički započeo“. Pojednostavljeno rečeno, Ustavni sud je zaključio da postupak već traje predugo i da će još dugo trajati, pa je u tom slučaju daljnje trajanje pritvora nerazborito jer se, takoreći, pretvara u izdržavanje kazne prije pravomoćne presude. Tijekom dotadašnjeg trajanja postupka branitelji optuženika stalno su tražili ukidanje pritvora, ali su istovremeno raznim procesnim „trikovima“ odugovlačili suđenje. Po našem mišljenju Ustavni sud je pogrešno protumačio načelo razmjernosti kod određivanja pritvora. Zakon o kaznenom postupku jasno definira, u članku 101. stavku 3., načelo razmjernosti kao odnos između opravdanosti pritvora i težine počinjenog djela, te kazne koja se prema podacima kojima raspolaže sud može očekivati, dok ga Ustavni sud u svojoj odluci tumači kao omjer između trajanja postupka i očekivane kazne. Iz toga proizlazi da je Ustavni sud zaključio da bi eventualno izrečena kazna mogla biti jednaka ili nešto veća od trajanja pritvora, te je na takav način neizravno ocijenio meritum predmeta preuzevši ulogu redovnih sudova.

Ustavni sud je odluku temeljio na praksi Europskog suda za ljudska prava prema kojemu je pritvor opravdan ako su razlozi koji ga opravdavaju i dalje relevantni te ako pravosudna tijela u svom postupanju iskazuju potrebnu marnost. Na temelju konkretnih presuda Europskog suda za ljudska prava, kao vodiča pri donošenju odluke, Ustavni sud je zaključio da u ovom slučaju pritvor više nije opravdan, no međutim, ovdje je bitno naglasiti da Europski sud za ljudska prava nema previše prakse s ratnim zločinima pa se tako i odluka Ustavnog suda ne poziva na takve predmete, nego, između ostalih, i na predmet „Shiskov“ od 9. siječnja 2003. godine u kojem se radi o običnoj krađi. Pojednostavljeno, Ustavni sud smatra da razlozi koji opravdavaju pritvor kod, u ovom primjeru, obične krađe i najtežeg kaznenog djela kakav je ratni zločin protiv civilnog stanovništva počinjen u Osijeku trebaju biti isti.

Također, pitanje je zašto se Ustavni sud nije, recimo, pozvao na, po našem mišljenju primjereniju sudsku praksu Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju koji isključivo sudi za ratne zločine, a gdje se optuženici nalaze u pritvoru iako postupci traju dugo, a jedini uvjet za određivanje pritvora je pravomoćnost optužnice.

Zakon o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda u praksi nije zaživio – specijalni odjeli za ratne zločine u praksi ne funkcioniraju

Zakon o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv vrijednosti međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (NN 175/03) na snazi je već pet godina, što je sasvim dovoljno razdoblje/vrijeme za ocjenu njegove primjene. Iako se u “Reviziji akcijskog plana uz strategiju reforme pravosuđa” Ministarstva pravosuđa tvrdi drugačije, želimo upozoriti na činjenicu da u praksi taj zakon još uvijek nije zaživio, barem ne u smislu zbog kojega je, po našem mišljenju, donesen.

Formalno su osnovana četiri odjela za ratne zločine na županijskim sudovima u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu. Dobila su izvanmjesnu nadležnost u predmetima za ratne zločine, no ona nisu kadrovski opremljena, niti funkcioniraju, predstavljaju mogućnost koju se predlaže tek izuzetno². S obzirom na takvu praksu iz kontakata s predstavnicima DORH-a moglo se čuti da pravosudni radnici ne shvaćaju ozbiljno taj dio Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda. Čini se da vlada nekritičko uvjerenje kako su svi županijski sudovi dovoljno kadrovski sposobni suditi za najteža kaznena djela i da su sva državna odvjetništva sposobna i ekipirana za kvalitetno postupanje protiv počinitelja ratnih zločina. Praksa opovrgava ovo uvjerenje a, ujedno, pokazuje da formirani specijalni odjeli ne funkcioniraju.³

Nadalje, vijeća za ratne zločine pred kojima se vode postupci trebaju biti formirana od tri profesionalna suca koji se odlikuju iskustvom rada na najsloženijim predmetima, no često se radi o sucima i sutkinjama sa iskustvom u građanskim, a ne u kaznenim predmetima. Zakon, naime, ne navodi izričito koji su to najsloženiji predmeti. No, pretpostavljamo da nije stvarna svrha odredbe, u kojoj se kaže da u vijećima trebaju biti suci s dugogodišnjim iskustvom rada u najsloženijim predmetima, da to budu suci građanskih odjela županijskih sudova. Preporučujemo da članovi Vijeća za ratne zločine budu isključivo suci kaznenih odjela koji se odlikuju višegodišnjim iskustvom rada u najsloženijim kaznenim predmetima te da se navedeno regulira novelom navedenog Zakona.

Osnivanje tzv. „uskočkih sudova“ ukazuje da je zakonodavac shvatio da postupke za određena kaznena djela trebaju voditi specijalizirani sudovi i dodatno educirani suci. Smatramo da su ovo dovoljni razlozi

² Osim što je predmet protiv opt. R. Ademija i M. Norca od strane MKSJ-a transferiran Županijskom sudu u Zagrebu, nemamo podatak da je ijedno suđenje tijekom 2006., 2007. i 2008. godine temeljem navedenog zakona prebačeno na županijske sudove u Zagrebu, Splitu, Rijeci ili Osijeku“. Županijski sudovi u Splitu i Osijeku sudili su u lokalnim predmetima, Županijski sud u Rijeci je prihvatio dva predmeta iz Gospića, a Županijski sud u Zagrebu jedan predmet iz Osijeka, temeljem standardnih odredbi za promjenom mjesta suđenja. OSCE u svom izvještaju za 2007. g. navodi da je Hrvatska u jednom od svojih zahtjeva jamčila da će, ako izručenje bude odobreno, Glavni državni odvjetnik tražiti da se predmet istraži i sudi pred jednim od sudova koji imaju specijalne odjele za ratne zločine, iako takve odluke donosi Vrhovni sud. Zahtjev obrane da se predmet delegira sa Županijskog suda u Sisku na jedan od sudova koji imaju specijalne odjele za ratne zločine nije od strane Vijeća razmatran jer okrivljeni, odnosno obrana, nije subjekt koji takav zahtjev može uložiti. VSRH je u jednom predmetu zaključio da istražni sudac, također, nije subjekt koji može zahtijevati delegaciju predmeta.

³ Tako je, primjerice, na Županijskom sudu u Rijeci (koji po Zakonu o primjeni Statuta Međunarodnog suda i progonu za kaznena djela protiv vrijednosti međunarodnog ratnog i humanitarnog prava ima formiran specijalan odjel za ratne zločine) u tijeku postupka za zločin u Lovincu (opt. Čubrilo i dr.) do svibnja 2007. godine sudsko vijeće bilo sastavljeno od dva suca profesionalca i tri suca porotnika, što nije u skladu s odredbom istog zakona po kome je taj specijalni odjel formiran (u čl. 13. st. 2. Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv vrijednosti međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (NN 175/03) je propisano da sudsko vijeće čine “po tri suca iz redova sudaca koji se odlikuju iskustvom na radu u najsloženijim predmetima“).

da se postojeći zakon izmijeni te da za suđenja u predmetima ratnih zločina stvarno nadležni budu isključivo županijski sudovi u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku.

Nedostatni kadrovski kapaciteti i tehnički uvjeti sudova

Činjenica da su članovi/ce niza vijeća za ratne zločine zapravo suci/tkinje građanskih odjela upućuje na nedostatne kadrovske kapacitete sudova, bez obzira što se postupke i dalje vodi i na desetak županijskih sudova (ne samo na onima u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku). Sasvim je jasno da neki sudovi nemaju ni tehničke⁴, a ni stručne uvjete za suđenje u predmetima ovakve važnosti i težine kakvi su predmeti ratnih zločina (dovoljan broj sudaca kaznenih odjela, što je najvidljivije u slučajevima ponavljanja postupaka ukoliko je potrebno izmijeniti Vijeće)⁵. Čak ni Županijski sud u Zagrebu nema prostorni kapacitet da se paralelno provodi više „velikih“ sudskih procesa što bitno utječe na dinamiku rasprava, odnosno dužinu postupka.

Županijska državna odvjetništva nemaju dovoljan broj specijaliziranih zamjenika koji rade na kaznenim djelima protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim humanitarnim pravom što se odražava na kvaliteti optužnica i kvaliteti zastupanja optužnica.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske je u izvještaju za 2007. godinu objavilo da u bazi svojih podataka ima prijavljenih 703 ratnih zločina (mapa zločina). Od toga broja su kazneni postupci protiv osumnjičenih pokrenuti za 301 zločina, dok kazneni postupci nisu pokrenuti za 402 zločina jer su počinitelji nepoznati.⁶ Nameće se zaključak da je nužno povećati i educirati broj djelatnika angažiranih na predistražnim radnjama na nacionalnoj razini (Odjel organiziranog kriminala i ratnih zločina) i na razini policijskih uprava.

Veliki broj presuda donesenih u odsutnosti okrivljenika

U “Reviziji akcijskog plana uz strategiju reforme pravosuđa” navedeno je da su pravomoćne presude donesene tijekom 90-ih godina prošle evaluaciju Vrhovnog suda Republike Hrvatske kroz žalbeni postupak, čime se, po Ministarstvu pravosuđa, navodno otklanja prigovor njihove nezakonitosti i nekvalitete (statiistički podaci Vrhovnog suda pokazuju da je polovina od ukupno 68 presuda donesenih u postupcima u odsutnosti optuženika potvrđena, preinačeno je 11, a potpuno ukinuto 20 presuda). Međutim, ovdje je bitno reći da na više od 300 presuda branitelji uopće nisu ulagali žalbe te da su one postale pravomoćne

⁴ U postupku za zločin u Marinom Selu (opt. Damir Kufner i dr.), u kojemu su optuženi pripadnici hrvatskih postrojbi, koji se vodi na Županijskom sudu u Požezi, svjedoci iskazuju iz publike, jer posebno mjesto za ispitivanje svjedoka ne postoji. Neki od ispitanih svjedoka izjavili su da ih je strah svjedočiti, a jedna je svjedokinja izjavila da zbog straha ne želi govoriti o događajima o kojima je posredno saznala. Također, s obzirom da Županijski sud u Požezi nije u mogućnosti ispitivati svjedoke posredstvom video-konferencijske veze, jedno ročište je moralo biti održano u zgradi Županijskog suda u Osijeku.

⁵ U postupku za zločin u Lovincu (opt. Radoslav Čubrilo i dr.) VSRH dva je puta ukidao presude Županijskog suda u Gospiću. Potom je postupak delegiran na Županijski sud u Rijeci, jer Županijski sud u Gospiću nije imao dovoljno sudaca za formiranje novog vijeća.

⁶ Izvješće o radu državnih odvjetništava u 2007. godini, Popis ratnih zločina s pregledom osoba protiv osoba protiv kojih je postupak u tijeku ili su osuđene, str. 153.

protokom roka za žalbu, iako su optuženici osuđivani i na maksimalne kazne zatvora u trajanju od 20 godina. Nadamo se da nespominjanje ukupnog broja presuda donesenih u odsutnosti nije bilo namjerno.

Praksa suđenja u odsutnosti i dalje je prisutna. Tako se od ukupnog broja optuženih (78) u postupcima koje smo u 2008. godini pratili u fazi glavne rasprave, čak 31 optuženom sudilo u odsutnosti (39,7%)⁷. Radi se o predmetima koji su u tijeku, vodi ih se prvi put, a neki su započeli prije više godina (primjer su postupci za predmete *Lovas* i *Mikluševci*)⁸. U tim konkretnim postupcima najčešće optuženike brane branitelji po službenoj dužnosti. U postupku za zločin u Mikluševcima većina branitelja je imenovana 2008. godine. Angažman velikog broja branitelja po službenoj dužnosti (17) imao je, po našem mišljenju, više formalnopravni nego stvarni učinak na kvalitetu obrane. Naime, branitelji po službenoj dužnosti su prihvatili zastupati optuženike kojima se sudi u odsutnosti u trenutku kada je postupak već bio pred samim krajem, uz brojne izmjene optužnice i istragu koju je, nažalost, ŽDO iz Vukovara provodilo na glavnoj raspravi.

Stupanjem na snagu novog Zakona o kaznenom postupku postupak se može obnoviti u korist osuđenika *bez obzira je li on prisutan*, ukoliko su ispunjeni zakonom propisani uvjeti (npr. ako se dokaže da se presuda temelji na lažnom iskazu, izjavi, snimci...; ako se dokaže da je do presude došlo zbog kaznenog djela državnog odvjetnika, suca...; ako se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi prikladni da prouzroče oslobađanje...; ako je osoba za djelo više puta osuđena ili je osuđeno više osoba za jedno djelo koje je mogla počinuti samo jedna osoba ili neke od njih...). Zahtjev može podnijeti i branitelj ukoliko se radi o novim činjenicama ili dokazima koji su prikladni da prouzroče oslobađanje, bez obzira je li osuđenik prisutan. Državno odvjetništvo je započelo s analizom presuda donesenih u odsutnosti okrivljenih kako bi, u slučaju da se utvrdi postojanje uvjeta, u konkretnim predmetima Državno odvjetništvo podnijelo zahtjeve za obnove postupaka.

Pogrešna primjena Zakona o oprost

Naslijede loše provedenih postupaka ranih devedesetih predstavljaju i oni slučajevi u kojima je pogrešno primijenjen Zakon o oprost na kaznena djela ubojstva ili ratnog zločina. Imamo zabilježena dva takva slučaja, a s različitim pravnim situacijama.

U slučaju protiv okr. Atuna Gudelja su višegodišnjom pravnom bitkom oštećene stvoreni uvjeti za ponavljanje postupka.⁹

⁷ Radi se o postupcima koji se vode pred Županijskim sudom u Vukovaru, Sisku i Rijeci.

⁸ Za zločin u Mikluševcima (kazneno djelo genocida) postupak se u početku vodio protiv 35 optuženika. Tijekom 2008. godine ŽDO je odustalo od kaznenog progona 6-oro optuženih. Krajem 2008. vodio se protiv 19 osoba (5 prisutnih i 14 odsutnih). No u siječnju 2009. godine ŽDO je odustalo od progona još 5 optuženika.

Za zločin u Lovasu (kazneno djelo genocida i kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva), postupak se vodi protiv 16-oro optuženika. Dva optuženika su nazočna na raspravama, protiv ostalih 14-oro postupak se vodi u odsutnosti.

⁹ Na Županijskom sudu u Osijeku u srpnju 2008. nepravomoćno je završen ponovljeni postupak protiv opt. Antuna Gudelja zbog ubojstva Josipa Reihl-Kira, načelnika Policijske uprave Osijek, Milana Kneževića, odbornika SO Osijek, i Gorana Zobundžije, predsjednika Izvršnog vijeća SO Osijek, te pokušaja ubojstva Mirka Tubića, predsjednika MZ Tenje koje je počinio 01. srpnja 1991. godine, kao pri-

U predmetu protiv okr. Freda Margaša za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva VSRH je potvrdio presudu Županijskog suda u Osijeku i u dijelu u kojoj se presuda odnosila na ubojstva zbog kojih je u prethodnom postupku protiv okrivljenog obustavljen kazneni postupak primjenom Zakona o oprostima zaključivši da obustava postupka radi kaznenog djela ubojstva ne predstavlja prepreku za pokretanje postupka za ratni zločin (iako se odnosi na isti konkretni učin). Nemamo podatak je li okrivljeni na taj dio presude uložio ustavnu tužbu.

Ustavni sud Republike Hrvatske u svojoj Odluci broj: U-III-543/1999 od 26. studenoga 2008. godine upućuje na primjenu odredbe čl. 406. st. 1. toč. 5. ZKP-a kojom se dopušta obnova kaznenog postupka dovršenog pravomoćnom presudom kojom se optužba odbija, ako se utvrdi da se akt oprosta, odnosno pomilovanje, zastara ili druge okolnosti koje isključuju kazneni progon ne odnose na kazneno djelo povodom kojeg je donesena odluka kojom se optužba odbija.

Penalna politika

U suđenjima za ratne zločine proces individualizacije i odmjeravanja primjerene kaznenopravne sankcije morao bi biti jednako važan kao i samo određivanje krivnje. Naime, činjenice na kojima se temelji odluka o kazni odlučne su činjenice pa bi se one morale utvrditi s istim stupnjem izvjesnosti kao i činjenice o kojima ovisi odluka o krivnji i pravnoj oznaci djela. Međutim, u praksi je vrlo čest slučaj da je dio presude u kojem se govori o izboru i razlozima za odgovarajuću vrstu i mjeru kaznenopravne sankcije najlošije obrazložen. Proces individualizacije kazne ne bi smio biti shvaćen kao mehanički proces primjene zakonske norme u odnosu na konkretnog optuženika. U takvom postupku sudac, osim što je dužan voditi računa o zakonskim okvirima za izricanje kazne te o općim pravilima o izboru vrste i mjere kazne, obvezan je i odgovarajuće vrednovati sve te okolnosti i zatim izreći počinitelju kaznenog djela primjerenu kaznenopravnu sankciju vodeći računa o stupnju krivnje, pogibelnosti djela i nadasve o postizanju svrhe kažnjavanja.¹⁰

padnik rezervnog sastava policije Republike Hrvatske. Iako je u prethodnom postupku VSRH 1997. godine obustavio kazneni postupak pozivajući se na Zakon o općem oprostima, Ustavni sud Republike Hrvatske je ukinuo rješenje VSRH o obustavi postupka i predmet vratio na ponovno odlučivanje. VSRH je ovom prilikom odbio žalbu optuženog i potvrdio rješenje Županijskog suda u Osijeku kojim je odbijen zahtjev za obustavom postupka. Tek time su stvoreni uvjeti da Antun Gudelj odgovara za kaznena djela za koja je bio optužen.

¹⁰ U postupku za zločin u Kninu (opt. Počuča), Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Kninu prilikom odmjeravanja kazne primijenilo je mogućnost ublažavanja kazne, optuženiku je utvrdilo dvije kazne zatvora u trajanju od tri godine te je izreklo jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 5 godina. Pri tome očito nije imalo u vidu brojnost radnji optuženika i veliki broj oštećenika koje je, prema utvrđenju prvostupanijskog suda, tukao, na druge načine fizički (stavljao na rane kuhinjsku sol, gasio im žar od cigareta u ustima ...) i seksualno (prisiljavajući ih na oralni seks) zlostavljao. Vrhovni je sud preinačio presudu u odluci o kazni, utvrdio je optuženiku dvije kazne zatvora u trajanju od pet godina te mu je izrekao jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od osam godina.

Pri izricanju minimalne kazne okrivljenom Mirku Norcu za zločine počinjene na civilnom stanovništvu u **Medačkom džepu** Vijeće za ratne zločine, po našem mišljenju, nije uopće uzelo u obzir težinu posljedica i patnju više od stotinu obitelji koji se nisu mogli vratiti jer su njihovi domovi i imovina bili potpuno uništeni. Osim toga Sud ne uzima u obzir (iako to u presudi spominje) činjenicu da je optuženik već pravomoćno osuđen za isto kazneno djelo, niti što je "Doduše, izostao je izraz pijeteta prema poginulima i suosjećanja s onima koji su u operaciji izgubili svoje bližnje". Nasuprot tomu Sud navodi da je vodio računa da je optuženik bio vrlo mlada osoba (nenavršenih 26 godina) te ističe: „očito je njegova mladost i životno neiskustvo u ozračju domoljubnog zanosa

U procesu individualizacije kazne, pogibeljnost počinjenog kaznenog djela sud je dužan promatrati u kontekstu konkretnog postupanja određenog počinitelja i u tom postupanju ocijeniti stupanj pogibeljnosti njegovih radnji, kako s aspekta samog počinitelja tako i s aspekta ocjene društva o utvrđenom postupanju, ali i jačini ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra (težina djela). Također, pogibeljnost kaznenog djela trebala bi biti promatrana naročito kroz odnos počinitelja kaznenog djela u odnosu na žrtvu. Nije potrebno niti posebno naglašavati koliko je važno dobro obrazložiti žrtvi, zajednici, pa i stručnoj javnosti, zašto je optuženiku, za koga je utvrđeno da je počinio kazneno djelo protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, izrečena minimalna kazna zatvora, ili kazna zatvora ispod minimuma propisana za konkretno kazneno djelo. Tijekom 2008. godine na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj u odnosu na 47% optuženika koji su proglašeni krivima i kojima su izrečne kazne zatvora, izrečene su kazne u visini posebnog minimuma (5 godina) ili ispod navedenog minimuma. Opravdano je pitanje da li čestim izricanjima kazni ispod posebnog minimuma i šturim obrazlaganjem okolnosti zbog kojih je izrečena takva mjera kazne sudovi pridonose obnavljanju dostojanstva žrtve i vraćanju povjerenja i sklada u društvu?

Svrha kažnjavanja je da se uvažavajući opću svrhu kaznenopravnih sankcija izrazi društveni prijekor zbog počinjenog kaznenog djela, utječe na počinitelja da u buduću ne čini kaznena djela, utječe na sve ostale da ne čine kaznena djela i da se primjenom propisanih kazni utječe na svijest građana o pogibeljnosti kaznenih djela i *pravednosti* kažnjavanja njihovih počinitelja (čl. 50 KZ).

Ukoliko su okrivljenici/e bili sudionici Domovinskog rata, Vijeća za ratne zločine pri odmjeravanju kazne to, u pravilu, uzimaju za olakotnu okolnost. Međutim, po prirodnom pravu svaki čovjek zna da je protjerivanje, maltretiranje i ubijanje civila, djece, žena, starih, ranjenih i zarobljenih zločin protiv čovjeka i čovječnosti. I u obrani časnio je pomoći slabijem, civilu, ranjenom, bolesnom, pa i nemoćnom neprijatelju. Baš tim činima vojnik pridonosi obrani domovine. Nasuprot tomu, čineći kaznena djela protiv međunarodnog humanitarnog prava šteti žrtvama, ali i društvu i Republici Hrvatskoj. Stoga smatramo da pri odmjeravanju kazne za ratne zločine nije primjereno tretirati sudjelovanje u Domovinskom ratu kao olakotnu okolnost.

Smatramo nužnim da Vrhovni sud Republike Hrvatske da svoje mišljenje o kriterijima po kojima se utvrđuju olakotne i otegotne okolnosti. Osim toga, smatramo nužnim da Vrhovni sud Republike Hrvatske, odlučujući u drugom stupnju, u predmetima kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim humanitarnim pravom, vrlo pažljivo cijeni razloge izricanja minimalnih kazni zatvora ili kazni zatvora ispod posebnog minimuma.

pridonijelo njegovoj ravnodušnosti pri mogućnosti nastupanja zabranjenih posljedica i propuštanja korištenja zapovjednih ovlasti u sprječavanju i kažnjavanju protupravnih radnji⁶.

U postupku za zločin u Bjelovaru Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Varaždinu četvoricu optuženika je proglasilo krivim za pomaganje u kaznenim djelima ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, koje je za posljedicu imalo smrt šestorice i ranjavanje jednog oštećenika. No, uzimajući u obzir optuženicima brojne olakotne okolnosti (nekažnjavanost, veliki doprinos u obrani domovine, maloljetnu djecu) Sud je optuženicima utvrdio pojedinačne kazne zatvora ispod propisanog zakonskog minimuma, tako da su čak i izrečene jedinstvene kazne ispod propisanog posebnog minimuma (opt. Markešiću izrečena je jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 4 godine, a optuženicima Radiću, Marasu i Orloviću u trajanju od 3 godine), iako je navedeno da je kao otegotna okolnost vrednovana i činjenica da je prilikom počinjenja ubijeno 6 osoba.

Iako je jedna od propisanih pravnih posljedica osude (Zakon o odlikovanjima i priznanjima RH, NN 20/95) zbog počinjenog kaznenog djela oduzimanje državnih odličja i priznanja (KZ RH, članak 84. stavak 2.) do sada nismo zabilježili niti jedan takav primjer. Prema članku 36. Zakonu o odlikovanjima i priznanjima RH, Predsjednik Republike Hrvatske može na prijedlog Državnog povjerenstva za odlikovanja i priznanja Republike Hrvatske ili po vlastitoj odluci oduzeti odlikovanje ili priznanje ako nositelj odlikovanja ili priznanja postupava protivno pravnom poretku ili moralnim zasadama u Republici Hrvatskoj, a inicijativu za oduzimanje mogu podnijeti i Zastupnički dom, ministarstva i druga tijela državne vlasti, političke stranke vjerske zajednice, udruge građana i druge pravne osobe.¹¹

Neučinkovito suđenje

Uočava se trend smanjenja ponavljanja postupaka. Prema statistikama objavljenim u izvještaju OSCE-a 2007. godine, za razdoblje od 2002. do 2007. godine evidentirano u rasponu između 95 - 35% (2002. godine ponavljalo se 95% predmeta, 2003. godine 50%, 2004. godine 55%, 2005. godine 65%, 2006. godine 35% i 2007. godine 52% predmeta). Od predmeta koje smo pratili u 2008. godini 22,7% je ponavljano¹². U 11 predmeta o kojima je odlučivao VSRH u 2008. godini, a odluke su nam poznate, u 4 predmeta (36,3) presude su ukinute ili dijelom ukinute.

Počinjane glavne rasprave ispočetka, ukoliko prekid traje duže od dva mjeseca, ili iz drugih razloga, je, zapravo, dosta česta praksa u suđenjima za ratne zločine koji su u tijeku.¹³ Razlozi za prekide dulje

¹¹ Sam postupak oduzimanja odlikovanja detaljnije je reguliran u Pravilniku o odlikovanjima i priznanjima (NN 108/00) pa je propisano da svi legitimirani podnositelji poticaj za dodjelu, ali i oduzimanje odlikovanja i priznanja podnose u pismenom obliku Državnom povjereništvu za odlikovanja i priznanja, koje nakon razmatranja usvojene prijedloge dostavlja Predsjedniku Republike Hrvatske na odluku.

¹² Izdvajamo: U većini predmeta koje smo pratili na Županijskom sudu u Sisku, a u kojima je po žalbama na presude odlučivao VSRH, presude Županijskog suda u Sisku su ukidane. Na tom smo sudu u tijeku 2006. - 2008. godine pratili 6 postupaka. U postupcima za zločin u Selkovicu i Šatornji (opt. Mile Letica) i za zločin u Novskoj (opt. Branislav Mišević i dr.) donesene su prvostupanske presude. Sjednice VSRH po žalbama još nisu održane. Od ostala 4 predmeta, 1 je obnovljen, a 3 se ponavljaju:

- predmet protiv opt. Jove Begovića za zločin počinjen u Petrinji (prvi put suđen u odsutnosti, izrečena kazna od 20 godina zatvora, postupak vraćen u fazu istrage, izrečena kazna zatvora u trajanju od 5 godina, potvrđena od strane VSRH),
- predmet protiv opt. Rade Miljevića za zločin počinjen na brdu Pogledić (u ponovljenom postupku, nakon što je VSRH ukinuo presudu zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, optuženiku je u prosincu 2008. izrečena kazna zatvora u trajanju od 12 godina);
- predmet protiv opt. Dragana Đokića za zločin počinjen u Ravnom Rašcu (VSRH je radi povrede odredbi kaznenog postupka ukinuo presudu kojom je optuženiku izrečena kazna zatvora u trajanju od 12 godina, u ponovljenom postupku ponovno je izrečena ista mjera kazne zatvora, koju je VSRH potvrdio);
- predmet protiv opt. Z. Obradovića i opt. J. Banovića (VSRH je ukinuo presudu kojom su optuženicima izrečene kazne zatvora u trajanju od 7 godina. Nakon provedenog ponovljenog postupka optuženicima su izrečene kazne zatvora u trajanju od 5 godina).

¹³ Glavne rasprave su kretale iznova u predmetima protiv okr. B. Glavaša i ostalih za zločin počinjen u Osijeku (dva puta); u predmetu protiv okr. J. Mišljenovića i ostalih za zločin počinjen u Mikluševcima (više puta); u predmetu protiv okr. N. Simića i ostalih za zločin počinjen u Dalju; u predmetu protiv okr. Lj. Devetaka i ostalih za zločin počinjen u Lovasu (jedan okrivljenik se nalazi u

od dva mjeseca u nekim slučajevima nisu jasno obrazloženi, odnosno, može se pretpostaviti da se radi o opterećenosti sudova predmetima (odnosno, nedovoljnim kapacitetima pri čemu predmeti ratnih zločina ne predstavljaju prioritet), ili nekim drugim razlozima. Pri tome, Vijeća, neki puta, po našem mišljenju, ne uzimaju dovoljno ozbiljno u obzir utjecaj duljine procesa (dugi/česti prekidi) na njegovu pravičnost: na trajanje pritvora za okrivljene kao i na pravo žrtava/oštećenih da se utvrdi odgovornost i sankcionira počinitelje zločina koji su na njima počinjeni.¹⁴

Praksa određivanja pritvora i dalje je neujednačena, a rješenja o određivanju pritvora često su vrlo oskudno obrazložena, a ponekad nikako.¹⁵ Isto se odnosi i na primjenu mjera osiguranja kod okrivljenih koji se brane sa slobode. To je, po našem mišljenju, područje koje se mora ozbiljno unaprijediti kako ne bi, doista, bilo razloga da se pritvori ukidaju zbog kršenja konvencije o ljudskim pravima. No, u slučaju protiv opt. B. Glavaša i ostalih koji su optuženi za ubojstva civila srpske nacionalnosti u Osijeku 1991. godine, Vrhovni sud Republike Hrvatske je dao obrazloženo mišljenje o opravdanosti i duljini pritvora određenog protiv prvooptuženoga i supočinitelja. Unatoč tome Hrvatski sabor nije prvooptuženomu ukinuo zastupnički imunitet u odnosu na pritvor te je pritvor morao biti ukinut. Nadalje, odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske iz pritvora je pušteno četvero suoptuženika, a dan kasnije, Županijski sud u Zagrebu, pozivajući se na tu odluku Ustavnog suda, iz pritvora je pustio i preostalu dvojicu optuženika. Ovakva odluka Ustavnog suda treba biti, po našem mišljenju kritički ispitana (vidi obrazloženje na str.??) Suđenja za ratne zločine, dakle za najteža kaznena djela, u ranom poslijeratnom razdoblju, zahtijevaju posebnu pažnju u odnosu na niz elemenata, posebno pri određivanju pritvora za okrivljene. Pri konkretnom razmatranju svakog pojedinog predmeta, u skladu sa

pritvoru, rasprava započinjala više puta, posljednje ročište održano u prvoj polovini 2008. godine); u predmetu protiv okr. Čizmića za zločin počinjen u Dalju (okrivljenik se brani sa slobode, posljednje ročište glavne rasprave održano je 16. listopada 2007.g.); u predmetu protiv okr. R. Čubrila i ostalih za zločin počinjen u Lovincu (više puta, sudi se u odsutnosti okrivljenih, posljednje ročište glavne rasprave održano krajem 2007. godine); u predmetu protiv okr. M. Ždrnje za zločin počinjen u Sremskoj Mitrovici.

¹⁴ U postupcima za zločin u Lovincu (opt. Čubrilo i dr., kojima se sudi u odsutnosti) i zločin u Dalju (opt. Čizmić) posljednja ročišta glavne rasprave održana su krajem 2007. godine.

U postupku koji se na Županijskom sudu u Vukovaru vodio protiv opt. Žarka Leskovca (branio se sa slobode) glavna je rasprava započela još 20. veljače 2006. godine. Presuda je objavljena 26. studenog 2008. godine. U dvije godine i devet mjeseci ispitana su ukupno 23 svjedoka i izveden je manji broj materijalnih dokaza.

¹⁵ Primjeri:

- Okrivljenom za zločin u Berku (presuda objavljena krajem prosinca 2007. godine), tj. za supočiniteljstvo u izuzetno teškom i okrutnom djelu ratnog zločina (teretio se za ubojstvo tri osobe čija su tijela sasjekli, bacili u bunar, a potom u bunar bacili bombu) nije bio određen pritvor. Istina, Tužiteljstvo je u tijeku kaznenog postupka odustalo od optužbe, što, zapravo, u ovom slučaju otvara pitanje je li uopće postojala osnovana sumnja za podizanje optužnice protiv okrivljenika.
- U postupku koji se na Županijskom sudu u Vukovaru vodio protiv opt. Raiča (zločin na Drvenoj pijaci) pritvor protiv optuženika je, nakon izricanja prvostupanske presude, produljen zbog opasnosti od bijega (čl. 102. st. 1. t. 1. ZKP-a). U trenutku izricanja prvostupanske presude, kojom je okrivljenik osuđen na kaznu zatvora u visini od 2 god. i 6 mjeseci, u pritvoru se nalazio 1 godinu i 9 mjeseci. VSRH je zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ukinuo presudu i pritvor protiv optuženika. U pritvoru se do tada nalazio gotovo 2 godine i 6 mjeseci. U siječnju 2009. godine je proveden ponovljeni postupak. ŽDO je odustalo od dijela optužbe, a Sud je optuženika proglasio krivim samo za protupravno zarobljavanje (ne i za nečovječno postupanje neosiguranjem liječničke pomoći, za što je proglašen krivim ukinutom presudom), no ponovno mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci.

zakonima i standardima Europske povelje o ljudskim pravima u odnosu na okrivljene, nužno je, po našem mišljenju, imati u vidu hoće li svjedoci i žrtve (ali i javnost) iz tijeka postupka steći povjerenje u zakonitost pravosudnog postupka.

Neučinkovita suđenja (česti i dugi prekidi, te ponavljanje postupaka, uz neujednačenu politiku pritvora i nekorištenje mjera kojim bi okrivljenici, žrtve, svjedoci i javnost jasno vidjeli da pravosuđe štiti proces od nezakonitoga utjecaja na svjedoke¹⁶) stvaraju apatiju i nevoljkosti za svjedočenja i dodatnu frustraciju žrtava i oštećenih. Žrtve time, kao i okrivljenici, samo mogu biti nezadovoljne radom pravosudnih tijela Republike Hrvatske, a društvo u cjelini opetovano „prima poruku“ koja dugoročno i dalekosežno „signalizira“ da se pravdu nakon rata ne uspijeva postići u ključnom „mediju“ pravne države - u sudskim procesima.

Položaj žrtve u kaznenom postupku

Već niz godina bilježimo da žrtve tek izuzetno imaju svog opunomoćenika u kaznenom postupku.¹⁷

Na nekim suđenjima svjedoci, koji su evidentno oštećeni kaznenim djelom (čak i po izreci presude), u tijeku glavne rasprave uopće nisu upozoravani o pravu postavljanja imovinskopravnog zahtjeva, niti im je na bilo koji način ukazano da u postupku imaju položaj oštećenika.¹⁸ Sve to najviše pogađa one zbog kojih se ti postupci prvenstveno vode, žrtve tih zločina, a svu njihovu rezigniranost radom pravosudnih institucija najbolje očitava činjenica da najčešće niti ne dolaze pratiti suđenja (čak ni tamo gdje to objektivno mogu).

Novi *Zakon o kaznenom postupku* po prvi put među sudionike kaznenog postupka s posebnim pravima uvodi žrtvu, unapređujući položaj svjedoka i žrtava tijekom kaznenog postupka¹⁹. Novinama u zakonu se garantira pravo žrtve na poseban obzir svih tijela koja sudjeluju u pravosudnom postupku, zaštitu od nezakonitoga /neovlaštenoga utjecaja drugih sudionika kaznenog postupka, djelotvornu psihološku i

¹⁶ U kaznenom postupku protiv Branimira Glavaša i drugih zabilježili smo situacije u kojima su svjedoci tražili zaštitu, jer im se prijetilo, situacije u kojima nisu bili zaštićeni od pritiska branitelja, ali i situacije u kojima su svjedoci otvoreno progovorili o pokušajima optuženika da im se dostavom zapisnika s glavne rasprave „pruži prilika“ da svoj iskaz usklade s iskazima svjedoka čija su svjedočenja zabilježena u ponuđenom zapisniku (svjedok Vlado Frketić). No, najeklatantniji primjer kršenja zakonskih odredbi Zakona o kaznenom postupku svakako je objavljivanje tajnih svjedočenja, odnosno iskaza koji su dani na sjednicama s kojih je bila isključena javnost. Tako su u tisku u četiri navrata objavljeni dijelovi iskaza, ili su parafrazirani iskazi triju svjedoka. DORH nije, koliko mi znamo, podnio optužne prijedloge iako se radi o kaznenom djelu za koje je predviđena kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine (čl. 351.).

¹⁷ Oštećeni u predmetu zločina počinjenog u Sotinu obratili su se Odvjetničkoj komori kako bi dobili pro bono zastupnika u predmetu koji se vodio pred Županijskim sudom u Vukovaru. Nije im odobreno jer ne ispunjavaju uvjet za besplatnu pravnu pomoć (socijalni status). Također, Zakon o besplatnoj pomoći ne predviđa mogućnost za besplatnu pravnu pomoć (zastupanje) za žrtve (oštećene) u kaznenim djelima protiv međunarodnog humanitarnog prava, osim ukoliko ne ispunjavaju opći uvjet za besplatnu pravnu pomoć (socijalni status).

¹⁸ Primjer: postupak za zločin počinjen u Berku, koji je vođen na Županijskom sudu u Vukovaru.

¹⁹ Zakon o kaznenom postupku NN 152/08, Glava V: Žrtva, oštećenik i privatni tužitelj.

drugu stručnu pomoć i potporu, te sudjelovanje u kaznenom postupku. No, Zakon bi se trebao početi primjenjivati tek od početka 2011. godine. U gornjem odlomku smo upozorili da se ni postojeće zakonske mogućnosti dovoljno ne koriste.

Prema podacima dostavljenim iz *Odjela za podršku žrtvama i svjedocima u kaznenim postupcima i postupcima za kaznena djela ratnih zločina*, navedeni je Odjel tijekom 2008. godine ostvarivao pismene kontakte sa svjedocima, pružao pravnu i psihološku pomoć, organizirao prijevoze za svjedoke iz RH, koji su svjedočili pred domaćim sudovima ili inozemnim sudom (Okružni sud u Beogradu), pri čemu je osigurana i fizička zaštita u suradnji sa MUP-om Republike Hrvatske, organizirao prijevoze za svjedoke iz inozemstva, organizirao hotelske smještaje za svjedoke te je pružao podršku svjedocima na županijskim sudovima u Zagrebu (u predmetima Ademi/Norac te Branimir Glavaš i dr.), Dubrovniku (predmet Mlađena Govedarice i dr.) te Sisku (predmeti Rade Miljević te Letica/Martić).

U svibnju je United Nations Development Programme Hrvatska u suradnji s Ministarstvom pravosuđa na četiri suda²⁰ pokrenuo pilot-projekt pružanja podrške svjedocima i žrtvama kaznenih djela (emocionalne i praktične podrške, uredi ne pružaju pravne savjete ni psihološku pomoć) što će u budućnosti zasigurno pridonijeti povećanju njihove sposobnosti svjedočenja o događajima, ali, prvenstveno, smanjiti dodatnu traumatizaciju i pomoći žrtvama da sačuvaju svoje ljudsko dostojanstvo.²¹ Smatramo da je već sada jasno da ne treba odugovlačiti, nego sustavno odgovoriti na problem kroz pravosudne institucije (omogućiti sredstva i ljude). Što se tiče suđenja za ratne zločine, centralizacija suđenja u četiri središta svakako bi omogućila sustavnu podršku i psihološku pomoć svima kojima je takva pomoć potrebna²².

Neki članovi obitelji civilnih žrtava rata, nezadovoljni zbog neučinkovitih istraga, podigli su tužbe protiv Republike Hrvatske i zatražili odštetu²³. Ustavni sud RH odlukom broj: U-I-2921/2003, od 19. studenoga 2008. godine zauzeo je stajalište da je Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (n/n 117/03.), suglasan s Ustavom RH, no istovremeno u obrazloženju iste ocijenio je da bi plaćanje sudskih troškova dovelo do prebacivanja na tužitelje nerazmjernog i prekomjernog tereta, a što bi bilo ustavnopravno neprihvatljivo. To tim više, jer bi se postavilo pitanje povrede ustavnog jamstva na pravičan sudski postupak.²⁴

Iako je Ustavni sud RH zauzeo gore navedeno stajalište, dva puta propušta kroz pravnoobvezatnu formu zaštitu prava tužitelja. Prvi puta izrazivši ga u obrazloženju svoga rješenja (samo dispozitiv, za razliku od obrazloženja odluke obvezuje), a drugi puta u formi priopćenja, koje je temeljem odredbe Ustavnog

²⁰ Na županijskim sudovima u Osijeku, Vukovaru, Zadru i Općinskom sudu u Zagrebu osnovani su Uredi za podršku svjedocima i žrtvama.

²¹ U 2008. godini Uredi su pružili podršku 621 osobi, od toga 119 osoba u postupcima za ratne zločine (na županijskim sudovima u Zagrebu, Sisku, Vukovaru i Osijeku).

²² U listopadu 2008. godine Hrvatski sabor usvojio je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima, prema kojem se u županijskim sudovima u okviru poslova sudske uprave može se ustrojiti Odjel za osiguranje podrške svjedocima i žrtvama u sudskim postupcima. Time je postignut prvi korak u institucionalizaciji službe za podršku.

²³ Primjerice Marica Šeatović protiv RH i Vjera Solar protiv RH

²⁴ Čl.29. Ustava RH

zakona o ustavnom sudu deklarativne naravi, odnosno neobvezujuće, dok su odluke i rješenja Ustavnog suda obvezatne i izvršne. Mada je odluka Ustavnog suda mogla olakšati položaj ljudi koji su pretrpjeli nenadoknadiivi gubitak ili tešku materijalnu štetu učinak je izostao jer je neobavezujuća.²⁵ Više od sedamnaest godina nakon zločina neke obitelji žrtava uzalud traže kazneni progon počinitelja zločina te odštetu za pretrpljeni gubitak; povrh svega država im naplaćuje i parnične troškove.

Rad DORH-a

U sklopu Akcijskog plana reforme pravosuđa Republike Hrvatske Državno odvjetništvo je 2007. godine na temelju podataka koje ima (policijska izvješća) započelo raditi bazu podataka o ratnim zločinima (mapu zločina). Krajem 2008. godine Glavni državni odvjetnik i Ministarstvo unutarnjih poslova sačinili su akcijski plan za koordinirani pristup istraživanju ratnih zločina. Županijska odvjetništva rade na reviziji kaznenih prijava, odbacivanju, odnosno pokretanju dodatnih izvida. Također, DORH je najavio reviziju svih presuda donesenih u odsutnosti kako bi procijenili u kojim konkretnim predmetima treba samo Državno odvjetništvo pokretati obnovu postupka. Prema najavljenom planu većina tih radnji trebala bi biti dovršena u prvoj polovini 2009. godine. Podaci o tome u kojoj su mjeri najavljene radnje već obavljene još nisu objavljeni. Poznato je, međutim, da je Glavni državni odvjetnik obrazlažući godišnje izvješće DORH-a na sjednici Hrvatskog sabora upozorio da nema dovoljno kadrova.

Bilježimo primjere neučinkovitog rada DORH.

Primjerice, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek je 2005. godine podnio kaznenu prijavu, zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, protiv P. K, predsjednika tadašnje Vojno stambene komisije zbog organiziranog nasilnog istjerivanja ljudi iz vojnih, ali i društvenih stanova i privatnih kuća. Iskazi oštećenih članova/ca 46 obitelji, danih u prostorijama Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka, o načinu kako su i od koga istjerivani priloženi su uz prijavu. Smatramo da je vremenski rok od 4 godine bio više nego dovoljan da Državno odvjetništvo, ako podaci iz podnesene prijave nisu davali dovoljno osnove za provođenje istrage, poduzme potrebne izvide, te zavisno od prikupljenog materijala ili odbaci kaznenu prijavu ili zahtijeva provođenje istrage. Podsjećamo da je temeljno pravo i glavna dužnost državnog odvjetnika progon počinitelja kaznenih djela, a u tu svrhu može poduzimati potrebne mjere radi otkrivanja kaznenih djela i pronalaženja počinitelja te poduzimati izvide kaznenih djela i provoditi izvidne radnje i mjere radi prikupljanja podataka važnih za pokretanje kaznenog postupka. Teško je objektivno razumjeti zašto, uz podatke koji priliježu prijavi, državnom odvjetništvu treba toliko vremena da ocijeni postoji li protiv prijavljenog osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo i zahtijeva provođenje istrage, ili pak ako nema osnovane sumnje da odbaci kaznenu prijavu.

Primjerice, gotovo dvije godine pokušavamo potaknuti DORH da Tužilaštvu Republike Srbije ustupe dokazni materijal o zločinu počinjenom u Sotinu za koji je optužnica podignuta 2006. godine jer većina optuženika tamo živi.

²⁵ U slučaju Marice Šeatović protiv Republike Hrvatske, čijeg su supruga u Novskoj 1991. ubili pripadnici Hrvatske vojske, Općinski sud u Novskoj 30. prosinca 2008. po drugi ju je puta dosudio plaćanje parničnih troškova.

Optužnice

DORH je 2003. godine sačinio popis svih pokrenutih postupaka za ratne zločine od 1991. do 2003. godine. Tako je do 2003. godine za ratne zločine bilo optuženo 3600 osoba. U svrhu objektivne procjene, predstavljaju li djela okrivljenih osoba ratni zločin, napravljena je revizija tog popisa.

Rezultat revizije je odbacivanje optužbe protiv više od 2300 osoba, tako da je zaključno sa 01. travnja 2008. godine pokrenut kazneni postupak za ratni zločin protiv ukupno 1293 osobe. Ovakvi podaci upućuju na činjenicu da tužitelji u velikom broju predmeta nisu donosili dovoljno stručne procjene koje bi bile u skladu s općeprihvaćenim pravosudnim standardima.

Pristupajući reviziji optužnica i istražnih zahtjeva Državno odvjetništvo vodilo se određenim kriterijima (točno tumačenje zakonskih opisa kaznenih djela ratnih zločina, individualizacija optužnica – usredotočenje od grupnih optužnica ka onima u kojima, u odnosu na optuženike, postoji osnovana sumnja da su počinili konkretno kazneno djelo, te, ono najvažnije, postojanje dostatnih dokaza za svakoga optuženika). Iako je od te revizije prošlo više od 5 godina neka županijska odvjetništva još nisu napustila staru praksu.

Neke novopodignute optužnice su i dalje neprecizne, s velikim brojem okrivljenika od kojih se neke ne tereti niti za jednu konkretnu radnju, istraga se, takoreći, provodi na glavnim raspravama, takve optužnice tužitelji mijenjaju i po nekoliko puta (ponekad tako da od prvotnih inkriminacija ne ostane niti jedna), a što rezultira odustajanjima od kaznenog progona ili oslobađajućim presudama.²⁶

²⁶ Primjeri optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Vukovaru:

U postupku koji je na Županijskom sudu u Vukovaru vođen za zločin u Berku i sam zastupnik optužbe je u završnom govoru istaknuo, da je istraga vođena još 90-ih godina, da je vođena protiv velikog broja okrivljenika (53), da su svjedoci, velikom većinom prognanici, ispitivani na sudovima u Rijeci, Puli, Zagrebu, Osijeku, te da je prava istraga „provedena“ tek na glavnoj raspravi. Tako provedena istraga rezultirala je optužnicom kojom je optuženo 35 osoba, s tim što se 16-oricu optuženika ne tereti niti jednom konkretnom radnjom, a pred kraj dokaznog postupka, odustajanjem od optužbe protiv optuženih Vučetića i Gunja, te izmjenom optužnice protiv opt. Perića, na način da su konkretne radnje koje su mu stavljene na teret gotovo u potpunosti izmijenjene (navedena trojica optuženika su, uz opt. Vujića, u odnosu na kojeg je postupak razdvojen zbog raspravne nesposobnosti, jedini optuženici (od 35-orice) dostupni pravosuđu Republike Hrvatske).

U izvještaju za 2007. g. upozorili smo da je Tužiteljstvo u predmetu protiv M. Ostojića i ostalih, za zločin počinjen u Sotinu, nakon što je razdvojen postupak za dvije osobe dostupne pravosuđu Republike Hrvatske, izmijenilo optužnicu u odnosu na te osobe, na način da je ispustilo iz optužnice navode o radnjama koji bi, u svojoj naravi, morali predstavljati neki od opisanih modusa kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva, te istovremeno predložilo da se ispita svjedoke koji su o tim radnjama iskazivali u istrazi (što je Sud odbio).

Optužnica u predmetu protiv J. Mišljenovića i ostalih za zločin počinjen u Mikluševcima je tijekom 2008. godine mijenjana 2 puta (ukupno, s izmjenom u siječnju 2009. godine, optužnica je mijenjana 7 puta). Pri izmjeni učinjenoj tijekom 2007. godine, kojom je zakonski naziv kaznenog djela izmijenjen, iz kvalifikacije za kazneno djelo genocida u kazneno djelo ratnog zločina, optužnica je i precizirana na način da je svakom od optuženika na teret stavljen određeni broj radnji kojima je izvršeno kazneno djelo ratnog zločina. Već na sljedećem ročištu glavne rasprave, a da se nije utvrdilo nove činjenice, ili okolnosti, Tužiteljstvo je optužnicu ponovno preinačilo te je djelo ponovno kvalificirano kao kazneno djelo genocida, ostavljajući pri tomu u činjeničnom opisu navode istih radnji izvršenja djela kao i pri kvalifikaciji djela ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva.

Nameće se i pitanje kako su takve optužnice uopće postale pravomoćne. Naime, i u slučajevima kada branitelji nisu uložili prigovor protiv optužnice, sud ju je ovlašten preispitati te po potrebi vratiti tužitelju radi otklanjanja uočenih nedostataka, ali do sada nismo zabilježili takve slučajeve.

Kazneni postupak za zločin u Medačkom džepu prvi je slučaj koji je hrvatsko pravosuđe dobilo od MKSJ-a temeljem Pravila *11bis*. Rad Državnog odvjetništva u tom predmetu treba kritički propitati u sljedećem. Državno je odvjetništvo dvije godine radilo na prilagođavanju optužnice pravnom sustavu Republike Hrvatske. No, dopunska istraga nije provedena, a što se pokazalo nužnim kako bi se utvrdile zone odgovornosti postrojbi koje su bile angažirane u akciji „Džep 93“, zapovjedni lanac i zapovjedne ovlasti. Za pretpostaviti je da se u tom slučaju ne bi dogodilo da se izvođenjem dokaza utvrdi da je dio zločina na koje se optužnica odnosi počinjen u području za koje su bile odgovorne snage Specijalne policije MUP-a Republike Hrvatske kojima, za vrijeme i neposredno nakon operacije „Džep 93“, nije zapovijedao opt. Rahim Ademi niti opt. Mirko Norac²⁷. Nadalje, tijekom dokaznog postupka ukazivao je na nužnost izmjene optužnice i usklađivanje s činjeničnim stanjem utvrđenim tijekom dokaznog postupka. Izmjene koje su uslijedile nisu optužnicu kvalitativno osnažile, a zbog izostanka izmjena činjeničnog opisa još je 5 žrtava ostalo izvan osuđujućeg dijela presude. Odvjetništvo nije u izmijenjenu optužnicu uvrstilo dvije civilne žrtve o čijem su stradanju iskazivali svjedoci. Osim toga, već u dokaznom materijalu, a i tijekom dokaznog postupka, je utvrđeno da su zapovjednici neposredno podčinjeni drugooptuženiku izdali zapovjed da se vojnicima da eksploziv kojim mogu minirati kuće te da se 40 leševa organizirano preveze, baci i zatrpa u septičku jamu kuće u predgrađu Gospića. Te činjenice nisu našle nikakvo mjesto u optužnici.

Neprocusuiranje kaznenih djela prikrivanja

Također, i dalje se kao konstantan problem javlja i neprocusuiranje kaznenih djela prikrivanja počinitelja kaznenih djela zbog nastupanja apsolutne zastare nakon stanovitoga vremena. Očigledno je da su tijela progona (Državno odvjetništvo, policija i vojna policija) „olako“ dopustila da takvi slučajevi zastare, ne provodeći istrage o tim kaznenim djelima, a prema javnosti su, obično, samo konstatali da je u nekim slučajevima nastupila zastara za progon počinitelja tih kaznenih djela, ne zanimajući se tko je odgovoran i je li netko zbog toga sankcioniran²⁸.

²⁷ Budući da su nastradale u zoni odgovornosti Specijalne policije, a optuženici nisu zapovijedali tim postrojbama, šest civilnih žrtava (Anđa Jović, Milka Bjegović, Boja Pjevac, DMITAR i Mara Jović, Mile Pejnović) našlo se izvan osuđujućeg djela presude, a nitko odgovoran za te zločine nije optužen.

²⁸ Tijela sedamnaest ubijenih civila u Paulinom Dvoru organizirano su prevežena u tajnu masovnu grobnicu, kuća u kojoj su ubijeni je minirana, a nekoliko godina kasnije tijela su prevežena i sahranjena u nekoliko stotina kilometara udaljenu sekundarnu grobnicu; tijela petero zarobljenika smaknutih u šumi Česma kraj Bjelovara su nakon policijskog izvida i obavljene patološke sekcije nestala i danas se ne zna mjesto ukopa; nakon operacije „Džep 93“ je četrdeset leševa organizirano preveženo i bačeno u septičku jamu kuće u predgrađu Gospića koja je potom minirana.

Javnost suđenja

Informacije o rasporedu rasprava na županijskim sudovima pribavljali smo na način da smo svakog mjeseca dopisom tražili podatke o mjesečnom rasporedu suđenja na svim županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj, a dodatno smo podatke o zakazanim raspravama provjeravali na web stranicama sudova. Većina sudova odgovara na upite. Neki sudovi još uvijek svoje web stranice ne ažuriraju redovito.

Informacije o rasporedu javnih sjednica na Vrhovnom sudu Republike Hrvatske nalazili smo na web stranici toga suda.

Zbog velike količine informacija i strukture web stranice Vrhovnog suda Republike Hrvatske vrlo je teško pronaći konkretne odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

Tijekom 2008. godine niti jedan sud nije nije koristio mogućnosti za audio ili/i vizualno snimanje suđenja u svrhu pravljenja prijepisa (transkripata).²⁹ Iako je diktiranje zapisnika u skladu s postojećim zakonskim propisima, ovakva praksa je višestruko manjkava, prvenstveno zbog nemogućnosti potpune rekonstrukcije tijeka suđenja za potrebe Vijeća, Vrhovnog suda, stranaka i čuvanja autentičnih izjava svih sudionika u postupku.³⁰

Naime, prema sadašnjoj praksi, koja je u skladu s odredbom članka 75. stavkom 2. ZKP u zapisnik se u obliku pripovijedanja unose samo bitni sadržaji danih iskaza i izjava, a samo ako smatra osobito važnim, predsjednik Vijeća može na prijedlog stranaka ili po službenoj dužnosti naložiti da se neke izjave u zapisnik upišu doslovce. Po našem mišljenju ovakvo sastavljanje zapisnika osim što je vrlo često neprecizno oduzima previše vremena i ne pridonosi ekonomičnijem sudovanju.

U praksi je vrlo čest slučaj da svjedoci, pa i oni „ključni“, i po nekoliko puta tijekom postupka mijenjaju svoje iskaze, pogotovo one dane tijekom istrage. Smatramo da bi se snimanjem istraga i glavnih rasprava bitno umanjila mogućnost ovakvih radnji, jer bi svaki ranije snimljeni iskaz bio u potpunosti autentičan, i onemogućio bi raspravu o tome je li nešto vjerno uneseno u zapisnik ili ne, čemu smo danas, gotovo svakodnevno, svjedoci.³¹

Promatrači (kao i drugi subjekti zainteresirane javnosti) nisu u mogućnosti izvršiti uvid u dokumente i spise iz istražnog postupka niti mogu pratiti istražni postupak, stoga bi trebalo napustiti uobičajenu praksu da se na glavnim raspravama zapravo ne čita dokumente i iskaze iz istražnog postupka, ponekad niti one od ključnog značenja za predmet, već se samo konstatira njihovo čitanje. Čitanje dokumentacije i iskaza, ili prepričavanje njihovog sadržaja, u praksi je izuzetak, a ne pravilo. Time se onemogućuje

²⁹ Tijekom 2007. godine, u predmetu opt. Tomislava Madija i dr. (zločin u Cerni), audio-vizualno je sniman dio glavne rasprave u kojemu su optuženici iznosili svoje obrane. Nakon završetka jednog od ročišta u kojemu je korištena navedena mogućnost, sudac Ante Zeljko, predsjednik Vijeća, je izjavio: „Koliko je sucu lakše voditi raspravu kad se ona snima.“

³⁰ Smatramo da bi praksa audio snimanja glavnih rasprava trebala zaživjeti upravo na četiri županijska suda (u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku) u predmetima ratnih zločina i u tzv. „uskočkim predmetima“.

³¹ U postupku za zločin počinjen u Lovasu, koji pratimo na Okružnom sudu u Beogradu, nakon primjedbe obrane da svjedok u istrazi nešto nije izjavio, sutkinja Olivera Anđelković, predsjednica Vijeća, je iz transkripta iz istrage pročitala dio svjedokove izjave te izjavila: „Ukoliko na ovome sudu nešto valja, to su ovi transkripti“.

zainteresiranoj javnosti i sadržajno pratiti dokazni postupak i opservirati odluke suda u pogledu ostvarivanja prava na nepristrano suđenje.

Dostupnost dokumentacije monitoring timu

Nakon prethodne najave monitoring tima o praćenju određenog postupka i pisanog traženja sudske dokumentacije (raspravni zapisnici, optužnice, presude) uglavnom bi od predsjednika Vijeća dobivali tražene dokumente, iako nam neki sudovi, unatoč činjenici da već 5 godina pratimo suđenja za ratne zločine i da smo prepoznati kao stručna i objektivna javnost, otežavaju rad, jer nam ne žele dati kopije raspravnih zapisnika³², a niti dozvoljavaju uvid u spis i eventualno preslikavanje pojedinih dijelova spisa, s obrazloženjem da nismo stranke u postupku, iako ZKP nigdje ne kaže da pravo uvida u spis imaju samo stranke³³.

S obzirom na ciljeve i svrhu monitoringa smatramo da imamo opravdani interes, iako ga prema Zakonu o pravu na pristup informacijama niti ne moramo imati, a time i pravo razgledavati, prepisivati i preslikavati neke dijelove kaznenih spisa. Državna odvjetništva su nam u pravilu izlazila u susret i dostavljala tražene kopije optužnica.

Smatramo da su optužnice, raspravni zapisnici i sudske odluke javni dokumenti te da nema nikakvog opravdanog razloga za neodobravanje davanja njihovih preslika, a ako ga slučajno ima, državno tijelo (državna odvjetništva ili sudovi) koje je u posjedu traženog dokumenta dužno je o tome obavijestiti tražitelja (članak 4. Zakona o pravu na pristup informacijama, NN 172/03).

Regionalna suradnja pravosuđa

Na Županijskom sudu u Vukovaru od 2003. godine vodi se postupak protiv 16 osoba (dvojice nazočnih i 14-orice u odsutnosti) optuženih da su u Lovasu, selu nadomak Iloka, kao pripadnici teritorijalne obrane i odreda „Dušan Silni“, u listopadu, studenom i prosincu 1991. godine, počinili kaznena djela genocida, iz čl. 119., i ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, iz čl. 120. st. 1. OKZ RH.

No, s obzirom da smatramo da suđenja u odsutnosti optuženika zahtijevaju ogroman angažman pravosudnih djelatnika, s tim povezan utrošak znatnih materijalnih sredstava, a pružaju tek privid pravde i prividnu satisfakciju žrtava s obzirom da osuđenici izrečene kazne ne izdržavaju, te s obzirom da se osuđenima kojima se sudilo u odsutnosti, ukoliko postanu dostupni pravosudnim tijelima Republike Hrvatske, mora ponovno suditi, postojala je nužnost iznalaženja pretpostavki za suđenje i kažnjavanje počinitelja zločina.

³² Raspravne zapisnike ne dobivamo na županijskim sudovima u Rijeci i Šibeniku.

³³ U članku 155. stavak 1. ZKP propisano je da se svakome, u čijem je to opravdanom interesu, može dozvoliti razgledavanje, prepisivanje i preslikavanje pojedinih kaznenih spisa. Usto, i Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 172/03) na koji se pozivamo u našim dopisima, jasno kaže da su sva državna tijela obavezna omogućiti pristup informacijama i dokumentima koje posjeduju, nadziru i kojima raspolažu.

S obzirom da se žrtve, svjedoci, mjesta počinjenja zločina i počinitelji često nalaze na područjima različitih država, a da propisi Republike Hrvatske i Republike Srbije ne dopuštaju izručenja svojih državljanja drugim državama, bilo je nužno uspostaviti pravne okvire za što uspješniju suradnju između navedene dvije države, kako bi sudski postupci protiv počinitelja ratnih zločina bili uspješniji.

S tim u svezi, pored postojećih konvencija i ugovora, između Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije potpisani su i Memorandum *o suglasnosti u ostvarivanju i unaprjeđivanju međusobne suradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala od 5. veljače 2005. godine* te Sporazum o suradnji u progonu počinitelja kaznenih djela ratnog zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida od 13. listopada 2006. godine.

DORH i Tužilaštvo za ratne zločine Republike Srbije razmjenjivali su informacije o zločinu u Lovasu, dio dokaznog materijala je pribavljen uz pomoć DORH-a te je krajem svibnja 2007. godine započela istraga, u studenom je podignuta optužnica, a u travnju 2008. godine započela je glavna rasprava na Okružnom sudu u Beogradu. Optuženo je 14 osoba (četvorica optuženika su mještani Lovasa protiv kojih se vodi postupak i na Županijskom sudu u Vukovaru, četvorica su pripadnici JNA, a šestorica paravojne postrojbe “Dušan Silni”). Svi navedeni optuženici su (i) državljani Srbije, tako da nije bilo moguće njihovo izručenje Hrvatskoj.

Prema podacima dobivenim od DORH-a, do kraja 2008. godine su Tužilaštvu za ratne zločine Srbije, sukladno Sporazumu o suradnji u progonu počinitelja kaznenih djela ratnog zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida od 13. listopada 2006. godine dostavljeni dokazi u ukupno 22 kaznenih predmeta protiv tridesetosam (38) osoba osumnjičenih za kaznena djela ratnih zločina protiv civilnog stanovništva ili protiv ratnih zarobljenika. Kazneni progon je od strane Tužilaštva RS preuzet u odnosu na trinaest (13) osoba, odbijen u odnosu na sedam (7) osoba, dok se za osamnaest osoba podaci i dokazi još analiziraju.

Tužilaštvo za ratne zločine Srbije je DORH-u dostavilo materijal u odnosu na jednu osobu zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva te je protiv te osobe podnesen istražni zahtjev.

Ponovljeno suđenje za zločin na Ovčari, koje se provodi na Okružnom sudu u Beogradu, bliži se završetku. Taj je predmet spojen s predmetima optuženih Saše Radaka i Milorada Pejića.

Na Okružnom sudu u Beogradu u fazi glavne rasprave su i postupci protiv Damira Sirete, optuženog za počinjenje kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika na Ovčari, izručenog iz Norveške, Bore Trbojevića, optuženog za kazeno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva (napad na civilno stanovništvo, uzimanje i zatvaranje talaca i njihovo mučenje, nečovječno postupanje i ubojstvo civila) u mjestu Velika Peratovica, općina Grubišno Polje, prethodno na Županijskom sudu u Bjelovaru 1993. godine osuđenog u odsutnosti na 20 godina zatvora, te Paneta Bulata i Radeta Vraneševića, optuženih za počinjenje kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva (ubojstvo 6 civila hrvatske nacionalnosti) u Banskom Kovačevcu, Karlovac.

Na temelju ustupljenog dokaznog materijala je Tužilaštvo Crne Gore podiglo optužnicu protiv šestorice pripadnika pričuvnog sastava JNA za ratni zločin protiv zarobljenika počinjen u logoru Morinja.

Vijeće za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu izreklo je 8. srpnja 2008. osuđujuću presudu opt. Zdravku Pašiću, kojom ga je osudilo na kaznu zatvora u trajanju od osam (8) godina za ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Slučaj je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske ustupilo Tužilaštvu za ratne zločine Republike Srbije. Naime, Županijski sud u Karlovcu za isto kazneno djelo osudio je u odsutnosti Zdravka Pašića, i supočinitelja Milana Grubješića, koji izdržava kaznu zatvora u Hrvatskoj, na kazne zatvora u trajanju od 12 godina. Sud je utvrdio da je optuženi Pašić, kao pripadnik policije samoproglašene Republike Srpske Krajine, po prethodnom dogovoru s Milanom Grubješićem, u noći između 22. i 23. prosinca 1991. ubio doktora Dragutina Krušića, osobu hrvatske nacionalnosti, tako što su ga, pod lažnim izgovorom da je većem broju srpskih ranjenika u Cetingradu potrebna pomoć, izveli iz Doma zdravlja u Slunju i odvezli na parkiralište gostionice „Suzi“ u Malom Vukoviću, te ondje ispalili u njega više projektila iz automatske puške i pištolja.

PREPORUKE

Držimo da bi provedba preporuka koje slijede pridonijela nužnom, a mogućem, kvalitativnom pomaku u suđenjima za ratne zločine u Hrvatskoj kao i povoljnijem političkom kontekstu. Time bi ojačali društveni procesi uspostavljanja pravde i obnove povjerenja nakon rata. Osim toga, objektivno procesuiranje ratnih zločina od strane hrvatskog pravosuđa je dio reforme pravosuđa koji će biti pomno vrednovan pri zatvaranju poglavlja 23.

Preporuka: jačati ulogu i kapacitete specijalnih odjela za ratne zločine

U Hrvatskoj se suđenja za ratne zločine ne provode pred specijaliziranim odjelima. Smatramo nužnim i hitnim zakonodavnim izmjenama ojačati ulogu i kapacitete specijalnih odjela za ratne zločine na županijskim sudovima u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu iz sljedećih razloga:

- Postojeći kapaciteti nisu dostatni: veliki je broj suđenja za ratne zločine koji su u tijeku (20-35 godišnje), veliki je broj okrivljenih (prema podacima DORH-a zaključno sa 01. travnja 2008. godine pokrenut je kazneni postupak za ratni zločin protiv ukupno 1293 osobe, dok kazneni postupci nisu pokrenuti za 402 prijavljena zločina jer su počinitelji nepoznati).
- Za kvalitetno i učinkovito procesuiranje potrebno je specijalizirati suce/tkinje i državne odvjetnike.
- Specijalizacija i jačanje kapaciteta najbrže će rezultirati korigiranjem i ujednačavanjem sudske prakse.
- Organizacijski će biti moguće osigurati podršku svjedocima i žrtvama u postupcima.
- Specijalizirani odjeli će biti učinkovitiji u provedbi nužne regionalne suradnje na predmetima ratnih zločina.

Smatramo da bez odgađanja treba osnovati *Odjel za osiguranje podrške svjedocima i žrtvama u sudskim postupcima* na navedenim županijskom sudovima koji imaju specijalne odjele za ratne zločine, a i sjedišta su "uskočkih" sudova.

Također, smatramo da bi praksa audio snimanja istraga i glavnih rasprava trebala zaživjeti upravo na ta četiri županijska suda u predmetima ratnih zločina i u tzv. „uskočkim predmetima“.

Preporuka: objaviti popis presuda donesenih u odsutnosti okrivljenika

Stupanjem na snagu novog Zakona o kaznenom postupku postupak može biti obnovljen u korist osuđenika *bez obzira je li on prisutan*, ukoliko su ispunjeni zakonom propisani uvjeti. Zahtjev može podnijeti i branitelj ukoliko se radi o novim činjenicama ili dokazima koji su prikladni da prouzroč oslobađanje, bez obzira je li osuđenik prisutan. Da bi okrivljeni/osuđeni mogao konzumirati to svoje

pravo mora biti informiran. Iz tog razloga smatramo važnim da se u službenom glasilu objavi popis svih presuda donesenih u odsutnosti okrivljenika.

Preporuka: intenzivirati suradnju s pravosudnim tijelima u državama u regiji

Obitelji nestalih osoba, koje su u optužnici navedene kao žrtve **zločina počinjenog u Sotinu** (predmet protiv M. Ostojića i ostalih), su u više navrata inzistirali kod Glavnog državnog odvjetnika na suradnji sa Tužilaštvom za ratne zločine Republike Srbije, radi pokretanja postupka u Srbiji, s obzirom da se veliki dio optuženika ondje nalazi. Do sada se radi na razini prikupljanja i razmjena korisnih informacija. Obitelji nestalih očekuju više u razumnom roku.

Mišljenja smo da je u predmetu za **zločin počinjen u Tenji**, s obzirom na količinu dokaznog materijala koji tereti optuženike koji se nalaze na predmetnoj optužnici, nužna suradnja DORH-a i Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije radi provođenja postupka u Republici Srbiji protiv optuženih koji nisu dostupni pravosudnim tijelima Republike Hrvatske.

Preporuka: izmijeniti čl. 75 stavak 2. i 3. Ustava Republike Hrvatske

Zalažemo se za izmjenu Ustava Republike Hrvatske u čl. 75 stavak 2. i 3. na način da u budućnosti neće biti moguće obustaviti kazneni postupak protiv zastupnika/ce u Hrvatskom saboru na temelju prava na zastupnički imunitet ukoliko je optužnica za teško kazneno djelo, za koje je zapriječena kazna više od pet godina, stupila na snagu.

Preporuka: zauzeti jasan stav prema svim žrtvama ratnih zločina

Pozivamo Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog Sabora da raspravi o prema žrtvama uvredljivim istupima nekih zastupnika te ih obaveže na odgovorno postupanje prema svim žrtvama zločina, te pokrene inicijativu za deklaraciju Hrvatskog sabora o svim žrtvama ratnih zločina.

PREGLED POSTUPAKA KOJE SMO PRATILI

Tijekom 2008. godine smo, u fazi glavne rasprave, na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj pratili 22 postupka za kaznena djela ratnih zločina te jedan postupak vođen za kaznena djela ubojstva i pokušaja ubojstva.³⁴

Od 22 postupka 7 ih je vođeno na Županijskom sudu u Vukovaru, 4 na Županijskom sudu u Sisku, 3 na Županijskom sudu u Šibeniku, po dva na županijskim sudovima u Osijeku, Rijeci i Zagrebu te po 1 na županijskim sudovima u Požezi i Gospiću.

Od 22 praćena postupka 5 je postupaka koji se ponavljaju³⁵, nakon što je Vrhovni sud Republike Hrvatske ukidao presude i vraćao predmete županijskim sudovima na ponovno raspravljanje, te jednom obnovljenom postupku, optuženiku koji je pravomoćno osuđen u odsutnosti, a potom postao dostupan pravosudnim tijelima Republike Hrvatske.³⁶

U 22 postupka optuženo je ukupno 78 osoba, od čega 56 pripadnika srpskih postrojbi, 20 pripadnika hrvatskih postrojbi te dvojica dužnosnika tzv. Autonomne pokrajine Zapadna Bosna.³⁷

Od ukupnog broja optuženika (78) 47 ih je prisustvovalo glavnim raspravama, dok se 31 optuženik nalazi u bijegu, nedostupni su pravosudnim tijelima Republike Hrvatske i sudilo im se u odsutnosti. Svi optuženici kojima se sudilo u odsutnosti (31) optuženi su da su kaznena djela ratnih zločina počinili kao pripadnici srpskih postrojbi.³⁸

Od optuženika koji su prisustvovali raspravama (47), 10 ih se branilo sa slobode (9 pripadnika srpskih i 1 pripadnik hrvatskih postrojbi), 1 se nalazio na odsluženju kazne zatvora (pripadnik hrvatskih postrojbi), a 36 optuženika se nalazilo u pritvoru (16 pripadnika srpskih postrojbi, 18 pripadnika hrvatskih postrojbi i dvojica dužnosnika tzv. AP Zapadna Bosna). Od 36 optu-

³⁴ Radi se o postupku protiv Antuna Gudelja, koji je na Županijskom sudu u Osijeku vođen za tri kaznena djela ubojstva (Josipa Reihl-Kira, Milana Kneževića i Gorana Zobundžije) i jedno kazneno djelo ubojstva u pokušaju (Milana Tubića). Iako se ne radi o predmetu ratnog zločina, ovaj smo postupak pratili zbog interesa javnosti i zbog posljedica koje je ovo djelo imalo na samom početku ratnih sukoba.

³⁵ Radi se o postupcima na županijskim sudovima u Sisku: zločin u Petrinji II (opt. Janko Banović i dr.), i zločin na brdu Pogledić pokraj Gline (opt. Rade Miljević); Šibeniku: zločin na Koridoru, Potkonju, Vrpolju i Kninu (opt. Milan Atlja i dr.); Vukovaru: zločin u Sremskoj Mitrovici (opt. Milovan Ždrnja), i Gospiću: Zločin u Smoljancu (opt. Nikola Cvjetičanin). Opt. Nikoli Cvjetičaninu ovo je bilo drugo ponovljeno suđenje na Županijskom sudu u Gospiću. Naime, VsRH dva je puta ukidao presude Županijskog suda u Gospiću.

³⁶ Postupak za zločin u Erveniku na Županijskom sudu u Šibeniku protiv opt. Sretena Peslaća, prethodno u odsutnosti osuđenog na kaznu zatvora u trajanju od 10 godina.

³⁷ Na Županijskom sudu u Rijeci vodi se postupak protiv Zlatka Jušića, premijera tzv. AP Zapadna Bosna u inkriminiranom vremenu, i Ibrahima Jušića, policijskog dužnosnika, a potom i načelnika Državne bezbjednosti tzv. AP Zapadna Bosna.

³⁸ 14 optuženika (11 nakon odustanka od optužbe u siječnju 2009. godine) u predmetu opt. Jugoslav Mišljenović i dr. (zločin Mikluševcima), 14 optuženika u predmetu opt. Ljuban Devetak i dr. (zločin u Lovasu) te optuženici Novak Simić (zločin u Dalju III), Janko Banović (zločin u Petrinji II) i Bogdan Kuzmić (zločin u vukovarskoj bolnici).

ženika, koliko ih se bar u nekom trenutku 2008. godine nalazilo u pritvoru, 16-orici je pritvor ukinut. Petorici optuženika, pripadnicima srpskih postrojbi, pritvor je ukinut prilikom objave prvostupanjske nepravomoćne presude³⁹, jednom, također pripadniku srpskih postrojbi, na javnoj sjednici Vrhovnog suda RH, kojom prilikom je ukinuta i osuđujuća presuda⁴⁰, devetorici (osmorica pripadnika hrvatskih postrojbi te jedan dužnosnik tzv. AP Zapadna Bosna) pritvor je ukinut tijekom glavne rasprave⁴¹, a jednome optuženiku (pripadniku hrvatskih postrojbi), nakon što je postupak u odnosu na njega, zbog raspravne nesposobnosti, razdvojen od postupka prema ostalim optuženicima⁴².

U 13 predmeta donesene su nepravomoćne presude, 4 oslobađajuće u odnosu na 4 optuženika (opt. Boško Surla u postupku za zločin u Tenji, opt. Žarko Leskovic u postupku za zločin na Veleprometu II, opt. Nikola Cvjetičanin u postupku za zločin u Smoljancu te opt. Mile Letica za postupak za zločin u Selkovcu i Šatornji, svi pripadnici srpskih postrojbi), 7 osuđujućih presuda, u odnosu na 15 optuženika (10 pripadnika srpskih postrojbi: opt. Rade Miljević u postupku za zločin na brdu Pogledić kod Gline, opt. Saša Počuća u postupku za zločin u Kninu, optuženici Željko Šuput i Milan Panić u postupku za zločin u Korenici, optuženici Novak Simić, Miodrag Kikanović i Radovan Krstinić u postupku za zločin u Dalju III, opt. Slobodan Raič u postupku za zločin na Drvenoj pijaci u Vukovaru⁴³ te optuženici Janko Banović i Zoran Obradović u postupku za zločin u Petrinji II; te 5 pripadnika hrvatskih postrojbi: optuženici Tomislav Madi, Mario Jurić, Zoran Poštić, Davor Lazić i Mijo Starčević u postupku za zločin u Cerni). U dva su predmeta donesene presude u kojima se po jedan optuženik proglašavao krivim, a po jedan oslobađao optužbe (u postupku za zločin u Novskoj opt. Branislav Mišćević je proglašen krivim, a opt. Željko Vrljanović je oslobođen optužbe, dok je u postupku za zločin u Medačkom džepu opt. Mirko Norac oglašen krivim, a opt. Rahim Ademi oslobođen optužbe).

Dakle, tijekom 2008. godine na županijskim su sudovima izrečene osuđujuće presude u odnosu na 17 optuženika.

³⁹ Optuženima Željku Vrljanoviću (zločin u Novskoj) i Miletu Letici (zločin u Selkovcu i Šatornji) prilikom objava nepravomoćnih oslobađajućih presuda, a Radovanu Krstiniću (zločin u Dalju III), Željku Šuputu i Milanu Paniću (zločin u Korenici), prilikom objava nepravomoćnih osuđujućih presuda kojima su im izrečene kazne zatvora u trajanju kraćem od 5 godina.

⁴⁰ Optuženom Slobodanu Raiču VsRH je 30. listopada 2008. ukinuo pritvor u kojemu se nalazio od 06. svibnja 2006. godine. Istovremeno je ukinuo i presudu kojom je bio osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci te je predmet vratio na ponovno suđenje.

⁴¹ Optuženom Branimiru Glavašu (zločin u Osijeku) nakon stjecanja zastupničkog imuniteta i uskratkom odobrenja Hrvatskog sabora za pritvaranje, optuženima Gordani Getoš Magdić, Tihomiru Valentiću i Zdravku Dragiću (također zločin u Osijeku), odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske, Ivici Krnjaku i Dini Kontiću (također zločin u Osijeku) odlukom izvanraspravnog vijeća Županijskog suda u Zagrebu.

Optuženima Davoru Šimiću i Pavlu Vancašu (zločin u Marinom Selu) i Zlatku Jušiću (zločin u Velikoj Kladuši) pritvor je ukinut odlukama raspravnih vijeća.

⁴² Ustavni je sud Republike Hrvatske u rujnu ukinuo odluku kojom je Mirku Siviću, optuženom za zločin u Osijeku, produljen pritvor.

⁴³ Osuđujuću presudu kojom je opt. Raič osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci VsRH je ukinuo u listopadu 2008.

Trojici optuženika (16,7%) izrečene su maksimalne kazne zatvora (20 godina opt. Madiju za zločin u Cerni, 20 godina opt. Miščeviću za zločin u Novskoj te 12 godina, maksimalno koliko se može izreći osobi koja je u vrijeme počinjenja bila mlađa punoljetna osoba, opt. Juriću za zločin u Cerni).

Šestorici optuženika (33,3%) izricane su kazne zatvora u mjeri između posebnog minimuma i maksimuma: opt. Miljeviću (zločin na brdu Pogledić) izrečena je kazna zatvora u trajanju od 12 godina, opt. Starčeviću (zločin u Cerni) 10 godina, opt. Simiću (zločin u Dalju III) 9 godina, opt. Poštiću (zločin u Cerni) 8 godina, opt. Laziću (zločin u Cerni) 7 godina, opt. Kikanoviću (zločin u Dalju III) 5 godina i 6 mjeseci.

U odnosu na trojicu optuženika (16,7%) sud je utvrđivao, odnosno izricao, kazne zatvora u mjeri posebnog minimuma za kaznena djela ratnih zločina: opt. Norcu (zločin u Medačkom džepu) utvrđene su dvije kazne zatvora u trajanju od 5 godina te mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 7 godina, a optuženima Banoviću i Obradoviću (zločin u Petrinji II) izrečene su kazne zatvora u trajanju od 5 godina.

Petorici optuženika (29,4%) utvrđivane su ili izrečene kazne zatvora ispod minimuma propisanog za kaznena djela ratnih zločina: opt. Počući (zločin u Kninu) utvrđene su dvije kazne zatvora u trajanju od 3 godine te mu je izrečena jedinstvena kazna od 5 godina zatvora, optuženima Krstiniću (zločin u Dalju III) i Šuputu (zločin u Korenici) izrečene su kazne zatvora u trajanju od 4 godine, opt. Paniću (zločin u Korenici) 3 godine i 6 mjeseci te opt. Raiću (zločin na Drvenoj pijaci) 2 godine i 6 mjeseci.

Dakle, u odnosu na osmoricu optuženika (47,1%) utvrđivane su ili izricane kazne u visini posebnog minimuma ili ispod donje granice kazne zatvora propisane za kaznena djela ratnih zločina.⁴⁴

Poznato nam je da je održano 13 javnih sjednica Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Odluke VSRH nam nisu poznate u dva predmeta, u četiri predmeta je sud potvrdio presude županijskih sudova⁴⁵, u tri je predmeta ukidao presude županijskih sudova i vraćao predmete na ponovno raspravljanje⁴⁶, u jed-

⁴⁴ Krajem prosinca 2007. godine opt. Periću (zločin u Berku) te optuženima Markešiću, Radiću, Marasu i Orloviću (zločin u Bjelovaru), također su izrečene kazne zatvora ispod minimuma propisanog za kaznena djela ratnih zločina.

⁴⁵ VSRH je potvrdio:

- presudu Županijskog suda u Bjelovaru, objavljenu 07. studenoga 2007. godine, kojom je optuženom Dobrivoju Pavkoviću (zločin u Doljanima), za kazneno djelo iz čl. 122. OKZ RH, izrečena kazna zatvora od 15 godina,
- presudu Županijskog suda u Sisku, objavljenu 26. rujna 2007. godine, kojom je optuženom Draganu Đokiću, zv. Popizdeo (zločin u Ravnom Rašću), za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1 OKZ RH, u ponovljenom postupku izrečena kazna zatvora od 12 godina,
- presudu Županijskog suda u Sisku, objavljenu 25. travnja 2007. godine, kojom je optuženom Jovi Begoviću (zločin u Petrinji), za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, u obnovljenom postupku izrečena kazna zatvora od 5 godina,
- presudu Županijskog suda u Gospiću, od 23. rujna 2004. godine, kojom je opt. Dane Serdar oslobođen optužbe da je počinio kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ RH.

⁴⁶ VSRH je ukinuo:

- presudu Županijskog suda u Sisku, objavljenu 31. kolovoza 2007. godine, kojom su optuženici Janko Banović i Zoran Obradović (zločin u Petrinji II) osuđeni na kazne zatvora u trajanju od 7 godina. *U ponovljenom postupku optuženici su 19. lipnja 2008. godine proglašeni krivima te su im izrečene kazne zatvora u trajanju od po 5 godina.*

nom je predmetu djelomično ukinuo presudu, a djelomično je preinačio u pogledu odluke o kazni⁴⁷, a u tri je predmeta preinačio presude županijskih sudova⁴⁸.

U 3 predmeta tijekom 2008. godine nije zakazano niti jedno ročište glavne rasprave (zločini u Dalju (opt. Željko Čizmić), u Lovincu (opt. Radoslav Čubrilo i dr.) i Borovo Commercru (opt. Vlado Tepavac)). U odnosu na Vladu Tepavca postupak je u prosincu 2008. godine obustavljen primjenom Zakona o općem oprost, jer je prethodno ŽDO iz Vukovara u studenom 2008. godine izmijenilo činjenični i zakonski opis te pravnu kvalifikaciju kaznenog djela iz optužnice (sa kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva na kazneno djelo oružane pobune).⁴⁹ Optuženici u postupku za zločin u Lovincu (Radoslav Čubrilo, Milorad Čubrilo, Milorad Žegarac, Petar Ajduković i Gojko Markajlo) su u bijegu i nedostupni su hrvatskim vlastima⁵⁰.

- presudu Županijskog suda u Sisku, objavljenu 13. lipnja 2007. godine, kojom je Radi Miljeviću (zločin na brdu Pogledić pokraj Gline), za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, izrečena kazna zatvora od 14 godina. *U ponovljenom postupku optuženik je 17. prosinca 2008. godine proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 12 godina.*

- presudu Županijskog suda u Vukovaru, objavljenu 20. veljače 2008. godine, kojom je Slobodanu Raiću (zločin na Drvenoj pijaci), za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, izrečena kazna zatvora od 2 godine i 6 mjeseci. U ponovljenom postupku održanom u siječnju 2009. godine optuženik je proglašen krivim i ponovno mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci.

⁴⁷ Županijski sud u Šibeniku je osudio opt. Atliju na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 12 (10+3), a opt. Jaramazu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 10 godina. Vrhovni sud Republike Hrvatske je ukinuo prvostupanjsku presudu u odnosu na dvije točke izreke presude (jedna po kojoj su optuženici osuđeni na po 10 godina zatvora te jedna oslobađajuća) i u tom je dijelu predmet vratio na ponovno suđenje. U odnosu na jednu točku presude preinačena je odluka o kazni u odnosu na opt. Atliju, te je s obzirom na to djelo osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina (ŽS u Šibeniku ga je za to djelo osudio na 3 godine zatvora).

⁴⁸ VSRH je preinačio:

- presudu Županijskog suda u Osijeku u predmetu opt. Novaka Simića i dr. (zločin u Dalju III) u odluci o kazni te je opt. Simića osudio na 10 godina, opt. Kikanovića na 6 godina i 6 mjeseci, a opt. Krstinića na 5 godina zatvora. *Prethodno je Županijski sud u Osijeku optuženicima izrekao kazne zatvora: opt. Simiću u trajanju od 9 godina, opt. Kikanoviću u trajanju od 5 godina i 6 mjeseci te opt. Krstiniću u trajanju od 4 godine.*

- presudu Županijskog suda u Šibeniku u predmetu opt. Saše Počuće (zločin u Kninu) u odluci o kazni je za svako kazneno djelo (ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika) utvrdio kazne zatvora od 5 godina te ga je osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 8 godina. *Prethodno je Županijski sud u Šibeniku optuženiku utvrdio kazne zatvora u trajanju od 3 godine te mu je izrekao jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 5 godina.*

- presudu Županijskog suda u Vukovaru u predmetu opt. Stevana Perića (zločin u Berku) u odluci o kazni te je optuženika osudio na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine i 6 mjeseci. *Prethodno mu je na Županijskom sudu u Vukovaru izrečena kazna zatvora u trajanju od 4 godine.*

⁴⁹ Prethodno je 1996. godine u odsutnosti optuženik osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina. U obnovljenom je postupku donijeta oslobađajuća presuda, no VSRH ju je ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje. Potom se optuženik nije odazivao pozivima na glavnu raspravu. Rasprava nije zakazivana od siječnja 2007. godine, a u prosincu 2008. godine je postupak obustavljen.

⁵⁰ Postupak traje od 1994. godine. Optuženicima se sudi u odsutnosti. Do sada je Županijski sud u Gospiću dva puta presuđivao, no Vrhovni sud Republike Hrvatske je dva puta ukidao presude. Predmet je potom delegiran na Županijski sud u Rijeci (jer Županijski sud u Gospiću nije imao dovoljno sudaca za formiranje novog vijeća). Županijski sud u Rijeci je Vijeće formirao sukladno odredbi čl. 20. ZKP-a, pa se postupak tijekom 2006. godine vodio pred Vijećem koje se sastojalo od dva suca profesionalca i tri suca porotnika, što nije u skladu sa Zakonom o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv

Nije nam poznato zbog čega se u predmetu opt. Željka Čizmića (zločin u Dalju) niti jedno ročište glavne rasprave nije održalo u 2008. godini. Posljednje je održano u prosincu 2007. godine. Optuženik se branio sa slobode i uredno se odazivao pozivima na glavnu raspravu.

Tijekom 2008. godine zabilježili smo i odustanke državnog odvjetništva od kaznenog progona u odnosu na 6 osoba (Dragicu Anđelić, Slobodana Mišljenovića, Dušanku Mišljenović, Aleksandra Anđelića, Stanislava Simića i Srđana Anđelića) optuženih za kazneno djelo genocida počinjeno na štetu mještana Mikluševaca.

vrijednosti međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (NN 175/03), koji u čl. 13. st. 2. propisuje da vijeće županijskog suda pred kojim se provodi postupak za kaznena djela ratnog zločina čine tri suca iz redova sudaca koji se odlikuju iskustvom u radu na najslabijim predmetima. Posljednje ročište glavne rasprave održano je u rujnu, a rekonstrukcija događaja u listopadu 2007. godine.

MIŠLJENJA O POSTUPCIMA KOJE SMO PRATILI

Postupak protiv Vlastimira Denčića i Zorana Kecmana optuženih za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva

Županijski sud u Osijeku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH

Optuženici: Vlastimir Denčić i Zoran Kecman (branili su se sa slobode)

Vijeće za ratne zločine: sudac Krunoslav Barkić, predsjednik Vijeća, sutkinja Katica Krajnović, članica Vijeća i sudac Anto Rašić, član Vijeća

Tužitelj: Miroslav Bušbaher, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku

Branitelji: odvjetnici Tomislav Filaković i Dragutin Mijoč

Mišljenje

Postupak je proveden korektno.

U postupku protiv Vlastimira Denčića i Zorana Kecmana, optuženih za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske, počinjenog protjerivanjem 104 građana Dalja nesrpske nacionalnosti 18. travnja 1992. godine (Velika subota, tj. dan uoči Uskrsa po gregorijanskom kalendaru), Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku donijelo je presudu kojom je opt. Denčić proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 (četiri) godine i 6 (šest) mjeseci, a opt. Kecman je oslobođen optužbe.

Tijekom postupka saslušani su, ili su pročitani, iskazi dvadeset i osmorice (28) svjedoka, većinom mještana Dalja protjeranih inkriminirane zgrade, a odbijen je samo jedan dokazni prijedlog (dokazni prijedlog optužbe podržan i od strane obrane), koji se odnosio na prijedlog za saslušanje kao svjedokinje bolesne osobe i to o okolnostima o kojima su već svjedočili članovi njezine obitelji.

Jedine primjedbe koje su iznesene tijekom glavne rasprave primjedbe su obrane opt. Denčića iskazima svjedoka kojima je Sud poklonio vjeru i na koje se ponajviše oslonio obrazlažući osuđujući dio presude.

Mislimo da pripadnost optuženika Prijelaznoj policiji pod jurisdikcijom UN-a, odnosno kasnije MUP-a RH, ne bi trebala biti cijenjena olakotnom okolnošću pri odmjeravanju kazne.

Ponovljeni (treći) postupak protiv optuženih Luke Markešića, Zdenka Radića, Zorana Marasa i Ivana Orlovića

Županijski sud u Varaždinu

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona (OKZ) RH

Optuženici: Luka Markešić, Zdenko Radić, Zoran Maras i Ivan Orlović

Vijeće za ratne zločine: sudac Zdravko Pintarić, predsjednik Vijeća, sutkinja Nevenka Bogdanović, članica Vijeća i sutkinja Stanka Vuk-Pintarić, članica Vijeća

Tužitelj: Biserka Šmer-Bajt, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika u Varaždinu

Branitelji: izabrani odvjetnici Gordana Grubeša, Mirko Ramušćak, Zorislav Krivačić i Rajko Rudnički

Mišljenje

Sedamnaest (17) godina nakon počinjenja teškog zločina, kada su 5 (pet) ratnih zarobljenika i jedan civil odvedeni iz prostorija za zadržavanje PU Bjelovarsko–bilogorske i nakon toga smaknuti u šumi „Česma“ (civil Savo Kovač je preživio), nakon dvije oslobađajuće presude, u trećem, drugi put ponovljenom postupku, optuženici su nepravomoćno proglašeni krivima da su počinili kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava pomaganjem u ratnom zločinu protiv ratnih zarobljenika, i kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava pomaganjem (a ne supočiniteljstvom) u ratnom zločinu protiv civilnog stanovništva. Osuđeni su jedinstvenim kaznama od 4 (Luka Markešić), te po 3 godine kazne zatvora (Zdenko Radić, Zoran Maras i Ivan Orlović).

Smatramo da visine kazni nisu primjerene težini zločina za koje su izrečene.

Zbog očigledne nemogućnosti da na nedvojben način dokaže kauzalni slijed inkriminiranih djela, tj. izravnu vezu optuženika koji su odveli ratne zarobljenike, i civila Save Kovača, iz prostorija za zadržavanje PU Bjelovarsko-bilogorske i smaknuća odvedenih Državno odvjetništvo se odlučilo ići na sigurno dokazivo, te je tijekom ponovljenog postupka izmijenilo činjenični i zakonski opis optužnice te je optuženike teretilo za pomaganje u kaznenom djelu ratnog zločina.

Prema svemu što smo do sada doznali, ta nemogućnost dokazivanja proizlazi iz niza opstrukcija represivnih i pravosudnih tijela Republike Hrvatske koji su radili na otkrivanju počinitelja neposredno nakon što su zločini počinjeni, odnosno, iz htijenja da zločin bude zataškan. Izvidi su prekinuti zbog prijetnji službenicima policije, koje nikada nisu procesuirane, nestao je spis formiran nakon uviđaja, učinjeni su propusti tijekom istrage, do danas je nepoznato mjesto pokopa žrtava koje su nakon provedene patološke obdukcije odvezene (po pogrebniku iz Bjelovara) iz Zavoda za sudsku medicinu u Zagrebu.

Ako ovakva presuda postane pravomoćna predviđamo da će državnom aparatu, prije svega Državnom odvjetništvu, ostati težak zadatak inicirati pronalaženje i procesuiranje izravnih počinitelja ovog

zločina, a što se nakon ova tri postupka, i dokaza izvedenih tijekom glavne rasprave na trećemu, čini gotovo nemogućom misijom (ukoliko se ne pojavi nekakav POKAJNIK, ili se nekomu od ispitanih svjedoka iznenada ne “osvježi” pamćenje).

Osim toga, zbog nepravovremenog reagiranja državnih institucija nemoguće je procesuirati i osobe koje su doprinijele zataškavanju ovog zločina. Neprijavlivanje počinjenog kaznenog djela, ili pomoć počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela, nisu, prema tumačenju važećih zakona Republike Hrvatske modusi počinjenja kaznenog djela ratnog zločina, već samostalna kaznena djela za koja je nastupila apsolutna zastara kaznenog progona.

Ako Državno odvjetništvo već nije kadro ustrajati na otkrivanju izravnih počinitelja ovog zločina, ako je dopustilo da se „zataškače“ ne može procesuirati zbog apsolutne zastare, moralo bi se potruditi saznati gdje su završila tijela žrtava – iz pijeteta prema njima, i da bi ih njihovi bližnji mogli zadržati u uspomeni lišenoj resantimana i otvorenoj za moguće procese mirnoga žalovanja, pokajanja, opraštanja i pomirenja.

U povodu „bjelovarskoga slučaja“ ostajemo s dojmom da pravosudne institucije još uvijek nisu u stanju, barem ne sustavno, primjereno sankcionirati svaki ratni zločin neovisno o nacionalnosti počinitelja.

Obrazloženje

Županijski sud u Varaždinu, u Vijeću sastavljenom od sudaca Zdravka Pintarića kao predsjednika Vijeća, te Stanke Vuk-Pintarić i Nevenke Bogdanović kao članova Vijeća, u kaznenom predmetu protiv optuženih Luke Markešića i dr., zbog kaznenog djela iz članka 120. stavak 1. i članka 122. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske, povodom optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Bjelovaru broj: K-DO-57/01. od 25. rujna 2001., a izmijenjene na glavnoj raspravi 27. studenoga 2007. godine, nakon javno provedene i zaključene glavne rasprave, u prisustvu optuženih Luke Markešića, Zdenka Radića, Zorana Marasa i Ivana Orlovića, zamjenika županijskog državnog odvjetnika Darka Galića, izabranih branitelja Gordane Grubeša, Mirka Ramušćaka, Zorislava Krivačića i Rajka Rudničkoga, dana 21. prosinca 2007. donio je osuđujuću presudu.

Luka Markešić osuđen je na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 4 godine (za kazneno djelo iz čl. 122. OKZ-a RH 3 godine, a za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH na jednu godinu i 6 mjeseci), ostali optuženici na jedinstvene kazne zatvora u trajanju od 3 godine (za kazneno djelo iz čl. 122. OKZ-a RH po 2 godine, a za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH po 1 godinu). Uzimajući okrivljenicima u obzir brojne olakotne okolnosti (nekažnjavanost, veliki doprinos u obrani domovine, maloljetna djeca) te otegotnu okolnost da je prilikom počinjenja kaznenog djela ubijeno 6 osoba i činjenicu da se pomagač zločina može blaže kazniti, Sud je primijenio institut zakonskog ublaživanja kazne te je optuženicima odredio pojedinačne kazne zatvora ispod propisanog zakonskog minimuma.

Na temelju provedenog dokaznog postupka, analizirajući i ocjenjujući svaki dokaz zasebno i u njihovoj međusobnoj vezi, kao i obrane optuženika, po ocjeni Suda dokazano je da su optuženici počinili kaznena djela koja im se stavljaju na teret u izmijenjenoj optužnici. Sud smatra da su optuženici svojim radnjama, s umišljajem, pomogli drugima da, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba, ubijaju ratne zarobljenike i izvrše napad na civilnu osobu, čime su počinili kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava pomaganjem u ratnom zločinu protiv ratnih zarobljenika, i kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava pomaganjem u ratnom zločinu protiv civilnog stanovništva.

Optuženi Luka Markešić, Zdenko Radić i Zoran Maras nalazili su se u pritvoru od 24. kolovoza 2001. godine do 20. prosinca 2001. godine, a Ivan Orlović od 29. kolovoza 2001. godine, također do 20. prosinca 2001. godine. Vrijeme provedeno u pritvoru uračunato im je u izrečene kazne.

Prvotni je postupak pokrenut optužnicom ŽDO-a u Bjelovaru broj K-DO-57/01 od 21. rujna 2001. godine, koja je djelomično izmijenjena, tijekom ponovljenog suđenja na ŽS u Varaždinu, podneskom ŽDO-a u Varaždinu broj K-DO-27/04 od 23. veljače 2005. godine. Drugi puta optužnica je izmijenjena na glavnoj raspravi 27. studenoga 2007. godine, tijekom trećeg ponavljanja postupka.

Prvotnom optužnicom, i nakon prve izmjene, optuženici su terećeni da su kazneno djelo počinili s namjerom i prema prethodnom dogovoru, dakle kao supočinitelji. Izmjenom od 27. studenoga 2007. godine ŽDO u Varaždinu promijenio je djelomično činjenični, ali i zakonski opis optužnice, pa su u konačnici optuženici terećeni da su pomogli nepoznatim osobama u počinjenju kaznenog djela ratnog zločina prema ratnim zarobljenicima i kaznenog djela ratnog zločina prema civilnom stanovništvu.

Tijekom glavne rasprave nisu zabilježene povrede odredbi ZKP-a. Predsjednik Vijeća je upozorio optuženike na sva njihova zakonska prava i obveze, profesionalno i koncentrirano upravljao glavnom raspravom, brinuo da predmet postupka bude svestrano raspravljen, ali vodeći računa i o načelu ekonomičnosti postupka. Korektno je unosio izjave svjedoka u zapisnik, nije dozvoljavao sugestivna i zabranjena pitanja.

Postupak protiv optuženih Slobodana Vučetića, Petra Gunja, Mirka Vujića i Stevana Perića za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva

Županijski sud u Vukovaru

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženi: Slobodan Vučetić (ŽDO odustalo od optužnice podneskom od 19. 11. 2007.), Peter Gunj (ŽDO odustalo od optužnice podneskom od 19. 11. 2007.), Mirko Vujić (postupak u odnosu na njega razdvojen 22. 12. 2006. zbog raspravne nesposobnosti) i Stevan Perić

Vijeće za ratne zločine: Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća, Branka Ratkajec-Čović, članica Vijeća, Željko Marin, član Vijeća

Tužitelj: Zdravko Babić, zamjenik ŽDO u Vukovaru

Branitelji: odvjetnici Nediljko Rešetar, Branko Ivić, Andrej Georgievski, Tomislav Filaković

Mišljenje promatračkog tima nakon prvostupanjskog postupka⁵¹

Glavna rasprava koja je nakon razdvajanja postupka vođena u procesu protiv četvorice (od ukupno 35-rice) optuženika, optuženih za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva u Berku, trajala je od rujna 2006. do prosinca 2007. godine. Zbog procesne nesposobnosti razdvojen je postupak u odnosu na opt. Mirka Vujića. Državno odvjetništvo je tijekom postupka odustalo od optužnice protiv Slobodana Vučetića i Petra Gunja te je postupak protiv njih obustavljen.

U prosincu 2007. godine opt. Stevan Perić nepravomoćnom je presudom proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 (četiri) godine. Sud je utvrdio da je Stevan Perić, tada maloljetan, počinio konkretne radnje zlostavljanja zatočenih civila, no, smatrao je da optužba nije dokazala navode optužnice prema kojima je opt. Perić bio uključen u planiranje etničkog čišćenja Berka, formiranja logora, ubijanja i protjerivanja nesrpskog stanovništva.

Sud je cijenio činjenicu da je u vrijeme izvršenja djela okrivljenik imao nepunih 17 godina, tj. kao olakotnu okolnost uzeo je mladost, nezrelost i nepromišljenost optuženika, te njegovu neosuđivost. Također, Sud je olakotnom okolnošću ocijenio i činjenicu što je kao stražar u logoru u određenim prilikama bio "dobar" prema zatočenicima (*tu okolnost navelo je nekoliko svjedoka*), a u pogledu pobuda i osobnih prilika optuženika navedeno je da su i optuženikovi otac i brat također bili stražari u logoru.

⁵¹ U međuvremenu je VSRH djelomično prihvatio žalbu opt. Stevana Perića te je preinačio presudu suda prvog stupnja u odluci o kazni (Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Vukovaru izreklo mu je 24. prosinca 2007. godine kaznu zatvora u trajanju od 4 godine) pa ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine i 6 mjeseci.

Mislimo da je ovaj postupak očiti primjer postupka u kojemu je bilo nužno preotvoriti istragu protiv okrivljenika dostupnih pravosuđu Republike Hrvatske, a tek potom, u zavisnosti od rezultata istrage, podići optužnicu, ili odustati od kaznenog progona.

Faza glavne rasprave nije, i ne bi smjela biti, dio postupka u kojemu se „provodi istraga“. U protivnom žrtve zločina su dodatno povrijeđene i, kao i okrivljenici, samo mogu biti nezadovoljne površnošću rada pravosudnih tijela Republike Hrvatske, dok počinitelji zločina ostaju izvan „ruku pravde“. Društvo u cjelini time opetovano „prima poruku“ koja dugoročno i dalekosežno „signalizira“ da nije uspostavljena pravna sigurnost građana, niti uvjeti za održivi mir – odnosno da se pravdu nakon rata ne uspijeva postići u ključnom „mediju“ pravne države - u sudskim procesima.

Također, pitanje je kako je optužnica, u kojoj se od 35-orice optuženika 16-oricu ne tereti za ijednu konkretnu radnju, postala pravomoćna. Nije nam poznato jesu li branitelji optuženika ulagali prigovore na optužnicu, ali i u slučaju kada obrana nije uložila prigovor, Sud ju je ovlašten ispitivati, te eventualno vratiti tužitelju, radi otklanjanja uočenih nedostataka. U ovome postupku takvu procjenu Suda, nažalost, nismo zabilježili.

U tijeku glavne rasprave svjedoci, koji su evidentno oštećeni kaznenim djelom (čak i po izreci presude), uopće nisu upozoravani o pravu postavljanja imovinskopravnog zahtjeva, niti im je na bilo koji način ukazano da u postupku imaju položaj oštećenika.

Po našem mišljenju su svjedoci u ovome postupku, koji su u ratnim događajima pretrpjeli teške traume i kojima su ubijeni članovi obitelji, trebali imati stručnu psihološku pomoć, uz podršku koju su dobili od volonterske službe za podršku svjedocima.

Obrazloženje

Sam zastupnik optužbe je u svom završnom govoru istaknuo teškoće s kojima se suočavao ovaj postupak: da je istraga vodena još 90-ih godina, da je vođena protiv velikog broja okrivljenika (njih 53), da su svjedoci, velikom većinom prognanici, ispitivani na sudovima u Rijeci, Puli, Zagrebu, Osijeku, te da je prava istraga „provedena“ tek sada, na glavnoj raspravi.

Unatoč tomu, Županijsko državno odvjetništvo odlučilo je, 15 godina od počinjenja zločina, podignuti optužnicu protiv 35 osoba na temelju ranije provedene a, očito, nedovoljno kvalitetne istrage. Zastupnik optužbe je istakao da su ŽDO i Sud „bili prisiljeni provesti istragu na glavnoj raspravi“. Naime, rezultat dokaznog postupka provedenog na glavnoj raspravi je odustanak tužitelja od optužbe protiv optuženih Vučetića i Gunja te značajna izmjena optužnice protiv opt. Perića (konkretne radnje koje mu se stavljaju na teret su gotovo u potpunosti izmijenjene).

Optužnicom se 16-oricu optuženika ne tereti niti jednom konkretnom radnjom (među njima je i opt. Vujić), spominju se samo u „preambuli“ činjeničnog opisa optužnice, osnovanost takve optužnice je upitna, a optužnica je unatoč tome postala pravomoćna. Nije nam poznato jesu li obrane optuženika prigovarale takvoj optužnici, no i sam Sud je (izvanraspravno Vijeće na zahtjev predsjednika vijeća

pred kojim se treba održati glavna rasprava) ovlašten odlučiti o svakom pitanju o kojemu se rješava na temelju prigovora.

Okrivljenik za teško kazneno djelo (do odustanka od optužbe opt. Gunja se teretilo da su on i još tri osobe ubili Ljubicu i Tunicu Garvanović i Anu Magić, te njihova tijela isjekli, bacili u bunar, a potom u bunar bacili bombu) se branio sa slobode, iako bi, ukoliko osnovana sumnja da je optuženik to djelo doista počinio, težina okolnosti pod kojim je djelo počinjeno trebala biti dovoljan razlog za određivanje pritvora po čl. 102. st. 1. t. 4. (posebno teške okolnosti djela).

Nekoliko svjedoka je izjavilo da ih je dan, ili nekoliko dana, prije rasprave posjetio djelatnik policije, zbog čega je obrana podnijela kaznenu prijavu protiv nepoznatog počinitelja, jer smatra da su policijski djelatnici posjećivali svjedoke s ciljem „osvježivanja pamćenja“.

Mnogi svjedoci, koji su prema optužnici, a neki i prema izreci presude (Marica Mitrović, Tadija Mrkonjić, Zlata Latković, Petar i Marija Penavić), oštećeni kaznenim djelom, na glavnoj raspravi uopće nisu upitivani postavljaju li imovinskopravni zahtjev, niti je na bilo koji način konstatirano da imaju status oštećenika.

Također smatramo da je Sud, nakon što je tužitelj odustao od optužbe protiv optuženih Vučetića i Gunja u fazi glavne rasprave, umjesto rješenja o obustavi postupka trebao razdvojiti postupak u odnosu na opt. Perića, i u odnosu na Vučetića i Gunja donijeti presudu kojom se optužba odbija. Naime, postupak se može obustaviti jedino ukoliko je tužitelj odustao od optužbe prije započinjanja glavne rasprave. Kako to ovdje nije bio slučaj, Sud je trebao postupiti kako je to naprijed navedeno. Položaj Vučetića i Gunja bi s pravomoćnom odbijajućom presudom bio nešto povoljniji, ukoliko bi u obzir eventualno došla obnova postupka.

Usprkos radu volontera (iz Udruge za podršku žrtvama/svjedocima u sudskim postupcima koja djeluje pri Županijskom sudu u Vukovaru), a koji je za primjer ostalim sudovima, svjedoci u ovome postupku, koji su u ratnim događajima pretrpjeli teške traume i kojima su ubijeni članovi obitelji, često su bili nervozni i dekoncentrirani. Bilo je vidljivo da je, osim spomenutog rada volontera, svjedocima koji su u teškom psihičkom stanju potrebna i pomoć psihologa.

Postupak protiv opt. Rahima Ademija i opt. Mirka Norca

Županijski sud Zagreb

Predmet: II K-rz-1/06, ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1., i protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZRH-a

Optužnica: K-DO-349/05, od 22. studenoga 2006., izmijenjena 20. svibnja 2008. g.

Optuženi: Rahim Ademi (branio se sa slobode uz mjere opreza) i Mirko Norac (tijekom postupka nalazio se na izdržavanju kazne u kaznionici u Lipovici)

Vijeće za ratne zločine:

sudac Marin Mrčela, predsjednik Vijeća

suci Siniša Pleše i Jasna Pavičić, članovi Vijeća i sudac Zdenko Posavec, dopunski sudac

Tužitelji: Antun Kvakana, zamjenik GDO RH i Jasmina Dolmagić, zamjenica ŽDO iz Zagreba

Branitelji: odvjetnici Čedo Prodanović i Jadranka Sloković Glumac (za opt. Ademija) i Željko Olujić i Vlatko Nuić (za opt. Norca)

Ovo je prvi predmet koji je, u skladu s pravilom 11bis Pravilnika o postupku i dokazima Statuta MKSJ-a, prepušten hrvatskom pravosuđu⁵². Državno odvjetništvo je u 2006. godini podignulo neposrednu optužnicu protiv opt. Mirka Norca i Rahima Ademija uskladivši optužnicu Tužiteljstva MKSJ-a s pozitivnim propisima Republike Hrvatske. Kako nije bilo zakonskih zapreka optužnica je postala pravomoćnom. Temelji se na dokaznom materijalu koji su u potpunosti prikupili haški istražitelji.

Glavna rasprava počela je 18. lipnja 2007. godine. U 23 mjeseca održano je 77 ročišta, saslušano je 70 svjedoka, putem video veze izvanraspravno je saslušano 20 svjedoka, pročitano je, ukratko izloženo i pregledano više stotina dokumenata uključujući zapovijedi.

Prvostupanjska presuda br. II-K-rz-1/06 donesena je 29. svibnja 2008. Opt. Rahim Ademi oslobođen je optužbe po sve tri točke optužnice. Opt. Mirko Norac oslobođen je po točki optužnice koja ga je činila odgovornim za nasumično topničko-raketno-minobacačko djelovanje topništva. Proglašen je krivim po dvije točke optužnice: da nije poduzeo ništa da bi spriječio, suzbio i kaznio njemu podčinjene postrojbe, pristajući na posljedice kakve su smrt civila: Nedjeljke Krajnović, Stane Krajnović, Đure Vujnovića i Steve Vujnovića, te uništenje imovine; da nije poduzeo ništa da bi spriječio, suzbio i kaznio njemu podčinjene postrojbe, pristajući na posljedice: smrt i ranjavanje ratnih zarobljenika Nikole Stojisavljevića i Nikole Bulja. Osuđen je na kaznu zatvora od po 5 godina za svaku točku, odnosno na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od sedam godina.

⁵² Na temelju čl. 42. st. 2. t. 4. Zakona o kaznenom postupku te čl. 28. st. 2. i. 3. Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progona za kaznena djela protiv međunarodnog humanitarnog prava.

Mišljenje

Suđenje za zločine počinjene u Medačkom džepu je test sposobnosti hrvatskog pravosuđa da u skladu sa standardima pravičnog suđenja provede kazneni postupak protiv visoko rangiranih pripadnika Hrvatske vojske, kao i njegove neovisnosti pri utvrđivanju i interpretiranju činjenica o kaznenom djelu u odnosu na političke stavove o karakteru rata i karakteru same operacije Džep 93'. Suđenje može značajno pridonijeti procesima suočavanja s negativnim naslijeđem prošlosti i reafirmirati vrijednosti urušene zločinom, potaknuti društvenu osudu zločina tako da negiranje zločina počinjenih od pripadnika svog naroda i podržavanje njihove nekažnjivosti mijenja u korist solidarnosti sa žrtvama. Presuda i sankcija presude imati će utjecaj u području opće prevencije kršenja humanitarnog prava.

Nakon provedenog postupka i donošenja prvostupanjske presude **iskazujemo svoju zabrinutost** u odnosu na navedena očekivanja.

Mišljenja smo da je Državno odvjetništvo predmetu pristupilo nevoljko čineći samo ono što su mislili da se mora učiniti kako bi ispunili obavezu prema međunarodnoj zajednici, a bez istinske volje da se činjenice o zločinu rasvijetle i odgovorni kazne. Propusti Državnog odvjetništva imali su značajan utjecaj na ishod presude. Osuđujućim dijelom presude obuhvaćeno je tek 5 od 32 žrtve iz optužnice.

Preuzimajući optužnicu od Haškog tribunala Državno odvjetništvo Republike Hrvatske je procijenilo da su „dokazi na kojima se temelji ova optužnica svojom su visokom razinom i kvalitetom informativnosti, dakle u kvalitativnom, ali i u kvantitativnom smislu, dostatni da se na osnovi njih podigne optužnica bez provođenja istrage već i u smislu nužne dokazne informativnosti propisane odredbama čl. 191. st. 1. i st. 6. Zakona o kaznenom postupku“⁵³. Nasuprot tome, **pokazalo se da je bilo nužno da Državno odvjetništvo provede istragu** kako bi se utvrdile zone odgovornosti postrojbi koje su bile angažirane u akciji „Džep 93“, zapovjedni lanac i zapovjedne ovlasti. Time bi DO, sebi prije svega, razjasnilo ulogu optuženih, ali i drugih osoba koja su kao zapovjednici sudjelovali u planiranju i provedbi akcije *Džep 93'* (prvenstveno sadašnjeg admirala Davora Domazeta Loše, pukovnika specijalne policije Željka Sačića i generala Mladena Markača). Za pretpostaviti je da se u tom slučaju ne bi dogodilo da se izvođenjem dokaza utvrdi da je dio zločina na koje se optužnica odnosi počinjen u području za koje su bile odgovorne snage Specijalne policije MUP-a Republike Hrvatske kojima, za vrijeme i neposredno nakon operacije „Džep 93“, nije zapovijedao opt. Rahim Ademi niti opt. Mirko Norac. Nadalje, tijekom dokaznog postupka ukazivao je na **nužnost izmjene optužnice i usklađivanje s činjeničnim stanjem utvrđenim tijekom dokaznog postupka**. Izmjene koje su uslijedile nisu optužnicu kvalitativno osnažile, a zbog izostanka izmjena činjeničnog opisa još je 5 žrtava ostalo izvan osuđujućeg dijela presude, a dvije civilne žrtve, o čijem su stradanju iskazivali svjedoci, nisu u optužnicu uvrštene.⁵⁴ Osim toga, već

⁵³ Optužnica, str. 17

⁵⁴ Budući da su nastradale u zoni odgovornosti Specijalne policije, a u dokaznom postupku (još nepravomoćno) je utvrđeno da optuženici nisu zapovijedali tim postrojbama, šest civilnih žrtava (Anda Jović, Milka Bjegović, Boja Pjevač, DMITAR i Mara Jović, Mile Pejnović) našlo se izvan osuđujućeg djela presude, a nitko odgovoran za te zločine nije optužen. Zbog izostanka izmjena činjeničnog opisa je više žrtava ostalo izvan osuđujućeg dijela presude. To su Pera Krajnović, Boja Vujnović i Janko Potkonjak, za

u dokaznom materijalu, a i tijekom dokaznog postupka, je utvrđeno da su zapovjednici neposredno podčinjeni drugooptuženiku izdali zapovjed da se vojnicima da eksploziv kojim mogu minirati kuće te da se 40 leševa organizirano preveze, baci i zatrpa u septičku jamu kuće u predgrađu Gospića. Te činjenice nisu našle ikakvo mjesto u optužnici.

Zastupnik optužnice je u nizu situacija bio pasivan (predlaganje dokaza, postavljanje pitanja, stavljanje primjedbi, pri odabiru svjedoka nije provjereno jesu li živi i koje su im adrese i sl.), prepuštajući inicijativu obranama optuženih, nastojeći, možda, da kroz njihovu suprotstavljenost, ostvari cilj optužbe.

Iako je dokaznim postupkom utvrđen i onaj dio zločina koji su počinjeni izvan zone zapovjedne odgovornosti optuženika te je na taj način jasno ukazano na smjer za buduće istrage, zabrinuti smo hoće li, i s kakvom učinkovitošću Državno odvjetništvo, provesti nove istrage protiv odgovornih zapovjednika, i protiv onih koje je ugroženi svjedok br. 6 imenovao kao izravne izvršitelje zločina u Medačkom džepu. **Smatramo da su nove optužnice već morale biti podignute.**

Predsjednik Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Zagrebu, sudac Marin Mrčela, je postupak proveo u skladu sa zakonom, učinkovito i uz uvažavanje dostojanstva žrtava. Primijenjene su odredbe čl. 238 a do čl. 238 d ZKP o posebnom načinu sudjelovanja i ispitivanja ugroženih svjedoka u postupku. Primijenjene su odredbe Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ s izmjenama i dopunama, te odredbe čl. 28. Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava. Korištena je međunarodna pravna pomoć pri izvođenju dokaza saslušanjem svjedoka u Kanadi, SAD, Srbiji, Norveškoj.

Vrhovi sud Republike Hrvatske odlučit će po žalbama stranaka. **Mi smatramo da su zaključci Suda u nekoliko elemenata dvojbeni, a da učinci izrečene minimalne kazne i način na koji je ona obrazložena mogu biti pogubni za individualne i društvene procese uspostavljanja pravde iza rata i u pogledu opće prevencije ratnih zločina.**

Smatramo upitnom pravnu ocjenu da optuženik koji je optužen i proglašen krivim što *nije spriječio, suzbio i kaznio* počinjenje zločina protiv međunarodnog humanitarnog prava (dakle, za nečinjenje) ne može biti krivično odgovoran za zločine počinjene prvog dana operacije jer te zločine nije zapovijedio. Na temelju takve ocjene Sud je iz osuđujućeg dijela presude protiv okrivljenog Mirka Norca izostavio sve civilne žrtve (sedam) **koje su stradale protupravnim djelovanjem njemu podređenih vojnika prvog dana operacije Džep 93**⁵⁵. Navedena pravna ocjena, naime, ne uzima u obzir krivično odgovornost zapovjednika za **nekažnjavanje** počinitelja zločina protiv međunarodnog prava, iako je u konkretnom

koje se dokaznim postupkom utvrdilo da nisu smrtno stradali od granatiranja (kako je navedeno u optužnici) nego neposrednim djelovanjem hrvatskih vojnika, što u optužnici nije izmijenjeno. Također, tužiteljstvo nije u optužnici izmijenilo da su Nikola Jerković i Branko Vujnović smrtno stradali protupravnim djelovanjem hrvatskih vojnika kao vojnici, a ne kao civili kako je stajalo u činjeničnom opisu optužnice. U optužnici nisu stavljene žrtve za koje su svjedoci navodili da su ubijeni od pripadnika HV (civili Štefica Krajnović i Milan Radaković).

⁵⁵ Sud je utvrdio da su 09.09.1993. u zoni odgovornosti okr. Mirka Norca protupravno ubijeni civili: slijepa 84-godišnja starica Bosiljka Bjeđević, Mile Sava Rajčević, Ankica Vujnović i Milan Rajčević, Đuro Krajnović, sestre Ljubica i Sara Kričković.

slučaju Sud utvrdio da opt. Mirko Norac nikada nije sankcionirao niti prijavio počinitelje mada je za zločine počinjene prvog dana operacije znao (vidi obrazloženje).

Nadalje, mišljenja smo da izricanje minimalne kazne zapovjedniku, okr. Mirku Norcu, koji nije učinio sve što je trebao, i mogao, da spriječi, suzbije i kazni svoje podčinjene za teške zločine kao što je masakriranje zarobljenog vojnika razapinjanjem na drvo i ne uzimanje u obzir da je potpuno uništavanje kuća i imovine pridonijelo teškoj posljedici – trajnom iseljenju cijelih zaseoka, te uzimanje za olakotnu okolnost optuženikovu „mladost i životno neiskustvom u ozračju domoljubnog zanosu“ daje nedvojbenu poruku da će zločin, ako doprinosi nekim „višim“ ciljevima, biti dopušten i „pokriven“ i zatvara obzor nadi (a kamoli očekivanjima) žrtava zločina i njihovih obitelji da putem pravosudnog postupka njihova stradanja budu priznata (vidi obrazloženje).

Obrazloženje

Sud je našao da je II optuženi Mirko Norac-Kevo **krivično odgovoran** za ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. u svezi s člankom 28. OKZRH i za ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz članka 122. u svezi s člankom 28. OKZRH, ali u **smanjenom opsegu** negoli mu je to optuženjem stavljeno na teret. Sud je utvrdio da drugookrivljeni nije kriv za zločine prema civilnom stanovništvu i zločine prema ratnim razobljenicima koji su počinjeni u zoni odgovornosti Specijalne policije MUP-a RH jer nije zapovijedao tim postrojbama⁵⁶, te za pojedine žrtve za koje je ustanovljeno da su stradali kao vojni zarobljenici (a u optužnici navedeni kao civili, a tužiteljstvo to nije izmijenilo u optužnici) ili su poginuli kao vojnici u borbama.

Međutim, smatramo upitnom odluku Suda da drugoopuženi Mirko Norac **nije krivično odgovoran za civilne žrtve koje su stradale protupravnim djelovanjem njemu podređenih vojnika prvog dana operacije Džep 93'**. Takvu presudu Sud temelji na **pravnoj ocjeni** da optuženik koji je optužen i proglašen krivim što **nije spriječio, suzbio i kaznio** počinjenje zločina protiv međunarodnog humanitarnog prava (dakle, za nečinjenje) ne može biti krivično odgovoran za zločine počinjene prvog dana operacije jer te zločine nije zapovijedio. Sud obrazlaže da, kada je saznao za protupravna postupanja pripadnika njemu podređenih postrojbi, drugoopuženi je propustio kao zapovjednik poduzeti potrebno da se takve protupravnosti spriječe, da se ne ponove, da se pronađu neposredni počinitelji i da oni budu kažnjeni te da je, stoga, krivično odgovoran za protupravna postupanja prema civilima koja su **bila idućih dana** u zoni njegove odgovornosti⁵⁷. Na temelju takve pravne procjene i odluke o krivnji Sud je u tom segmentu učinio izmjenu činjeničnog opisa optužnice (radi se o preciziranju i smanjenju kriminalne

⁵⁶ Za zamijetiti je kako nije jednostavno na tako, relativno malom zemljopisnom području, zaključivati o odgovornosti za počinjen zločin samo na temelju podataka gdje je žrtva stradala. Tako je, primjerice Anđa Jović u zbjeg otišla 9. 09. 1993. iz Divosela – zona na koju je izvršen pripremni topničko-raketni-minobacački napad. Utvrđeno je da je ubijena 11. 09. 93. na polju Drenjac koje se nalazi u području odgovornosti Specijalne policije (stoga nije uračunata kao žrtva za koju odgovornost ima opt. Mirko Norac, ali njezin je leš pronađen u septičkoj jami u Gospiću gdje je dovezen, bačen i zatrpan od strane pripadnika postrojbi podređenih Mirku Norcu!

⁵⁷ Presuda: poslovnj broj II K-rz-1/06, str. 262 i 266

količine) izostavljajući sve civilne žrtve stradale od protupravnog djelovanja hrvatskih vojnika 9. rujna 1993. godine (sud je utvrdio da su 09.09.1993. u zoni odgovornosti okr. Mirka Norca protupravno ubijeni civili: slijepa 84-godišnja starica Bosiljka Bjegovic, Mile Sava Rajčević, Ankica Vujnović i Milan Rajčević, Đuro Krajnović, sestre Ljubica i Sara Kričković, ali ih je primjenjujući gore navedenu pravnu ocjenu izostavio iz optužnice).

Smatramo da navedena pravna ocjena ne uzima u obzir krivičnu odgovornost zapovjednika za **nekažnjavanje** počinitelja zločina protiv međunarodnog prava. Sud je utvrdio da opt. Mirko Norac nije nikada proveo sankciju niti prijavio nezakonito djelovanje njegovih vojnika iako je o tom djelovanju imao saznanja već prvog dana operacije “Džep 93”.

Dužnost zapovjednika tijekom rata ili oružanog sukoba je onemogućiti postupke suprotne međunarodnom humanitarnom pravu njemu podređenih, a koji bi za posljedicu imali u zakonu naznačene posljedice u odnosu na neprijateljsku stranu, bilo za njezine civile, zarobljenike, imovinu, kulturna dobra ili slično. Upravo prema tim zaštićenim objektima **zapovjednik se pojavljuje u ulozi garanta**, osobe koja ima funkcionalnu moć zapovijedanja njemu podčinjenim na način da njihovi postupci u ostvarenju ciljeva rata ili oružanog sukoba ne budu suprotni odredbama međunarodnog prava. Pojedini pripadnici vojnih postrojbi, rukovodeći se osnovnim ciljem uporabe oružane sile u koju su uključeni, poduzimaju i radnje koje nisu bile izrijeком naznačene u zapovijedima, a sve radi ostvarenja ranije naznačenog planiranog cilja. Kada oni takvim radnjama uđu u sferu izvršenja kaznenog djela ratnog zločina, a njihov zapovjednik, znajući za takvo njihovo postupanje ništa ne poduzme u odnosu na počinitelje takvog djela, on u naravi proširuje svoju sferu zapovjedi, tolerirajući takvo ponašanje njemu podčinjenih. Upravo tu nastaje **odgovornost zapovjednika i za nekažnjavanje, odnosno neprocesuiranje počinitelja nedopuštenih radnji, što je po samoj biti zapovijedanja aktivni dio njegove funkcije zapovijedanja**. Naime, u ratnim situacijama zadaća je zapovjednika i sprečavanje zabranjenih postupanja. Ovo sprečavanje može biti u odnosu na radnju koja još nije poduzeta, ali jednako tako i u odnosu na radnju koja je ostvarena, te radi budućih postupaka njemu podčinjenih, a zadaća je zapovjednika **da u odnosu na nedopušteno ponašanje izrazi svoj jasan stav zapovjedišvi određeno kažnjavanje ili procesuiranje počinitelja**. Ne poduzimanje radnje kojom bi spriječio nastupanje posljedica nastalih kršenjem međunarodnog humanitarnog prava, a koje su rezultat djelovanja njemu vojno podčinjenih, predstavlja takvo nepravo koje je jednako vrijedno kao i samo činjenje od strane njemu vojno podčinjenih u okvirima kaznenog djela ratnog zločina.

Nadalje, Sud nije našao dokazanim da bi postrojbe podređene drugooptuženiku Mirku Norcu protupravno postupale *kako bi se opisanom uporabom sile postiglo trajno iseljenje civilnoga (stanovništva), što se doista i dogodilo*, kako ga tereti optužnica. Sud obrazlaže da ovaj motiv hrvatske vojske nije dokazan jer je utvrđeno da nije planiran, a da su formalno i stvarno provedene pripreme kojima je trebalo biti osigurano da se povrede međunarodnog humanitarnog prava prema zarobljenicima spriječe i suzbiju ev. protupravna djelovanja. No, ovaj dio optuženja se okrivljenom stavlja na teret u točki 5. optužnice koja se odnosi na protupravna djelovanja “nakon završetka operativno-taktičkog dijela operacije „Džep ‘93“, kao i nakon potpisivanja Sporazuma o povlačenju hrvatskih snaga s oslobođenih i akcijom

zauzetih područja na početne položaje, od 15. rujna 1993., tijekom obustave vatre“ te nije u strogo zavisnom odnosu s planiranjem i pripremama akcije Džep. Drugo, takvo tumačenje prejudicira da se uporaba sile (ubojstva, namjerno rušenje kuća, ubijanje stoke i zagađivanje bunara) ne može dogoditi kao neposredna reakcija osvete (nakon što je došla naredba o povlačenju), ali upravo s tim motivom – namjerom da se onemogućiti stanovništvu da se tamo vrati. Sud nije našao nikakav drugi motiv takvog ponašanja vojnika Norcu podređenih postrojbi. Osim toga, životno je da zapovjednik koji vidi da se kuće masovno uništavaju miniranjem i ne reagira sa zapovjedi kojom to zabranjuje, niti sa stegovnim mjerama, pristaje na posljedicu – da se ljudi neće imati kuda vratiti! A ta se posljedica i dogodila.

U svakom slučaju smatramo da posljedicu „sveopćeg uništenja imovine u Medačkom koje je utvrđena u ovom postupku“⁵⁸, a to je da se preko stotinu obitelji nije moglo vratiti i živjeti u svojim domovima, Sud nije u dovoljnoj mjeri uzeo u obzir **pri odmjeravanju kazne**.

Naime, Vijeće je drugooptuženiku Mirku Norcu izreklo minimalne kazne za djela za koje ga je osudilo⁵⁹ uz obrazloženje da je postupao s blažim oblikom krivnje (eventualni umišljaj) – zločine nije naredio nego ih nije spriječio, suzbio i sankcionirao te da opseg povreda zaštićenih dobara u odnosu na osobe nije maksimalan. Sud pri tome ima na umu područje operacije (oko 100 km), broj vojnika koji su sudjelovali u operaciji na obje strane (više stotina) i broj civila na tom području uključujući starije osobe i žene (nekoliko stotina) – te da je u konkretnoj situaciji II optuženik propustio učiniti zbog čega su smrtno stradale četiri civilne osobe, smrtno je stradao jedan ratni zarobljenik (vojnici), jedan ratni zarobljenik je mučen, a prema obojici je nečovječno postupano. Sud navodi da je „Druga stvar s imovinom koja je gotovo u cijelosti uništena“, ali ne navodi da uzima u obzir broj ljudi i njihovu patnju uzrokovanu potpunim uništenjem njihovih domova i nemogućnošću da se vrate živjeti u svoja sela.

Nadalje, Sud navodi da je svjestan da je optuženi Mirko Norac već pravomoćno osuđen zbog istovrsnog krivičnog djela (iz članka 120. stavak 1. OKZRH na kaznu zatvora u trajanju 12 godina), ali to ne uzima kao otegotnu okolnost u smislu (ne)usklađenosti okrivljenikovog ponašanja u skladu sa zakonom prije počinjenja. Nasuprot tomu Sud navodi da je vodio računa da je optuženik bio vrlo mlada osoba (nenavršenih 26 godina) te „očito je njegova mladost i životno neiskustvo **u ozračju domoljubnog zanosa** pridonijelo njegovoj ravnodušnosti pri mogućnosti nastupanja zabranjenih posljedica i propuštanja korištenja zapovjednih ovlasti u sprječavanju i kažnjavanju protupravnih radnji“.

Sud uzima u obzir moralne i ljudske odlike okrivljenog Mirka Norca koje zaslužuju brojna odlikovanja za zasluge u Domovinskom ratu. Nasuprot tomu, nije vidljivo koju važnost Sud pridaje konstataciji koju navodi u obrazloženju: **“Doduše, izostao je izraz pijeteta prema poginulima i suosjećanja s onima koji su u operaciji izgubili svoje bližnje“**, jer se radi o okolnosti (ponašanju optuženika nakon počinjenog kaznenog djela, a posebno odnosu prema oštećenima) koja se također treba vrednovati pri odmjeravanju kazne.

⁵⁸ Presuda: poslovni broj II K-rz-1/06, str. 264

⁵⁹ Presuda: poslovni broj II K-rz-1/06, str. 282-283

Nismo još zabilježili da bi osuđenik imovinskog statusa kao što ga ima Mirko Norac (umirovljenik HV-a - mirovina 6000 kn, vlasnik automobila „Passat“ proizvedenog 2007. i stana površine 100 m² na adresi stanovanja, neoženjen, nema djece)⁶⁰, na temelju članka 122. stavak 4. ZKP-a u odnosu na osuđujući dio izreke presude **bio u cijelosti oslobođen naknade troškova kaznenog postupka**. Svoju odluku sud obrazlaže time što troškovi ovog kaznenog postupka (iznad 200.000,00 kuna) višestruko nadmašuju njegova primanja te Sud smatra da bi plaćanjem i dijela troškova bila dovedena u pitanje njegova egzistencija⁶¹. Odluka je posebice začudna kad je sagledamo u kontekstu sudske prakse u građanskim postupcima u kojima članovi obitelji žrtava zločina tuže Republiku Hrvatsku⁶² i redovito bivaju odbijani te im se unatoč skromnom imovinskom statusu dosuđuje pokrivanje svih troškova parničnog postupka.

⁶⁰ Presuda: poslovni broj II K-rz-1/06, str.6

⁶¹ Presuda: poslovni broj II K-rz-1/06, str. 284

⁶² Šeatović protiv Republike Hrvatske, Mileusnić protiv Republike Hrvatske

Postupak protiv Slobodana Raiča optuženog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva

Županijski sud u Vukovaru

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Slobodan Raič, nalazio se u pritvoru od 06. svibnja 2006. godine do 30. listopada 2008. godine

Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća; sudac Stjepan Margić, član Vijeća i sudac Željko Marin, član Vijeća

Tužitelj: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru

Branitelj: Zlatko Jarić, odvjetnik iz Vukovara

Mišljenje promatračkog tima nakon prvog prvostupanjskog postupka⁶³

Postupak pokrenut protiv Slobodana Raiča jedan je od nekoliko postupaka pokrenutih od strane Županijskog državnog odvjetništva iz Vukovara u zadnje dvije godine u kojima se optužnice, po našem mišljenju, podižu na temelju nedovoljno kvalitetnih istraga, neke od njih su neprecizne (optužnica za zločin u Berku) ili nisu utemeljene na zatvorenom krugu indicija (osim na ovu optužnicu mislimo i na optužnicu za zločin počinjen u Berku i u Sotinu). Tijekom postupka zastupnik optužbe odustaje od nje, ili potpuno mijenja činjenični opis kaznenog djela, a sud donosi ili oslobađajuće presude, ili presude u kojima se optuženici osuđuju na kazne zatvora koje su niže od minimalne propisane za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Tako je i postupak protiv Slobodana Raiča pokrenut na temelju optužnice koja mu je na teret stavljala teški ratni zločin - zarobljivanje i ubojstvo civila Slavka Batika u Vukovaru 1991. godine. Nakon što je srušena vjerodostojnost iskaza ključne svjedokinje optužbe, nikakvih dokaza da je ubio Batika nije bilo, te je optužba odustala od optuženja za ubojstvo. Optužnica je izmijenjena te je optuženiku stavljeno na teret nečovječno postupanje prema protuzakonito zarobljenom Slavku Batiku, na način da mu je optuženik propustio osigurati liječničku pomoć.

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Vukovaru proglasilo je Slobodana Raiča krivim za počinjenje kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, jer je protuzakonito zatvorio civila i propustio mu osigurati liječničku pomoć. Vijeće smatra da je dokazano da je okrivljeni Raič protupravno zarobio Slavka Batika, a da je i nečinjenjem (propuštanjem osiguranja liječničke pomoći oštećeniku), povrijedio propise međunarodnog prava, odnosno, počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civil-

⁶³ Vrhovni je sud 30. listopada 2008. godine ukinuo presudu Županijskog suda u Vukovaru. U rješenju Vrhovnog suda RH navedeno je da se utvrđenje prvostupanjskog suda, vezano za nečovječno postupanje optuženika prema ošt. Slavku Batiku, temelji na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju.

Istoga dana, 30. listopada 2008. godine, ukinut je i pritvor protiv opt. Slobodana Raiča (u kojemu je proveo gotovo dvije godine i šest mjeseci).

nog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH. Međutim, izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od dvije godine i šest mjeseci, dakle značajno ispod propisanog minimuma za kazneno djelo ratnog zločina uzimajući u obzir niz olakotnih okolnosti.

Ukazujemo na sljedeće elemente koji bi mogli biti sporni:

- Hoće li i VSRH smatrati da je u konkretnim okolnostima okrivljenik stvarno propustio osigurati medicinsku pomoć i time, nečovječno postupivši, ispunio biće kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva?
- Hoće li VSRH smatrati da je optuženiku dokazano da je zatočio civila? Pri tomu, u pogledu radnji optuženika, zaključci se mogu izvoditi iz optuženikove obrane, odnosno dokaza Odvjetništva (fotografije na kojoj je zabilježeno vođenje oštećenika, te video-zapisa na kojemu je zabilježen isti događaj).
- Moguće je da će VSRH ukinuti presudu i predmet vratiti na ponovno suđenje, već radi apsolutno bitne povrede odredbe Zakona o kaznenom postupku iz čl. 367. st. 8., ako stane na stanovište da je pri izvođenju dokaza, čitanjem izvoda iz kaznene evidencije optuženika, navedeni članak zakona povrijeđen. Izvođenje dokaza, čitanjem izvoda iz kaznene evidencije optuženika, provedeno je nakon što je optuženik iznio obranu na glavnoj raspravi, a uz okolnost da je na početku glavne rasprave izjavio da će svoju obranu iznijeti na kraju dokaznog postupka.

Pritvor protiv okrivljenog Raiča nakon izricanja prvostupanjske presude produžen je zbog opasnosti od bijega (čl. 102. st. 1. t. 1. ZKP-a). U trenutku izricanja prvostupanjske presude, kojom je okrivljenik osuđen na kaznu zatvora u visini od 2 god. i 6 mjeseci, u pritvoru se nalazio 1 godinu i 9 mjeseci, dakle u pritvoru je proveo više od polovine kazne zatvora, izrečene, istina, nepravomoćnom presudom. **Kako je okrivljeniku prilikom objave presude pritvor produžen, on se u konkretnom slučaju, uspoređujući izrečenu kaznu zatvora i vrijeme provedeno u pritvoru, praktički, pretvorio u odsluženje kazne.**

Napomena

U siječnju 2009. Županijski sud u Vukovaru je, nakon provedenog ponovnog postupka, u kojemu je DO izmijenilo optužnicu, ne tereteći optuženika više za propuštanje osiguranja medicinske pomoći, 22. siječnja 2009. godine optuženika Raiča proglasio krivim zbog protupravnog zarobljavanja te mu je izrekao identičnu kaznu zatvora kao i pri prvom suđenju, u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci.

Postupak protiv Novaka Simića (sudilo mu se u odsutnosti), Miodraga Kikanovića i Radovana Krstinića optuženih za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva

Županijski sud u Osijeku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženici: Novak Simić (sudilo mu se u odsutnosti), Miodrag Kikanović, u pritvoru od 22. veljače 2007. godine, Radovan Krstinić, u pritvoru od 22. veljače 2007. godine do objave presude 21. travnja 2008. godine

Vijeće za ratne zločine: sudac Krunoslav Barkić, predsjednik Vijeća, sutkinja Branka Guljaš, članica Vijeća, sutkinja Dubravka Vučetić, članica Vijeća

Tužitelj: Dražen Križevac, zamjenik ŽDO-a u Osijeku

Branitelji: odvjetnici Hrvoje Krivić, Dinko Matijašević i Mihajlo Marušić

Mišljenje promatračkog tima nakon prvostupanjskog postupka⁶⁴

Postupak je proveden korektno.

Neppravomoćnom presudom optuženici su proglašeni krivima da su u Dalju, kao pripadnici Vojne policije tzv. Vojske RSK, počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva, te su im izrečene kazne zatvora: Simiću u trajanju od devet godina, Kikanoviću u trajanju od pet godina i šest mjeseci, te Krstiniću u trajanju od četiri godine.

Opt. Simiću sudilo se u odsutnosti, dok su optuženici Kikanović i Krstinić prisustvovali glavnoj raspravi. Iako se zalažemo da se ne sudi u odsutnosti optuženika, mislimo da je u ovome slučaju, s obzirom da se optuženike, pogotovo s obzirom na najtežu točku optužbe (zadavanje fizičkih ozljeda oštećenom Antunu Kundiću uslijed kojih je preminuo), tereti kao supočinitelje, bilo opravdano suditi i odsutnome Novaku Simiću. Naime, činjenice koje su bile utvrđivane u odnosu na Kikanovića i Krstinića ionako su se u najvećoj mjeri odnosile i na Novaka Simića, a utvrđivanje činjenica u pogledu dvije točke optužnice, u kojima se opt. Simića tereti kao pojedinačnoga počinitelja (fizička zlostavljanja oštećenih Ivana Horvata i Tome Duvnjaka), nije uzrokovalo bitan utrošak vremena, tj. postupak se zbog toga nije odužio.

Pitanje koje se postavlja je: Hoće li Vrhovni sud RH cijeniti olakotne i otegotne okolnosti onako kako ih je cijeno Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku?

Naime, prvostupanjski Sud optuženima Kikanoviću i Krstiniću nije pronašao otegotnih okolnosti, a u odnosu na opt. Krstinića je olakotne okolnosti (primjereno držanje pred Sudom tijekom kaznenog po-

⁶⁴ U međuvremenu je VsRH, na sjednici održanoj 03. prosinca 2008., preinačio presudu Županijskog suda u Osijeku u odluci o kazni te je u odnosu na svakog optuženika povećao izrečenu mjeru kazne zatvora za jednu godinu, tako da je u konačnici opt. Simić osuđen na 10 godina, opt. Kikanović na 6 godina i 6 mjeseci, a opt. Krstinić na 5 godina zatvora.

stupka, neosuđivanost, dobru uklopljenost u socijalnu sredinu Dalja, dobre obiteljske relacije (oženjen i otac dvoje djece), te teško narušeno zdravstveno stanje (tuberkuloza pluća), s obzirom da otegotne okolnosti nije pronašao, cijenio kao osobito olakotne, što je i rezultiralo izricanjem kazne zatvora od četiri godine i šest mjeseci (manjom od minimuma propisanog za predmetno kazneno djelo).

Za razliku u odnosu na navedenu dvojicu optuženika, Sud je optuženom Simiću kao otegotne okolnosti cijenio sudjelovanje u usmrćivanju jedne osobe, i nanošenje teških tjelesnih ozljeda četirima osobama, pretpostavljenost suoptuženicima u vojnoj hijerarhiji, osvetu kao djelomičan motiv počinjenja djela zbog uspješno provedene vojno-redarstvene akcije „Bljesak“, te bezobzirnost u njegovim radnjama. U obrazloženju presude se ne navodi iz kojeg je razloga neke od navedenih okolnosti (sudjelovanje u usmrćenju jedne osobe, osvetu kao djelomičan motiv) Sud cijenio kao otegotne za jednog od optuženika, dok za ostalu dvojicu nije.

Ponovljeni postupak protiv optuženog Dobrivoja Pavkovića

Županijski sud u Bjelovaru

Kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZ RH

Optuženik: Dobrivoje Pavković, branio se sa slobode

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Antonija Bagarić, predsjednica Vijeća, sutkinja Milenka Slivar, članica Vijeća i sutkinja Ivanka Šarko, članica Vijeća

Tužitelj: Ivan Rahlicki, zamjenik ŽDO-a iz Bjelovara

Branitelji: odvjetnici Momčilo Borčanin i Božica Jakšić

Mišljenje promatračkog tima nakon prvostupanjskog postupka⁶⁵

Ponovljeni kazneni postupak je proveden korektno.

Analizirajući i ocjenjujući izvedene dokaze Sud je – donoseći osuđujuću presudu – utvrdio, da je dokazano, da je optuženik počinio kazneno djelo za koje je optužen. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina. Pri donošenju presude Sud je povjerenje dao svjedočenju onih dvaju svjedoka koji su vidjeli i prepoznali optuženika.

Okrivljeni Pavković je bio prisutan tijekom glavne rasprave, branio se sa slobode. Neposredno prije objave presude napustio je Hrvatsku, te ga se smatra bjeguncem, i za njim je raspisana međunarodna tjeralica. Inače prebiva u Republici Srbiji, a pored hrvatskog posjeduje i *državljanstvo Republike Srbije*.

Obrazloženje

Županijski sud u Bjelovaru, u Vijeću sastavljenom od sutkinja Antonije Bagarić kao predsjednice Vijeća, te Milenke Slivar i Ivanke Škaro, kao članica Vijeća, u kaznenom predmetu protiv optuženog Dobrivoja Pavkovića zbog kaznenog djela iz 122. čl. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske, povodom optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Bjelovaru broj: K-DO-81/03 od 05. veljače 2004., a izmijenjene na glavnoj raspravi 07. studenoga 2007. godine, nakon javno provedene i zaključene glavne rasprave, u prisutnosti optuženog Dobrivoja Pavkovića, zamjenika Županijskog državnog odvjetnika, Ivana Rahlickog, braniteljice po službenoj dužnosti Božice Jakšić, dana 07. studenoga 2007. godine donio je osuđujuću presudu.

Sud je presudio, da je optuženik Dobrivoje Pavković počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika dana 1. rujna 1991. godine, kada je, zajedno s drugim naoružanim pripadnicima srpskih paravojskih formacija s kojima je bio povezan zajedničkom odlukom o djelu, bio svjestan da se muči ratne zarobljenike i prema njima nečovječno postupa, ali je usprkos tome sudjelovao u maltretiranju pripadnika seoske straže i hrvatske policije kojom prigodom su bili ranjeni Željko Hunjek, Alfons

⁶⁵ Vrhovni sud RH (javna sjednica održana 14. svibnja 2008. godine) potvrdio je presudu Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Bjelovaru kojom je opt. Dobrivoje Pavković osuđen na kaznu zatvoru u trajanju od 15 godina.

Tutić, Vladimir Zimić i Marjan Polenus, dok su Srećko Mandini, Željko Bulić i Eugen Lapčić smrtno stradali. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina.

U prvotnom postupku prvooptuženik Stojan Vujić i drugooptuženik Dobrivoje Pavković su oslobođeni optužbe temeljem članka 354. točka 3. ZKP-a – zbog nedostatka dokaza.⁶⁶ Vrhovni sud vratio je predmet na ponovni postupak smatrajući da razlozi prvostupanjskog suda, o nedostatku dokaza da su optuženici ostvarili kazneno djelo zbog kojeg ih se tereti, nisu prihvatljivi, jer ti razlozi nisu takve prirode da bi mogli obezvrijediti iskaze prvenstveno onih svjedoka koji su vidjeli i prepoznali oba optuženika.

Ponovljeni postupak je proveden u odnosu na optuženog Dobrivoja Pavkovića, jer je kazneni postupak u odnosu na prvooptuženog Stojana Vujića, koji je bio nedostupan, iz razloga svrhovitosti razdvojen.

U ponovljenom postupku od sedamnaest svjedoka optuženika su teretili: svjedok Vladimir Zimić, navodeći da je 100% siguran da mu je optuženi Pavković kritičnog dana pucao u noge, i svjedok Mirko Joščak ustvrdivši da je optuženik Pavković bio među onih 20-ak pripadnika srpskih paravojnih formacija koji su ih vezali, udarali kundacima i čizmama dok su ležali na cesti. Svjedok Zdravko Joščak naveo je, da je od drugih čuo, da je optuženik bio među srpskim paravojnim formacijama čiji su ih pripadnici tukli i zlostavljali. Sud je puno povjerenje poklonio i iskazima svjedoka Klimeša, Halupeckog, Mlinarića i Ružičke koji su, osporavajući alibi optuženika, istaknuli da kritičnog dana, na dan napada na Doljane, nisu vidjeli opt. Dobrivoja Pavkovića u selu, niti kod trgovine. Naime, tijekom kaznenog postupka nije izveden niti jedan dokaz koji bi ukazivao na razloge zbog kojih bi navedeni svjedoci lažno teretili optuženika Pavkovića. Ovi svjedoci su, naime, u svojim svjedočenjima apostrofirali višenacionalni sastav mještana Doljana kao činjenicu koja je išla u prilog jačanju dobrosusjedskih odnosa. Iskaz svjedokinje Dušanke Pavković je doprinio rješavanju dvojbi o činjenicama u suštinskom, logičko-spoznajnom smislu. Ona je, naime, potvrdila da je s optuženikom razgovarala onog dana kada je MUP-ovo oklopno vozilo prolazilo kroz selo, a što je, prema iskazima pojedinih svjedoka i optuženikovo obrani, bilo sutradan, dan nakon inkriminiranog događaja.

Sud je obrazložio na temelju čega je utvrdio da je optuženik, koji je bio povezan s ostalim počiniteljima međusobnom zajedničkom odlukom o djelu, bio svjestan da se na ovakav način muči ratne zarobljenike i prema njima nečovječno postupa, od kojih su trojica ubijeni, a kako je i sam u tome sudjelovao, upravo je to i htio, postupao je s izravnom namjerom. Time je počinio kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava - ratni zločin protiv ratnih zarobljenika.

Tijekom glavne rasprave nisu zabilježene povrede odredbi ZKP-a.

Predsjednica Vijeća upozorila je optuženika na sva njegova zakonska prava i obveze, profesionalno i koncentrirano je upravljala glavnom raspravom, brinula se da predmet postupka bude svestrano raspravljen, vodeći pri tom računa i o načelu ekonomičnosti postupka. Također je korektno diktirala izjave svjedoka u zapisnik.

Optuženiku je vrijeme provedeno u pritvoru od 16. do 19. prosinca 2003. godine, i od 07. studenoga 2007. pa nadalje, uračunato u izrečenu kaznu.

⁶⁶ Prvotni je postupak pokrenut optužnicom ŽDO-a u Bjelovaru broj K-DO-81/03 od 05. veljače 2004. koja je djelomično izmijenjena, tijekom ponovljenog suđenja, na glavnoj raspravi dana 07. studenog 2007. godine.

Ponovljeni (treći) postupak protiv optuženog Nikole Cvjetićanina

Županijski sud u Gospiću

Vijeće za ratne zločine: sudac Dušan Šporčić, predsjednik Vijeća, sutkinja Dubravka Rudelić, članica Vijeća, i sutkinja Milka Vraneš, članica Vijeća

Optužnicu zastupa Željko Brkljačić, zamjenik ŽDO-a u Gospiću

Branitelj optuženika je odvjetnik Dušan Višnić, branitelj po službenoj dužnosti

Žrtve - ubijeni: Josip Matovina i Ana Bujadinović

Mišljenje

Kazneni postupak protiv optuženog Nikole Cvjetićanina zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika postupovno je proveden korektno.

Županijski sud u Gospiću je u ponovljenom postupku protiv Nikole Cvjetićanina presudio da optuženik nije počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva za koje ga je teretila optužba. Optuženiku Nikoli Cvjetićaninu je ovo bilo treće suđenje u posljednjih šest godina.

Prvo suđenje zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva provedeno je 2002. godine protiv tada prvooptuženika Nikole Cvjetićanina i protiv drugooptuženika Milana Miloševića. Nakon provedenog postupka opt. Nikola Cvjetićanin je oglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od devet godina, dok je opt. Milan Milošević također oglašen krivim. Odlukom Vrhovnog suda postupak je u odnosu na drugooptuženika pravomoćno dovršen i opt. Milan Milošević osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od trinaest godina, dok je u odnosu na opt. Cvjetićanina prvostupanjska presuda ukinuta i predmet je vraćen na ponovni postupak i odlučivanje. U ponovljenom postupku održanom 2004. g. temeljem svih provedenih dokaza i utvrđenih činjenica Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Gospiću (sudac Pavle Rukavina, predsjednik Vijeća, sutkinja Milka Vraneš, članica Vijeća i sudac Dušan Šporčić, član Vijeća) zaključilo je da opt. Nikoli Cvjetićaninu nije dokazano da bi počinio djelo ratnog zločina iz čl. 120. st. 1. OKZRH za koje ga se teretilo. Vrhovni sud Republike Hrvatske je na javnoj sjednici održanoj 21. prosinca 2006. g. prihvatio žalbu državnog odvjetnika, ukinuo pobijenu presudu i predmet vratio prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.⁶⁷

U ovom postupku je Sud donoseći oslobađajuću presudu cijenio iskaz zaštićenog svjedoka poklonivši mu punu vjeru. S pravom primjenjujući načelo presumpcije okrivljenikove nevinosti (*praesumptio innocentiae*), jer je teret dokaza bio na tužitelju, a ovaj tijekom dokaznog postupka nije uspio dokaza-

⁶⁷ U ponovljenom postupku prvostupanjski sud upustio se u ocjenjivanje dokaza kojeg je izdvojio iz spisa donoseći posebno rješenje, koje je u žalbenom postupku preinačeno na način da se zapisnik o ispitivanju zaštićenog svjedoka pod pseudonimom „Svjedok broj 1“ ne izdvaja iz spisa, jer se ne radi o nezakonitom dokazu (rješenje Vrhovnog suda RH od 21. prosinca 2006. g., broj: Kž-237/05). Stav je Vrhovnog suda da je bez ocjene tog dokaza, te dovođenja sadržaja tog dokaza u vezu sa ostalim dokazima, činjenično stanje pogrešno i nepotpuno utvrđeno.

ti da je optuženik Nikola Cvjetičanin, osim dokazane činjenice da se po zapovijedi izdvojio iz kolone i vratio do kuće gdje su se nalazili oštećenici i osuđenik Milan Milošević, pucao u oštećenike i na taj način počinio kazneno djelo činjenično i pravno opisano u optužnom aktu, i načelo *in dubio pro reo* (sud u dvojbi mora odlučiti u korist okrivljenika) kao sastojku presumcije okrivljenikove nevinosti, donio presudu kojom se optuženika oslobađa od optužbe.

Zaštićeni svjedok je odbio da na glavnoj raspravi bude neposredno saslušan putem linka, usprkos omogućenoj vizualnoj zaštiti lika i audio zaštiti glasa. Predsjednik Vijeća nije pribjegao mogućnostima koje su mu temeljem odredbi ZKP-a stajale na raspolaganju.⁶⁸

⁶⁸ ZKP u članku 243. st. 2. predviđa novčano kažnjavanje do 20.000,00 kuna, a svjedok koji bez zakonskih razloga odbije svjedočiti, a koji je došao sukladno pozivu, može se i zatvoriti.

Postupak protiv optuženih Tomislava Madija, Maria Jurića, Zorana Poštića, Davora Lazića i Mije Starčevića za ratni zločin protiv civilnog stanovništva

Županijski sud u Vukovaru

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženici: Tomislav Madi, Mario Jurić, Zoran Poštić, Davor Lazić i Mijo Starčević (nalaze se u pritvoru)

Vijeće za ratne zločine: sudac Ante Zeljko, predsjednik Vijeća, sutkinja Jadranka Kurbel, članica Vijeća, i sutkinja Branka Ratkajec-Čović, članica Vijeća (nakon odlaska u mirovinu sutkinje Ratkajec-Čović u Vijeću ju je zamijenio sudac Stjepan Margić)

Tužitelj: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru

Branitelji: odvjetnici Emil Havkić i Zlatko Cvrković (za opt. Madija), Biserka Treneski, a potom Vjekoslav Cestar (za opt. Jurića), odvjetnik Branko Ivić, potom Zlatko Jarić, pa Gordan Perić (za opt. Poštića), Marko Dumančić (za opt. Lazića), Dražen Matijević (za opt. Starčevića)

Mišljenje

Suđenje je provedeno u skladu s međunarodnim standardima pravičnog suđenja, optuženima su izrečene kazne u skladu sa zakonom i težinom počinjenog djela. Mišljenja smo da su postupak i izrečena sankcija doprinos uspostavljanju individualne i društvene odgovornosti za zločin, pravde za žrtve kao i prevenciji kršenja međunarodnog humanitarnog prava u budućnosti.

Ovo suđenje je specifično i po tome što je Vijeće za ratne zločine, kako bi raščistilo nedoumice, tijekom dokaznog postupka naložilo dodatno izvesti brojne dokaze koji su mogli (i trebali biti) izvedeni u toku istrage.

Istraga o zločinu nad obitelji Olujić je pokrenuta tek 2005. godine, trinaest godina nakon što je zločin počinjen i to nakon što je javnost doznala za ovaj teški zločin iz emisije „Latinica“. Iz iskaza pojedinih svjedoka vidi se da su nadležne institucije za zločin, kao i za moguće počinitelje toga zločina, znale još 1992. godine. Tijekom dokaznog postupka utvrđeni su propusti policije koja je obavljala uviđaj. Predsjednik Vijeća za ratne zločine, sudac Ante Zeljko, rekao je: „Policijska istraga provedena u ovom slučaju školski je primjer kako se ne bi smjelo raditi“.

Obrazloženje

Nepravomoćnom presudom br. K-5/07, od 12. veljače 2008. godine optuženici su proglašeni krivima za počinjenje ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH zbog ubojstva bračnog para Olujić i njihove dvoje maloljetne djece te su osuđeni na kazne zatvora u trajanju od: Tomislav Madi - 20 godina (maksimalna kazna zatvora), Mario Jurić - 12 godina (maksimalna kazna

zatvora koja se može izreći osobi koja je u vrijeme izvršenja djela bila mlađa punoljetna osoba), Zoran Poštić - 8 godina, Davor Lazić - 7 godina, Mijo Starčević - 10 godina.

Glavna rasprava je trajala 11 mjeseci u tijeku koje je održano 29 ročišta. U odnosu na broj izvedenih dokaza suđenje je bilo efikasno. S druge strane, niz dokaza je mogao biti izveden u toku istrage, a ne u toku glavne rasprave. Naime, osim dokaza koje su predložili zastupnici optužbe i optuženici, odnosno njihovi branitelji, Vijeće za ratne zločine je tijekom dokaznog postupka naložilo dodatno izvesti brojne dokaze, kako bi raščistilo nedoumice.⁶⁹

Trojica (opt. Madi, opt. Jurić i opt. Starčević) od petorice optuženih svoje obrane po prvi put iznijeli tek na glavnoj raspravi. Predsjednik Vijeća je, na traženje opt. Jurića, dozvolio da se iznošenje obrane optuženih audio-vizualno snimi.

Sud obrazlaže da je pri određivanju visine kazni imao na umu težinu zločina i njegove tragične posljedice te okrutnost i upornost izvršitelja. Opt. Tomislav Madi osuđen je na maksimalnu kaznu zatvora po zapovjednoj odgovornosti uz obrazloženje da se radi o najtežem obliku krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i o najvišem stupnju krivnje: „Kumulacija zločinačke energije čini optuženog Tomislava Madija središnjom figurom kriminalnog događaja. Naredba da se cijela obitelj ubije i opljačka, da se nakon svega kuća eksplozivom “digne” u zrak, bila je bestijalna...“. Opt. Mario Jurić osuđen je, također, na maksimalnu kaznu zatvora koja se može izreći mlađoj punoljetnoj osobi, temeljem odredbe čl. 110. st. 1. Zakona o sudovima za mladež, po izravnoj odgovornosti. Sud je obrazložio da je ubojstvo obitelji Olujić bilo krajnje surovo i zastrašujuće: „U trenu prestala je postojati cijela obitelj. Otac, majka, kći i sin ubijeni su u okruženju doma i obitelji kao simbola sigurnosti. Sin Marko (12 godina) ubijen je iz apsolutne blizine, “usta” cijevi oružja bila su prislonjena u trenutku pucanja na njegovo tijelo.“ Sud je pri izricanju visine kazne za Zorana Poštića imao u vidu da je okrivljeni opisao stanje šoka u kome je bio dok se nalazio u kući ubijenih, no, da je, pored svega doživljenog, ipak, po povratku, od optuženog Tomislava Madija tražio zadržavanje kape – beretke koju su pokupili u kući ubijene obitelji.

Optuženici su u pritvoru bili temeljem odredbe čl. 102. st. 1. t. 4. ZKP.

⁶⁹ Vijeće je tražilo izvođenje niza dokaza: DNK analizu uzoraka krvi svih optuženika i uzorka epitelnih stanica s opuška izuzetog s mjesta počinjenog zločina; provjeru podudarnosti odnosno nepodudarnosti, jednog zuba i dijela natkoljениčne kosti ekshumiranog tijela pokojnog Stojana Vujnovića „Srbina“ i uzoraka izdvojenih s opuška cigarete nađene na mjestu počinjenog zločina; provjeru podudarnosti, odnosno nepodudarnosti, uzoraka jednog zuba i dijela natkoljениčne kosti ekshumiranog tijela pokojnog Stjepana Maleničića s uzorkom epitela izdvojenih s muškog prstena oduzetog od svjedokinje Nevenke Madi; provjeru podudarnosti, odnosno nepodudarnosti, uzoraka jednog zuba i dijela natkoljениčne kosti ekshumiranog tijela pokojnog Radomira Olujića s uzorkom epitela izdvojenih s muškog prstena oduzetog od svjedokinje Nevenke Madi.

Postupak protiv optuženog Žarka Leskovca

Županijski sud u Vukovaru

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Žarko Leskovac, za vrijeme glavne rasprave branio se sa slobode

Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća, sudac Stjepan Margić, član Vijeća, i sutkinja Jadranka Kurbel, članica Vijeća

Tužitelj: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru

Branitelj: Zlatko Jarić, odvjetnik iz Vukovara

Mišljenje

Postupak protiv Žarka Leskovca, optuženog da je krajem 1991. ili početkom 1992. godine u logoru u krugu poduzeća Velepromet u Vukovaru udarao civilne osobe Ljubicu Tepavac i Slađanu Curnić, na taj ih način mučio i nečovječno postupao prema njima i nanosio im velike patnje i ozljede tjelesnog integriteta, da je tako počinio kazneno djelo ratnog zločina prema civilnom stanovništvu iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, nepravomoćno je završen 26. studenoga 2008. godine izricanjem oslobađajuće presude Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Vukovaru.

Vijeće je nastojalo predmet postupka u potpunosti raspraviti te je, nakon provedenog dokaznog postupka, donijelo presudu kojom je optuženik oslobođen optužbe da je počinio predmetno kazneno djelo.

Vijeće je poklonilo vjeru iskazu optuženika u dijelu u kojemu je on opisao događaj koji se zbio između njega i Slađane Curnić u podrumu logora u krugu poduzeća Velepromet, razloge njezina boravka i sukob koji su imali kada je htjela pobjeći, u čemu ju je spriječio. Nije poklonilo vjeru iskazu Ljubice Tepavac, kao ni dijelu iskaza Slađane Curnić, u kojemu ona opisuje postupanje optuženika prema njoj i Ljubici Tepavac. Vijeće također smatra da Ljubica Tepavac nikada na Veleprometu nije bila zatočena.

Predsjednik Vijeća je u kratkom usmenom obrazloženju nakon izricanja presude istaknuo da Vijeće nije cijenilo ponašanje optuženika prema drugim zatočenicima kao niti njegovu ulogu na Veleprometu, jer to nije ni bio predmet ovoga postupka.

Glavna rasprava u ovome postupku započela još 20. veljače 2006. godine. Ponovno je, zbog prekida dužeg od dva mjeseca, započela 18. srpnja 2007. godine. Ročišta su zakazivana rijetko, najčešće tek pazeći da se ne prekorači rok od dva mjeseca od posljednjeg održanog ročišta glavne rasprave. U dvije godine i devet mjeseci, koliko je proteklo od otvaranja glavne rasprave do objave presude, održano je samo 18 ročišta glavne rasprave, na kojoj su ispitana 23 svjedoka i izveden manji broj materijalnih dokaza.

Ne ulazeći u zauzetost predsjednika i članova Vijeća radom na drugim predmetima, mišljenja smo da je postupak potrebno efikasnije voditi i u kraćem roku provesti glavnu raspravu.

Postupak protiv Saše Počuče optuženog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnih stanovnika i kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika

Županijski sud u Šibeniku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZ RH

Optuženik: Saša Počuča, nalazi se u pritvoru

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Jadranka Biga - Milutin, predsjednica Vijeća; sudac Sanibor Vuletin, član Vijeća; sudac Ivo Vukelja, član Vijeća

Tužitelj: Zvonko Ivić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Šibenika i Sanda Pavlović - Lučić, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika iz Šibenika

Branitelj: Vera Bego, odvjetnica iz Šibenika

Mišljenje promatračkog tima nakon prvostupanjskog postupka

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Šibeniku je opt. Sašu Počuču proglasilo krivim zbog mučenja i nečovječnog postupanja, nanošenja velikih patnji i tjelesnog ozljeđivanja zatočenih civila i zarobljenih pripadnika MUP-a RH i HV-a u zatvoru u tzv. Staroj bolnici u Kninu. Za oba kaznena djela, ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, utvrđene su mu kazne zatvora u trajanju od tri godine te je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od pet godina. Pri odmjeravanju kazne kao olakotnu okolnost sud je cijenio da je optuženik bio mlađa punoljetna osoba pa je, primjenom instituta ublažavanja kazne, za svako kazneno djelo utvrdio kaznu manju od donje granice propisane za konkretna kaznena djela.

Iako je optuženik poricao krivnju, Vijeće za ratne zločine njegovu je obranu ocijenilo neuvjerljivom, imajući u vidu iskaze svjedoka koji su ga teretili. Čak 14 saslušanih svjedoka, zatvorenih ili zatočenih u zatvoru u kojemu je optuženik bio stražar u inkriminiranom vremenu, izravno je teretilo optuženika. Većina njih je navodila da ih je optuženik kao stražar u zatvoru tukao, a nekolicina je govorila i da je sudjelovao u seksualnom zlostavljanju i drugim oblicima zlostavljanja.

Sud je prilikom odmjeravanja kazne primijenio mogućnost ublažavanja kazne. Pri tome je prvenstveno kao olakotnu okolnost cijenio okrivljenikovu dob u vrijeme počinjenja, no **pitanje je hoće li i VSRH**, ukoliko bude smatrao da je činjenično stanje u prvostupanjskom postupku točno utvrđeno, a posebno s obzirom na brojnost radnji optuženika, na veliki broj oštećenika koje je, prema utvrđenju prvostupanjskog suda, tukao, na druge načine fizički (stavljao na rane kuhinjsku sol, gasio im žar od cigareta u

ustima ...) i seksualno (prisiljavajući ih na oralni seks) zlostavljao, smatrati da je bilo mjesta primjeni instituta ublažavanja kazne.⁷⁰

Glavnoj raspravi nismo u cijelosti nazočili, no ipak ukazujemo na propuste zabilježene tijekom praćenja:

- Materijalni dokazi i dokumenti nisu čitani niti ukratko usmeno izlagani, kao niti iskazi iz istrage, no u zapisnicima s rasprave konstatirano je da su pročitani, pa javnost nije bila u mogućnosti biti upoznata sa istima.
- U zapisnike je unošeno da su svjedoci propisno upozoreni na dužnost svjedočenja te su upozoravani na konkretne zakonske odredbe, no svjedoci pri tome nisu u cijelosti bili upoznati sa sadržajem zakonskih odredbi.
- Predsjednica Vijeća postavljala je sugestivna pitanja prepričavajući iskaze pojedinih svjedoka iz istrage, navodeći imena, datume i sl., ne čekajući da svjedok sam to učini pa je u tom smislu ostavljen dojam sugestivnog utjecanja.
- Predsjednica Vijeća je prekinula optuženikov završni govor. Iako u nekim slučajevima, nakon prethodnog upozorenja, na to ima pravo, u ovom je slučaju u zapisnik o glavnoj raspravi propušteno navesti da je govor bio prekinut i iz kojeg razloga.
- Predsjednica Vijeća nije omogućila promatračima dobivanje zapisnika s rasprave, a niti mogućnost uvida u spis predmeta.

⁷⁰ Vrhovni sud RH (javna sjednica održana 16. prosinca 2008. godine) je preinačio presudu Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Šibeniku u odluci o kazni te je opt. Počučić za svako kazneno djelo utvrdio kazne zatvora od 5 godina te ga je osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 8 godina.

Postupak protiv Mile Letice, optuženog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva, iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH71

Županijski sud u Sisku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Mile Letica, do objave presude nalazio se u pritvoru

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća, sudac Željko Mlinarić, član Vijeća, sutkinja Višnja Vukić, članica Vijeća

Tužitelj: Ivan Petrač, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Siska

Branitelji: odvjetnici Zorko Kostanjšek i Domagoj Rupčić

Postupak protiv opt. Mile Letice je razdvojen od postupka protiv opt. Siniše Martića zvanog „Šilt“ koji nije dostupan hrvatskom pravosuđu.

Mišljenje

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Sisku donijelo je presudu br. K-32/08, od 14. studenoga 2008. godine, kojom je opt. Milu Leticu oslobodilo od optužbe temeljem odredbe čl. 354. t.3. ZKP, nije dokazano da je optuženik počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret.

Postupak je bio javan, Vijeće je odbilo prijedlog branitelja da postupak bude zatvoren za javnost zbog zaštite optuženikova osobnog i obiteljskog života.

Sud je, donoseći oslobađajuću presudu utvrdio da se opt. Mile Letica u kritično vrijeme nalazio u paravojnoj postrojbi i da je bio komandant II. odreda TO Glina te da je u kritično vrijeme uslijedio napad paravojnih postrojbi pomognutih snagama JNA na sela Šatornju i Gornji i Donji Selkovac. No, u citiranoj presudi konstatira se da Sud nije na nedvojben način utvrdio da bi upravo opt. Mile Letica bio odgovoran za napad na sela Šatornji i Gornji i Donji Selkovac, odnosno, da bi kao komandant II. odreda TO Glina naredio te napade. Sud nije mogao utvrditi je li optuženik sa svojim odredom borbeno djelovao tako da bi uslijed toga bile razrušene i zapaljene kuće i gospodarski objekti u Gornjem i Donjem Selkovcu, te da bi uslijed toga smrtno stradao civil Franjo Sućec.

Donoseći oslobađajuću presudu: „ocjena je ovoga suda da u konkretnom slučaju nema niti dokaza da bi zapovjedni nivo koji je zauzimaao II opt. Mile Letica kao komandant 2. odreda TO Glina, bio na tako visokoj razini koja bi imala moć i ovlast da pokrene sve vojne snage koje su sudjelovale u napadu na ova sela ili ih spriječi u razaranju objekata i ubijanju civila nakon što se ušlo u ta sela“.

⁷¹ Izmijenjenom opužnicom se opt. Mili Letici stavlja na teret da je, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba naredio da se izvrši napad bez izbora cilja na naselja Šatornja te Donji i Gornji Selkovac, kojega je posljedica smrt civilne osobe, Franje Sućeca, i razrušene i spaljene sve kuće.

Postupak protiv optuženog Boška Surle⁷²

Županijski sud u Osijeku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Boško Surla, nalazio se u pritvoru od 15. svibnja 2007. godine do objave oslobađajuće presude

Vijeće za ratne zločine: sudac Zvonko Vekić, predsjednik Vijeća, sudac Josip Frajlić, član Vijeća, sudac Drago Grubeša, član Vijeća

Tužitelj: Zlatko Bučević, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku

Branitelj: odvjetnik Igor Plavšić

Optužnica⁷³ br: K-DO-38/2007, od 14. siječnja 2008. godine

Postupak protiv opt. Boška Surle je razdvojen u odnosu na optuženike koji nisu dostupni hrvatskom pravosuđu.

Opt. Surla se teretio da je pomogao ubojstva deset civila ukrcavši ih u kamion kojim su odvezeni na pogubljenje, da je protupravno zatvarao civile koji su kasnije zlostavljani i ubijani, proveo, i prenosio svojim podređenima, zapovjed da se zlostavljaju i ubijaju ratni zarobljenici.

Glavna rasprava započela je 7. svibnja 2008. godine, a zaključena je 1. srpnja 2008. godine. U pet ročišta je saslušano 44 svjedoka, od kojih su 21 oštećenici, pročitani su iskazi svjedoka koji su u međuvremenu umrli, izvršen je uvid u materijalne dokaze. Optuženik je u pritvoru proveo dulje od godinu dana.

Mišljenje

U razdvojenom postupku, pred Vijećem za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku proveden je kazneni postupak protiv opt. Boška Surle, zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i kaznenog djela protiv zarobljenika. Vijeće za ratne zločine je donijelo oslobađajuću presudu zbog nedostatka dokaza primjenjujući princip *in dubio pro reo*.

⁷² Postupak protiv opt. Boška Surle je razdvojen u odnosu na optuženike koji nisu dostupni hrvatskom pravosuđu.

⁷³ Optužnica se odnosi na: prvoopt. Jovana Rebraču, kao komandanta Štaba TO Tenja, opt. Božu Vidakovića i opt. Žarka Čubrića, kao članove Štaba, opt. Branka Grkovića, kao komandira Stanice milicije Tenja, opt. Boška Surlu, kao pomoćnika komandira Stanice milicije Tenja, opt. Milana Macakanju kao pripadnika TO, opt. Milu Jajića, komandira Civilne zaštite. Optuženicima se stavilo na teret da su u razdoblju od srpnja do studenoga 1991. godine, na području općine Tenja, u tijeku oružane pobune srpskog stanovništva protiv ustavnopravnog poretka RH, nakon što je TO Tenje, uz pomoć JNA okupirala područje mjesta Tenja, te s oformljenom Milicijom preuzela vlast nad tim područjem, ostvarujući zajedničku odluku da se u odnosu na sve pripadnike nesrpskog stanovništva na okupiranom području Tenje primjenjuju svi oblici nasilja, naredili su da se bez razloga i osnove, samo zbog toga što su pripadnici nesrpskog stanovništva, zatvara i drži u zatvoru, psihički i fizički zlostavlja i ubija civile (ubijeno je dvanaest) i zatvorenike (ubijeno je četvero zatvorenika).

Ovaj je postupak za oštećene i članove obitelji žrtava bio dodatna traumatizacija. Naime, provedena istraga i podizanje optužnice protiv šest okrivljenika dali su konture zločina počinjenog u Tenji no, za sada, je to korak koji žrtvama puno ne obećava - niti da će se provesti postupak radi dokazivanja krivične odgovornost optuženih, niti da će se saznati mjesto pokopa ubijenih. Osim opt. Boška Surla, svi drugi optuženici s optužnice nedostupni su pravosudnim tijelima Republike Hrvatske. Neki optuženici imaju dvojno državljanstvo i žive u Srbiji ili u Crnoj Gori gdje su, po važećem zakonu, zaštićeni od izručenja. Da naredbodavci, počinitelji zločina, i oni koji su pomagali u zločinu ne bi ostali nekažnjeni nužno je, po našem mišljenju, da Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, temeljem Sporazuma o suradnji u progonu počinitelja ratnih zločina protiv čovječnosti i genocida, potpisanih s Tužilaštvom za ratne zločine Srbije i Državnim tužilaštvom Crne Gore, preda dokazni materijal za nedostupne optuženike, kako bi im se sudilo u zemljama gdje borave.

Obrazloženje

Svjedoci koji su u istrazi svojim iskazima teretili opt. Boška Surlu su na glavnoj raspravi svoje iskaze promijenili, odnosno pojasnili. Tako je svjedok Lazar Radišić u istrazi naveo da je vidio kako su milicajci „kijih se sjeća, Boško Surla i Pero tzv. „Cino“zna da su ti milicajci ubrzo iz jedne prostorije ispred kino dvorane gdje su bili tri do četiri dana zatočeni doveli stariji bračni par Penić...osobu koju zna po nadimku „Medo poštar“, Anu Horvat, mladića iz Orlovnjaka, te su ih počeli utjerivati u kamion (*kojim je grupa zatočenih civila odvedena u pravcu Silaša i kasnije ubijena*). Na glavnoj raspravi taj je svjedok rekao da „*niti danas a niti kada sam davao iskaz pred istražnim sucem nisam znao koja su to dva milicajca promatrala a nisu reagirali.*“ Svjedok Drago Balog je u istrazi iskazao da je Boško Surla čuvao zatočene mještane u staroj školi, da bi na glavnoj raspravi iskazao da je opt. Surlu poznavao od ranije, da je bio jedan dan zatočen i da ga je opt. Surla tamo „obilazio“, da ga nije tukao niti maltretirao nego mu pomogao.

Svjedoci oštećenici nisu teretili opt. Boška Surlu da bi njih ili članove njihove obitelji zlostavljao, prijetio im, ili da bi naređivao zlostavljanje, te da bi predavao zarobljene civile ili ratne zarobljenike pripadnicima TO Tenja. Neki svjedoci oštećenici ne poznaju optuženika, a neki su svjedočili da je bio pripadnik milicije u Tenji, odnosno zamjenik zapovjednika.

Svjedoci koji su u kritično vrijeme bili pripadnici Milicije ili TO u Tenji također opt. Boška Surlu nisu vidjeli kao osobu koja bi naređivala odvođenje, zlostavljanje ili tuču zarobljenih civila i ratnih zarobljenika, ili koja bi to osobno radila. Svi su oni, međutim, iskazivali da su kao pripadnici TO davali straže oko objekata u kome su bili zatočeni zatvorenici, ali da su ti zatvori bili pod kontrolom milicije.

Obrana B. Surla, kako ju je davao i u nekoliko navrata u istrazi, se temeljila na tome da je bio prisilno mobiliziran, da je određen raditi u Miliciji kao bivši policajac, da u vrijeme počinjenih zločina nije bio ni formalno pomoćnik Stanice milicije Tenje, ali su ga kao iskusnog policajca tako percipirali, da je TO a ne Milicija imala kontrolu nad zatvorima u koje je TO zatvarala zatočenike, da Miliciju i te zatvore povezuje samo to što su bili smješteni neposredno uz zgradu u kojoj je bila Stanica milicije. Optuženik

je negirao da bi uopće bio svjestan da su se u tim zatvorima događala maltretiranja zatočenika i odvodili na egzekucije.

Što se tiče izvođenja dokaza, na glavnoj raspravi je veliki broj svjedoka oštećenika ispitivano na način da ih se pitalo ostaju li kod svojih iskaza danih u istrazi. Iskaz je bio pročitao ukoliko je tužitelj to tražio, pitanja svjedocima su postavljana samo izuzetno. Ti svjedoci u istrazi nisu ni iskazivali o okolnostima vezanih za optuženje protiv opt. Boška Surle, pa je pitanje zašto su predloženi za svjedoke ako ih se nije još dodatno ispitivalo upravo o tim okolnostima.

Postupak protiv Branislava Miščevića i Željka Vrljanovića optuženih za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva

Županijski sud u Sisku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH

Optuženici: Branislav Miščević, u pritvoru od 14. studenoga 2007. godine i Željko Vrljanović, u pritvoru od 14. prosinca 2007. godine do objave presude 24. listopada 2008. godine (prije toga, od 29. kolovoza 2007. god. nalazio se u ekstradicijskom pritvoru, temeljem međunarodne tjeralice uhićen je u Münchenu, Njemačka)

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća, sutkinja Alenka Lešić, članica Vijeća i sudac Predrag Jovanić, član Vijeća

Tužitelj: Marijan Zgurić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Sisku

Branitelji: odvjetnici Luka Šušak, Veljko Miljević, Zorko Kostanjšek

Mišljenje

Kazneni postupak za ubojstvo obitelji Grgić, supružnika i njihovo dvoje malodobne djece, koje je izvršeno egzekucijom iz neposredne blizine, pokrenut je trinaest godina nakon njegova izvršenja.

Težina i brutalnost zločina zahtijevaju najstrožu kaznu za sve počinitelje tog zločina.

Sudsko vijeće je imalo zahtjevan zadatak utvrditi činjenice i donijeti odluku s obzirom da nije bilo neposrednih očevidaca zločina, jedan od ključnih svjedoka je negirao svoj iskaz dan u istrazi, a drugi je pojasnio da u istrazi nije mislio na opt. Vrljanovića nego na drugu osobu. Sudu je predočeno da je taj svjedok bio izložen prijetnjama nepoznatih osoba.

Upravo stoga, donoseći presudu (i u osuđujućem i u oslobađajućem dijelu) na temelju indicija Sud je obavezan vrlo jasno obrazložiti utvrđene činjenice.

Sudsko je vijeće utvrdilo da je opt. Branislav Miščević zajedno s pripadnicima svoje grupe, među kojima su bili i Ljubinko Bijelić „Tolobić“ te Dragan Kovačević „Toša“, hicima u zatiljak likvidirali članove obitelji Grgić, otuđili njihov automobil, čime su počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Opt. Miščević je proglašen krivim i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 20 godina.

Željko Vrljanović uslijed nedostatka dokaza oslobođen je optužbe da je počinio kazneno djelo za koje ga se tereti optužnicom.

U tijeku postupka obrana je inzistirala na pribavljanju spisa u kaznenom predmetu koji se, prema tvrdnji obrane, vodio protiv Deana Milića 1993. godine na Vojnom sudu u Zagrebu za isti događaj za koji se u ovome postupku sudilo optuženicima Miščeviću i Vrljanoviću. No nakon pribavljanja

spisa koji se očito ne odnosi na predmetni događaj, Sud nije uvažio zahtjev obrane za ponovnim pribavljanjem spisa.

Ukoliko Vrhovni sud Republike Hrvatske bude smatrao da su činjenice u ovome postupku točno utvrđene, smatramo nužnim procesuiranje svih počinitelja zločina nad obitelji Grgić, za što će biti nužna suradnja s tijelima progona Republike Srbije.

Obrazloženje

Kazneni postupak protiv Branislava Miščevića i Željka Vrljanovića pokrenut je 13 godina nakon počinjenja zločina koji im je optužnim aktom stavljen na teret. Istražni zahtjev od 31. ožujka 2006. godine bio je upravljen protiv 7 (sedam) osoba, i to: Jure Šajatovića, Milenka Bajića, Živka Kragujevića, Branislava Miščevića, Ljubinka Bijelića, Dragana Kneževića i Željka Vrljanovića. Optužnica je podignuta protiv Branislava Miščevića i Željka Vrljanovića, koji su postali dostupni pravosudnim tijelima Republike Hrvatske. Branislav Miščević, bez državljanstva sa izbjegličkim statusom u Srbiji, izručen je Hrvatskoj iz Srbije, a Željko Vrljanović, državljanin SAD-a, uhićen je u Njemačkoj temeljem međunarodne tjeralice i izručen Hrvatskoj.

Prvostupanjski sud smatra da je na temelju izvedenih dokaza utvrđeno da je Branislav Miščević sudjelovao u likvidaciji četveročlane obitelji Grgić te da je svojim radnjama ostvario sva bitna obilježja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske. Izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 20 godina (maksimalna zatvorska kazna). Željko Vrljanović je zbog nedostatka dokaza, temeljem čl. 354. t. 3. ZKP-a, oslobođen optužbe.

Sud je ne zadirući u identitet optuženog akta intervenirao u činjenični supstrat sačinjen po tužitelju usklađujući ga s utvrđenim činjeničnim stanjem, budući da, po ocjeni suda, tijekom postupka nije nedvojbeno utvrđeno da bi predmetno kazneno djelo bilo počinjeno temeljem zapovjedi Jure Šajatovića, Milenka Bajića, Živka Kragujevića te nepoznatog kapetana I. klase JNA, pa je ove navode ispustio iz činjeničnog opisa kaznenog djela za čije počinjenje je Branislava Miščevića oglasio krivim.

Tijekom dokaznog postupka neposredno je saslušano sedam svjedoka, dok su iskazi šest svjedoka, po odluci Vijeća, pročitani. Tijekom ispitivanja svjedoka Milana Mirolovića s glavne rasprave je radi zaštite njegovog osobnog i obiteljskog života, sukladno odredbama ZKP-a, bila isključena javnost. Sugestiju za isključenje javnosti dao je Odjel za podršku žrtvama i svjedocima u kaznenim postupcima i postupcima za kaznena djela ratnog zločina. Sudu je predloženo da je svjedok bio izložen prijetnjama nepoznatih osoba.

Sud je osuđujući dio presude temeljio na iskazima triju svjedoka – Dušana Grbića (danog tijekom istražnog postupka, ispitan neposredno na glavnoj raspravi opovrgnuo je iskaz dan u istrazi), Milana Mirolovića i Milke Pavković.

Sud je iz iskaza svjedoka Dušana Grbića i Milana Mirolovića utvrdio da su ovi kritičnog dana 19. ožujka 1993. god. negdje oko 16,00 ili 17,00 sati temeljem zapovijedi osiguravali područje kod sela Pakle-

nica, pri čemu su pripadnici grupe Branislava Mišćevića krenuli lijevo u pravcu Novske, dok je grupa Čede Relića otišla u suprotnom pravcu, a njihova grupa ostala je na mjestu. Mišćevićeva grupa je pri tom nosila kratko naoružanje tzv. „škorpione“, a svjedok Mirolović naveo je da su imali prigušivače te uniforme hrvatske vojske. Čuli su da su isti po povratku dovezli automobil, džip koji se putem pokvario pa ga je traktorom izvlačio Milan Pavković. Tek treći dan su čuli da je pobijena obitelj Grgić.

Svjedok Dušan Grbić je naveo i da su sa Mišćevićem u pravcu Novske krenuli i „Tolobić“, Vrljanović, „Toša“ i Vujkovic. Rekao je da je poslije 24,00 sata iz pravca Novske došao „Tolobić“ u uniformi Hrvatske vojske i da je rekao da mu treba traktor. Motorolom je pokušao nazvati Juru Šajatovića, no nije ga dobio, pa je nazvao Mišu Bajića i od njega zatražio da ode po Milana Pavkovića da dođe u šumu sa traktorom. Dan ili dva potom čuo je da su Mišćević, „Tolobić“ i „Toša“ popravljali džip. Čuo je da je osim džipa oduzet i novac te uniforme Hrvatske vojske, a da je traktor trebao jer se automobil putem pokvario.

Svjedok Mirolović je rekao da su opisanog dana oko 16,00 sati s Mišćevićem bili i „Tolobić“, „Toša“ i „Vrči“.

Svjedokinja Milka Pavković je potvrdila navode svjedoka da je njezin suprug Milan Pavković jedne noći 1993. godine bio pozvan da svojim traktorom izvlači neko vozilo koje se zaglavilo. Po njega su te noći došli Jure Šajatović i Milenko Bajić obučeni u hrvatske uniforme. Suprug joj je rekao da je u početku mislio da se radi o vozilu koje je negdje ukradeno, a kad je saznao što su učinili, otišao je u komandu koja se nalazila u Rajićima i svašta im rekao, zbog čega je kasnije obitelj imala problema. Suprug joj je rekao i da je od Marka Vladića, koji je u međuvremenu preminuo, saznao da je u grupi koja je izvršila ubojstvo članova obitelji Grgić bila osoba po nadimku „Toša“, za kojeg misli da se zove Dragan Knežević.

Sublimirajući naprijed navedene iskaze Sud je utvrdio da je upravo optuženi Branislav Mišćević, sa svojom izviđačko-diverzantskom grupom u sastavu koje su se nedvojbeno nalazili Ljubinko Bijelić, zvani „Tolobić“ i Dragan Knežević, zvani „Toša“, počinio predmetno kazneno djelo, jer je, kako je to obrazložio sud, optuženik kritične zgrade dovezao jedan terenski automobil za koji se opravdano može uzeti da je pripadao obitelji Grgić, s obzirom da je dovezen kritične noći na položaj vojske „SAO Krajine“, a nitko od svjedoka ne potvrđuje obranu optuženika da bi isti njima UNPROFOR bio dao na raspolaganje, s tim da svjedoci navode da se pričalo kako je taj automobil prodan u Beograd, a svjedok Slavomir Solomon je naveo da je pokojni Stjepan Grgić u to vrijeme imao džip.

Iz zapisnika o očevidu i fotoelaborata proizlazi da je ubojstvo obitelji Grgić počinjeno 19. ožujka 1993. godine u njihovoj kući u Novskoj. Sud je očito, povezujući nedvojben datum smrti članova obitelji Grgić i događaj koji su opisivali svjedoci Grbić i Mirolović (govorili su o ožujku 1993. godine), utvrdio točan datum izvršenja kaznenog djela. No, u obrazloženju presude je navedeno da „... iz iskaza svjedoka Dušana Grbića i Milana Mirolovića koji su suglasno, u tijeku istrage, a svjedok Mirolović i na glavnoj raspravi iskazali da su toga dana 19. ožujka 1993. god. negdje oko 16,00 ili 17,00 sati imali zadatak da“, iako navedeni svjedoci nikada nisu govorili o točnom danu u kojemu se zbilo događaj koji su opisivali.

Sud je zaključio da je optuženik pri izvršenju kaznenog djela postupao sa izravnom namjerom, motiviran nacionalnom netrpeljivošću prema građanima hrvatske nacionalnosti, a što je u konačnici rezultiralo četverostrukom egzekucijom civila, među kojima je bilo i dvoje djece starosti 14 i 5 godina, pri čemu je svako ponaosob prije likvidacije bio prisiljen gledati kako se lišava života najbliži član obitelji. Sud nije obrazložio na temelju čega je donio zaključak da je zločin motiviran nacionalnom netrpeljivošću.

Obrazlažući oslobađajući dio presude, Sud je naveo da se opt. Vrljanović branio navodeći da je u kritično vrijeme bio u Banja Luci, što su potvrdili njegova tadašnja djevojka, a sadašnja supruga Dragana Vrljanović te njezina sestra Daliborka Potajac, te da je prije kritičnog događaja prebačen u minobacačku jedinicu, što su potvrdili svjedoci Dušan Sutara i Milorad Tešanović.

Svjedok Mirolović je na glavnoj raspravi pojasnio da je osoba nadimkom „Vrči“, koju je spominjao u istrazi, ustvari Željko Mostarac, a ne Željko Vrljanović, koji ima nadimak „Vrljo“. I svjedoci Dušan Grbić, Dragana Vrljanović i Daliborka Potajac su naveli da je nadimak optuženog bio „Vrljo“.

Iskaz svjedoka Nikole Polimca, koji je u tijeku istrage izjavio da je opt. Vrljanović njemu osobno pričao da je zajedno sa opt. Miščevićem sudjelovao u likvidaciji Sud je ocijenio neuvjerljivim.

U oslobađajućem dijelu presude uopće nije vrednovan dio iskaza svjedoka Dušana Grbića, koji je u istrazi rekao da su s Miščevićem u pravcu Novske krenuli i „Tolobić“, Vrljanović, „Toša“ i Vujkovic.

Obrana je inzistirala na pribavljanju spisa kaznenog predmeta od Županijskog suda u Zagrebu, koji se, prema tvrdnji obrane, 1993. godine vodio pred Vojnim sudom u Zagrebu protiv Deana Milića, tadašnjeg pripadnika hrvatskih postrojbi, za isti događaj za koji su optuženi Miščević i Vrljanović.

Županijski sud u Sisku pribavio je od Županijskog suda u Zagrebu, po mišljenju obrane, pogrešan spis koji nije ni u kakvoj vezi s predmetnim kaznenim djelom. Na prijedlog branitelja da se svakako pribavi navedeni spis na temelju kojeg bi se utvrdilo da li je pred tadašnjim Vojnim sudom protiv Deana Milića za brutalno ubojstvo obitelji Grgić donijeta osuđujuća presuda te da li je protiv istog ubrzo, temeljem Zakona o općem oprost, optužba odbijena, dokazni prijedlog je odbijen kao nevažan.

Postupak protiv optuženih Željka Šuputa i Milana Panića

Županijski sud u Rijeci

Kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika - čl. 122. Osnovnog krivičnog zakona (OKZ) RH **Optuženici:** Željko Šuput i Milan Panić

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Đurđa Jovanić, Predsjednica Vijeća; sudac Duško Abramović, član Vijeća; sudac Vlado Skorup, član Vijeća

Optužnica: Županijskog državnog odvjetništva (ŽDO) iz Gospića K-DO-24/06 od 31. siječnja 2007. godine, ŽDO iz Rijeke izmjenilo 02. listopada 2008. godine.

Tužitelj: Darko Karlović, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Rijeke

Branitelji: odvjetnici Goran Crnković i Dragan Smolić-Ročak

Dana 03. listopada 2008. godine objavljena je presuda kojom su optuženici proglašeni krivima. Opt. Šuputu izrečena je kazna zatvora u trajanju od 4 godine, a opt. Paniću u trajanju od 3 godine i 6 mjeseci.

Nakon objave presude pušteni su iz pritvora, u kojemu su proveli 1 godinu i 10 mjeseci, no prema njima su primijenjene mjere opreza: zabrana napuštanja boravišta uz obvezu javljanja u policijsku postaju i oduzimanje putnih isprava.

Zapažanja o tijeku postupka⁷⁴

Praksa u već nekoliko predmeta pokazuje da Vrhovni sud Republike Hrvatske, na prijedlog predsjednice Suda u Gospiću, zbog nemogućnosti sastava Vijeća, delegira nadležnost sa Županijskog suda u Gospiću na Županijski sud u Rijeci (a nakon pribavljenog mišljenja Državnog odvjetnika).

Inače se mogućnost delegacije predmeta ratnih zločina na specijalne odjele županijskih sudova u Osijeku, Zagrebu, Rijeci i Splitu, sukladno Zakonu o primjeni statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog i humanitarnog prava, koristi vrlo rijetko. Tako, za sada, nema vidljivog učinka u smislu jačanja tih odjela, i jačanja njihove uloge u suđenjima za ratne zločine, nego su suđenja za ratne zločine disperzirana na desetak županijskih sudova u Republici Hrvatskoj.

U više smo predmeta zabilježili da branitelji okrivljenika predlažu delegaciju predmeta pozivajući se na gore navedeni Zakon. Međutim, njihov se prijedlog ne razmatra, jer članak 32. st. 2. ZKP-a ne predviđa da bi okrivljenik, branitelj, ni oštećenik kao tužitelj imali pravo predlagati prenošenje mjesne

⁷⁴ Postupak je nepravomoćno završen, proglašeni su krivima i izrečene su im kazne zatvora (4 godine i 3 godine i 6 mjeseci), mišljenje nismo još izradili jer još nismo dobili pisanu presudu.

nadležnosti. To pravo prema članku 32. st. 2. ZKP-a ima istražni sudac, sudac pojedinac, ili predsjednik vijeća kao i Državni odvjetnik (Državni odvjetnik ovo pravo ima kao tijelo državne vlasti, a ne kao stranka u postupku).

Nadalje, predsjednica Vijeća je na primjedbu obrane da sastav Vijeća nije u skladu sa Zakonom o primjeni statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava, budući da su članovi Vijeća suci građanskog odjela, objavila da je sastav Vijeća u skladu sa zakonom. Naime, navedeni zakon propisuje u čl. 13. st. 2. da Vijeće za ratne zločine čine: „po tri suca iz redova sudaca koji se odlikuju iskustvom na radu u najsloženijim predmetima“. S obzirom da Zakon nije izričit koji su to najsloženiji predmeti, želimo upozoriti i na tu „slabost“ navedenog zakona. Smatramo da bi članovi Vijeća za ratne zločine morali biti suci kaznenog odjela koji se odlikuju iskustvom rada u kaznenim predmetima (zbog težine kaznenog djela i poznavanja materije kaznenog prava), a nikako suci građanskog odjela. Očekujemo da bi Županijski sud u Rijeci, s obzirom da ima osnovan specijalni odjel za ratne zločine, morao imati suce/sutkinje s iskustvom u kaznenim predmetima, inače, čemu na njega delegirati predmete iz drugih sudova?

Na prvom ročištu glavne rasprave branitelji optuženika su otkazali punomoć u zastupanju tvrdeći da se krše prava njihovih branjenika. Ne vidimo kakav su učinak odvjetnici očekivali od protesta otkazivanjem punomoći. Takav postupak nije u skladu s etičkim kodeksom branitelja, budući da branitelji ne smiju odbiti stranci pružanje pravne zaštite, zbog toga što bi položaj branjenika bio pogoršan. Strankama i sudionicima postupka se nakon završenog raspravnog dana ne uručuje primjerak raspravnog zapisnika, kao što je to slučaj na svim ostalim županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj. Sukladno odredbi članka 314. ZKP-a zapisnik mora biti završen sa zaključivanjem zasjedanja, a stranke imaju pravo pregledati završeni zapisnik, staviti primjedbu na sadržaj zapisnika ili zatražiti ispravak. Zapisnici se braniteljima i Državnom odvjetniku dostavljaju tek po isteku minimalno dva tjedna od završenog ročišta, premda su branitelji tražili da im se nakon završenog ročišta odmah preda raspravni zapisnik.

Postupak protiv opt. Antuna Gudelja

Županijski sud u Osijeku

Kazneno djelo ubojstva iz članka 34. st. 2. t. 1., 4. i 5. KZ-a RH i kazneno djelo pokušaja ubojstva iz članka 34. st. 2. t. 1. i 4. KZ-a RH u svezi s člankom 17. OKZ RH

Optuženik: Antun Gudelj

Sudsko vijeće: sudac Damir Krahulec, predsjednik Vijeća, sudac Drago Grubeša, član Vijeća, sudac porotnik Josip Ciprovac, član Vijeća, sudac porotnik Marica Miluković, članica Vijeća, sudac porotnik Marija Rumbočić-Pezelj, članica Vijeća

Optužnica⁷⁵: broj: KT-148/91 od 25. ožujka 1992. godine, ŽDO u Osijeku, djelomično izmijenjena 12. travnja 1994. godine, 24. lipnja 1994. godine i 19. lipnja 2008. godine.

Tužitelj: Dražen Križevac, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku

Branitelji: Nedeljko i Domagoj Rešetar, odvjetnici iz Osijeka

Punomoćnik oštećene Jadranke Reihl-Kir⁷⁶: Slobodan Budak, odvjetnik iz Zagreba

Mišljenje⁷⁷

Na Županijskom sudu u Osijeku u srpnju 2008. nepravomoćno je završen ponovljeni postupak protiv opt. Antuna Gudelja. Optuženik je nepravomoćno osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 godina, zbog ubojstva Josipa Reihl-Kira, načelnika Policijske uprave Osijek, Milana Kneževića, odbornika SO Osijek, i Gorana Zobundžije, predsjednika Izvršnog vijeća SO Osijek, te pokušaja ubojstva Mirka Tubića, predsjednika MZ Tenje koje je počinio 01. srpnja 1991. godine, kao pripadnik

⁷⁵ Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku je optužnicom, djelomično izmijenjenom tri puta, tereti Antuna Gudelja da je 1. srpnja 1991. g. prilikom obavljanja dužnosti osiguranja policijskog punkta kao pripadnik rezervnog sastava policije, obaviješten i svjestan da se vode pregovori između predstavnika srpskih mještana starog Tenja i predstavnika političkih i upravnih vlasti SO Osijek, na vozilo koje se kretalo s upaljenim treptaćima iz smjera Osijeka u smjeru centra sela Tenja, u kojem su se nalazili pregovarači, ogorčen na vođenje pregovora i pregovarače, smatrao ih odgovornim za situaciju u selu i događaje koji su se zbili i za navodne napade na njegovu obitelj, u nakani da im se osveti, istupio pred vozilo i iz automatske puške ispalio veći broj hitaca te na podmukao i bezobziran način usmrtio službenu osobu pri obavljanju poslova javne sigurnosti i javnog reda i mira, Josipa Reihl-Kira, kao i Milana Kneževića i Gorana Zobundžiju, a teško ranio Mirka Tubića.

⁷⁶ Osim oštećene Jadranke Reihl-Kir, ostali oštećenici ovog kaznenog djela nisu imali svoga punomoćnika, niti su prisustvovali bilo kojem ročištu glavne rasprave.

⁷⁷ Iz izvještaja povodom objavljivanja presude koju su potpisali Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek, *Documenta* – centar za suočavanje s prošlošću, Zagreb, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb, Hrvatski helsinški odbor, Fond za humanitarno pravo, Beograd: „Formalnopravno korektnim ponovljenim suđenjem i presudom koju je donio Županijski sud u Osijeku osudivši Antuna Gudelja maksimalnom kaznom od dvadeset godina zatvora za ubojstva i pokušaj ubojstva iz bezobzirne osvete ne smije biti zaključen slučaj masakra načelnika Policijske uprave osječko-baranjske, Josipa Reihla Kira i pregovaračkog tima počinjenog 1991. godine. Smatramo da je Dražavno odvjetništvo dužno na temelju postojećih indicija istražiti jesu li ta ubojstva bila planirana kako bi se drastičnim potezom osujetila bilo kakva mogućnost da, makar na lokalnoj razini, pregovori, kompromis i zajedničko multinaционално rješenje postanu alternativa ratu“. www.centar-za-mir.hr

rezervnog sastava policije Republike Hrvatske. Na punktu koji se nalazio u Novoj Tenji, pucao je na automobil u kojemu se nalazio pregovarački tim.

Antun Gudelj u odsutnosti je 1994. godine osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina, no nakon što je izručen Republici Hrvatskoj, postupak je obnovljen. Zahtjev obrane za obustavom postupka Županijski sud u Osijeku je odbio, no Vrhovni sud (VS) RH je 1997. godine, postupajući po žalbi, obustavio kazneni postupak pozivajući se na Zakon o općem oprost. Oštećena Jadranka Reihl-Kir je u lipnju 1997. protiv rješenja o obustavi podnijela ustavnu tužbu, a državni odvjetnik je u rujnu podnio zahtjev za zaštitu zakonitosti. VSRH je 2000. godine utvrdio da je zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan i da je rješenjem o obustavi postupka povrijeđen zakon, no budući da je podignut na štetu optuženika, u pravomoćnu odluku nije dirano. Ustavni je sud, 2001. godine, usvojio ustavnu tužbu oštećenice i ukinuo rješenje VSRH o obustavi postupka i predmet vratio na ponovno odlučivanje. VSRH je ovom prilikom odbio žalbu optuženog i potvrdio rješenje Županijskog suda u Osijeku kojim je odbijen zahtjev za obustavom postupka. Tek time su stvoreni uvjeti da Antun Gudelj odgovara za kaznena djela za koja je bio optužen, te je ponovno izručen iz Australije i pritvoren 15. srpnja 2007. godine.

Tijekom glavne rasprave u ponovljenom postupku saslušano je 20 svjedoka, koji su ostajali pri iskazima koje su dali u prvom postupku i koji su se sadržajno nadopunjavali. Sud nije, za razliku od tužitelja, smatrao da su ubojstva izvršena na podmukao način, što je pri objavi presude (ali ne i u obrazloženju) objasnio time što se optuženik nije skrivao prilikom počinjenja djela i da su ga oštećenici mogli jasno uočiti.

Unatoč nastojanju punomoćnika oštećenice da se tijekom postupka saznaju imena eventualnih poticatelja ili naručitelja ovih kaznenih djela, predsjednik Vijeća je zabranjivao takva pitanja jer su ona izlazila izvan okvira optužnice, a time i predmeta raspravljanja. U vezi s tim punomoćnik oštećene je u svojoj završnoj riječi izrazio negodovanje što se u ovom postupku nije utvrđivalo da li se radilo o samoinicijativi počinitelja, ili širem pripremanju ubojstva J. Reihl-Kira i rekao da Državno odvjetništvo nije prepoznalo da se radi o „zavjeri radi ubojstva“.

Naime, slučaj ubojstva Josipa Reihl-Kira, Milana Kneževića i Gorana Zobundžije i ranjavanje Mirka Tubića, obilježen je pasivnošću tijela progona Republike Hrvatske, gledajući od vremena samog počinjenja djela, kada je Antun Gudelj, u prisutnosti više policajaca, napustio mjesto događaja i kada je pritvor protiv njega određen tek u kolovozu 1991. godine, kada je već napustio Republiku Hrvatsku. Štoviše, po izručenju, VSRH je obustavio kazneni postupak očito pogrešno primijenivši Zakon o općem oprost. Naposljetku, tek zbog inicijative, odnosno podnošenje ustavne tužbe oštećene Jadranke Reihl-Kir i njezinog punomoćnika, ukinuta je odluka Vrhovnog suda o obustavi postupka i stvoreni su uvjeti za nastavak suđenja.

Tijekom ovog postupka je utvrđena nepobitna koincidencija da je Antun Gudelj ubio Josipa Reihla Kira baš u vrijeme kada su ovaj i niz tadašnjih državnih dužnosnika znali da se Reihl-Kiru prijete ubojstvom i iz tog razloga je naložen njegov premještaj u Zagreb. Je li ta činjenica povezana sa ubojstvom koje je počinio Antun Gudelj, mora, po našem mišljenju, biti istražena.

ZAPAŽANJA O POSTUPCIMA KOJI SU U TIJEKU

Tijek postupka protiv opt. Branimira Glavaša i ostalih

Županijski sud u Zagrebu

Predmet: K-rz-1/07

Optužnica: spojene su optužnice ŽDO-a iz Zagreba broj K-DO-105/06 od 27. travnja 2007. godine, podignuta protiv okrivljenog Branimira Glavaša, i optužnica ŽDO-a iz Osijeka broj K-DO-76/06 od 16. travnja 2007. godine podignuta protiv prvooptuženika Glavaša i ostalih pet optuženika, objedinjena optužnica ŽDO u Zagrebu broj K-DO-105/06 izmijenjena je 30. rujna 2008.

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH.

Optuženici⁷⁸: Branimir Glavaš, Ivica Krnjak, Gordana Getoš Magdić, Dino Kontić, Tihomir Valentić i Zdravko Dragić

Vijeće za ratne zločine:

sudac Željko Horvatović, predsjednik Vijeća

sutkinja Rajka Tomerlin Almer, članica

sutkinja Sonja Brešković Balent, članica; sudac Mirko Klinžić, dopunski član Vijeća

Tužitelji:

Jasmina Dolmagić, zamjenica ŽDO iz Zagreba

Miroslav Kraljević, zamjenik ŽDO u Osijeku, privremeno premješten u ŽDO u Zagrebu

Branitelji:

- odvjetnici Dražen Matijević, Ante Madunić i Veljko Miljević, izabrani branitelji prvooptuženoga Branimira Glavaša
 - odvjetnici Domagoj Rešetar, izabrani branitelj, i Zoran Stjepanović, branitelj po službenoj dužnosti drugoopt. Ivica Krnjaka

- odvjetnici Antun Babić i Tajana Babić, izabrani branitelji trećeopt. Gordane Getoš-Magdić

- odvjetnik Radan Kovač, izabrani branitelj petoopt. Dine Kontića

- odvjetnik Boris Vrdoljak, branitelj šestoopt. Tihomira Valentića

- odvjetnik Dragutin Gajski, branitelj po službenoj dužnosti sedmoopt. Zdravka Dragića

Punomoćnica oštećenog Radoslava Ratkovića, odvjetnica Ljiljana Banac.

Objedinjena i izmijenjena optužnica odnosi se na period od srpnja do rujna i od studenoga do prosinca 1991. Prvoopt. Branimir Glavaš, optužen je kao obnašajući dužnost sekretara Općinskog sekretarijata za narodnu obranu i djelujući kao stvarni, a od 7. prosinca 1991. i kao formalni zapovjednik obrane grada Osijeka zbog propuštanja poduzimanja mjera radi sprečavanja nezakonitih postupanja pripadnika njemu podređene postrojbe tzv. „prištapske čete, Branimirove osječke bojne itd.„ prema civilnom pučanstvu, poglavito srpske nacionalnosti te **izdavanje zapovjedi** da se civilne osobe neovlašteno lišavaju

⁷⁸ Kazneni postupak protiv četvrtooptuženika Mirka Sivića razdvojen je, rješenjem izvanraspravnog vijeća Županijskog suda u Zagrebu od 05. lipnja 2008. godine zbog okrivljenikova zdravstvena stanja.

slobode, zatvaraju, zlostavljaju i usmrćuju. Drugoopt. Ivica Krnjak optužen je kao zapovjednik posebne postrojbe za diverzantsko-izviđačke namjene Operativne zone Osijek, trećeopt. Gordana Getoš-Magdić kao zapovjednica voda u toj postrojbi, a ostali okrivljenici kao pripadnici njezinog voda. Optužba ih tereti da su, nakon što je tijekom ljeta 1991. godine Branimir Glavaš zapovijedio drugoopt. Ivici Krnjaku i trećeopt. Gordani Getoš-Magdić da iz redova provjerenih i pouzdanih osoba osnuju postrojbu za posebne, izviđačko-diverzantske namjene pod njegovim nadzorom, te nakon što su oni tu postrojbu osnovali, u više navrata zapovijedao im da protuzakonito lišavaju slobode civile srpske i druge narodnosti, zlostavljali ih i usmrćivali. Drugoopt. Ivica Krnjak i trećeopt. Gordana Getoš-Magdić su **prihvaćali naredbe, sami sudjelovali u izvršenjima pojedinih zapovijedi, te ih dalje prosljeđivali sebi podređenim pripadnicima postrojbe**, među kojima, sada pokojnom Stjepanu Bekavcu te četvrtopt. Mirku Siviću, petoopt. Dini Kontiću, šestoopt. Tihomiru Valentiću, sedmoopt. Zdravku Dragiću i drugim, za sada nepoznatim, vojnicima. Optuženi se terete za nezakonito uhićenje, maltretiranje i ubojstva 10 civilnih osoba, pokušaj ubojstva jedne osobe i za uhićenje i fizičko maltretiranje jedne osobe.

Glavna rasprava otvorena je 15. listopada 2007. godine, još je u tijeku, u dva navrata morala je početi ispočetka⁷⁹, do kraja 2008. godine je održano 76 rasprava (29 rasprava održano je od 4. studenoga 2008. g. kada je glavna rasprava počela ispočetka) saslušano je 37 svjedoka i pročitani su iskazi 7 svjedoka dani tijekom istražnog postupka, ispitani su sudski vještaci patolozi i balističari, obavljen je očevid u kući u kojoj su zatvarani i ispitivani civili, te izveden niz materijalnih dokaza.

Svim okrivljenicima i okrivljenici je određen pritvor sukladno čl. 102. st. 1. t. 4. ZKP-a, zbog težine kaznenoga djela. U siječnju 2008. godine ukinut je pritvor provooptuženome Glavašu⁸⁰, a u rujnu 2008. i ostalim optuženicima⁸¹.

⁷⁹ Glavna rasprava počela je ispočetka 05. studenoga 2007. g. zbog izmjene dopunske članice Vijeća te 04. studenoga 2008. godine zbog odgode koja je trajala duže od dva mjeseca. Dokazni postupak u iznova započetoj glavnoj raspravi je već nakon pet održanih ročišta, 14. studenoga 2008. godine, dostigao fazu dokaznog postupka prijašnje glavne rasprave od 07. srpnja 2008. godine.

⁸⁰ **Prvooptuženi Branimir Glavaš** je 8. studenoga 2007. stupio u štrajk glađu koji je prekinuo nakon što mu je pritvor ukinut. Po mišljenju tima medicinskih vještaka bio je procesno sposoban. Pritvor je ukinut odlukom izvanraspravnog vijeća Županijskog suda u Zagrebu **11. siječnja 2008.**, jer je optuženik utvrđivanjem zastupničkog mandata na konstituirajućoj sjednici Hrvatskog sabora stekao imunitet sukladno odredbama sadržanim u članku 75. st. 1. i 3. Ustava Republike Hrvatske i odredbama čl. 23. do 28. Poslovnika Hrvatskog sabora. Sabor je većinom glasova donio odluku da za vrijeme trajanja zastupničkog mandata uskraćuje odobrenje za pritvaranje zastupnika B. Glavaša. Vijeće Vrhovnog suda Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 17. siječnja 2008. donijelo rješenje kojim je odbilo žalbu državnog odvjetnika protiv rješenja Županijskog suda u Zagrebu od 11. siječnja 2008. godine broj Kv-rz-1/08 (K-rz-1/07) te je rješenje o ukidanju pritvora postalo pravomoćno.

⁸¹ **Ustavni sud RH je 17. rujna 2008. g.** donio odluku kojom su usvojene ustavne tužbe optuženih Gordane Getoš Magdić, Tihomira Valentića i Zdravka Dragića, te je **ukinuto** rješenje VSRH broj: Kž-449/08-3 od 28. srpnja 2008. g. i rješenje Županijskog suda u Zagrebu broj: Kv-rz-12/08 (K-rz-1/07) od 4. srpnja 2008. g., kojim je navedenim optuženicima, nakon podignute optužnice, produljen pritvor. Ustavni sud RH je 17. rujna 2008. g. donio i odluku kojom je usvojena i ustavna tužba opt. Mirka Sivića, te je ukinuo rješenje VSRH broj: Kž-439/08-3 od 23. srpnja 2008. g. i rješenje Županijskog suda u Zagrebu broj: Kv-rz-13/08 (K-rz-1/08) od 7. srpnja 2008. g., kojim je Mirku Siviću nakon podignute optužnice produljen pritvor. **Izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu 18. rujna 2008. g. je ukinulo pritvor** i preostaloj dvojici optuženika Ivici Krnjaku i Dini Kontiću.

Mišljenje o dosadašnjem tijeku postupka

Po našem mišljenju, dosadašnji tijek postupka pokazuje da se radi o, prije svega, zakašnjelom postupanju tijela progona, uplitanju zakonodavne vlasti i politike u rad pravosuđa te neučinkovitosti pravosuđa da osigura dovoljno siguran prostor za svjedočenje.

Kazneni postupak je pokrenut četrnaest godina nakon počinjenja zločina, u srpnju 2005. godine. Po našim saznanjima, do tada nije učinjen nikakav potez u smjeru pokretanja istražnog postupka. O zločinima se u javnosti progovorilo zahvaljujući radu novinara Drage Hedla te javnim iskazima pojedinaca koji su i sami sudjelovali u nedozvoljenim radnjama. U vrijeme kada su pokrenute ozbiljne predistražne i istražne radnje prvooptuženi je bio zastupnik u Hrvatskom saboru, ali disident svoje matične stranke (vladajućeg HDZ-a), te je od samog početka kaznenog postupka svoju obranu u javnosti, a kasnije i u sudskom procesu, temeljio na tvrdnji da se radi o politički montiranom procesu. Osim zastupničkog statusa koji mu daje imunitet, političke moći i utjecaja na lokalne medije, što sve koristi u svojoj obrani, nesankcionirano je kršio pravila pritvora snimajući u pritvoru video spot za predizbornu kampanju.

Činjenica da se nakon četrnaest godina pasivnosti pokreće učinkovita predistraga i istraga doista govori u prilog promjene političke volje. To nikako nije isto što i politički namješten proces, znači proces koji se provodi na neutemeljenom optuženju (što prvooptuženik stalno tvrdi). No, test autentičnosti iskazane političke volje u prilog procesuiranja ratnih zločina počinjenih i od zapovjednika hrvatskih postrojbi, treba biti osiguravanje učinkovitog rada tužiteljstva i neovisnog rada pravosuđa, što kako ovaj proces odmiče, sve više dolazi u pitanje.

Da bi uopće započelo kazneni postupak Državno odvjetništvo je vodilo pravnu bitku kako bi stvorilo, koliko-toliko, sigurne uvjete za svjedočenje i kako bi pokrenulo postupak protiv osobe zaštićene zastupničkim imunitetom. Hitne istražne radnje ispitivanja svjedoka prije istrage⁸² pokrenute su pred istražnim sucem Županijskog suda u Zagrebu na temelju suglasnosti predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske za promjenu mjesne nadležnosti u srpnju 2006. godine. Dvije od šest osoba ispitane su u svojstvu ugroženih svjedoka. Na temelju rezultata tih radnji pokrenuti su istražni postupci. No, već u fazi istražnog postupka pravosuđe Republike Hrvatske nije imalo snage osigurati (zaštititi) postupak od pritisaka okrivljenoga Branimira Glavaša. Svim okrivljenicima, osim prvooptuženoga, je već u fazi istrage određen pritvor po članku iz zakonskog osnova predviđenog čl. 102. st. 1. toč. 2. i 4. Zakona o kaznenom postupku. Zahtjev za određivanje pritvora protiv prvooptuženika DO nije podnio paralelno sa zahtjevom za pokretanje istrage te je naknadno moralo tražiti od Hrvatskog sabora ukidanje imuniteta radi određivanja pritvora. Osim toga istražni suci u Zagrebu i u Osijeku su u više navrata (četiri) odbili zahtjev DO za pritvorom, čak proglasivši se nenadležnim. Tako je prvooptuženi tijekom većeg dijela istrage (za koje vrijeme je ispitano 43 od 45 svjedoka predloženih od strane tužiteljstva) bio na slobodi. Odmah nakon što je i za njega određen pritvor, prvooptuženi je započeo štrajk glađu što je rezultiralo privremenim prekidom istrage.

⁸² Hitne istražne radnje ispitivanja svjedoka prije provođenja istrage provedene su na temelju čl. 185. st. 1. Zakona o kaznenom postupku.

No, ključni prijevor u ovom procesu je što je **Hrvatski sabor donio političku odluku** o tome treba li prvooptuženi u kaznenom postupku za teški ratni zločin biti u pritvoru ili ne, a tu odluku nije prepustio pravosuđu. Ako bi se i radilo o legitimnom pravu Hrvatskog sabora koji je u skladu sa Ustavom i zakonima Republike Hrvatske (što mi mislimo da je upitno)⁸³, to je politička odluka kojom se izravno interveniralo u prvostupanjski sudski proces na način da je prvooptuženi za teški ratni zločin izašao iz pritvora dok su drugi okrivljenici koji su, prema optužnici, bili njemu podređeni i djelovali po njegovim zapovijedima, ostali u pritvoru. Poruka svjedocima je da prvooptuženi ima snažnu, za njih, prijeteću, političku moć utjecaja na proces te da nema smisla izlagati se svjedočenjem. Tim više što je, po našem mišljenju, **izostala nužna reakcija tužiteljstva**. Naime, ne vidimo zašto Državno odvjetništvo nije učinilo sve što je moglo da tu odluku Hrvatskog sabora bar pokuša osporiti na Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Naime, **pravni se prijevori saborske odluke** mogu naći u činjenici da se radi o sudskom postupku koji je u tijeku glavne rasprave i za koji je Hrvatski sabor već donio odluku o ukidanju imuniteta; obrazloženje odluke bilo je da „treba omogućiti optuženiku obranu sa slobode jer to ne može utjecati na ishod postupka“; pitanje tumačenje članka 75. stavak 2. Ustava Republike Hrvatske o primjeni instituta zastupničkog imuniteta, odnosno članka 75. stavak 3. Ustava Republike Hrvatske i usklađenosti Poslovnika Sabora Republike Hrvatske s navedenim člancima.

Nadalje, temeljem odluke **Ustavnog suda Republike Hrvatske je iz pritvora pušteno četvero okrivljenika**, a pozivajući se na tu odluku Županijski sud u Zagrebu je dan kasnije iz pritvora pustio i preostalu dvojicu optuženika. Ovakva odluka nužno otvara nekoliko pitanja. Prije svega, je li u potpunosti pravno utemeljena, predstavlja li opravdanu reakciju Ustavnog suda na moguću povredu ustavom zajamčenih ljudskih prava optuženika, ili je pak nastala kao proizvod političkih signala odaslanih Ustavnom sudu, te hoće li, ako postane nepisano pravilo, stvoriti neslućene probleme u djelotvornom procesuiranju najvećih i najvažnijih slučajeva koji se nalaze pred hrvatskim pravosuđem.

Ustavni sud je svoju odluku, među ostalim, temeljio na načelu razmjernosti pritvora uzimajući kao primjer praksu Europskog suda za ljudska prava prema kojemu je pritvor opravdan ako su razlozi koji ga opravdavaju i dalje relevantni te ako pravosudna tijela u svom postupanju iskazuju potrebnu marnost. Ustavni sud je zaključio da postupak već traje predugo i da će još dugo trajati, pa je u tom slučaju daljnje trajanje pritvora nerazborito jer se, takoreći, pretvara u izdržavane kazne prije pravomoćne presude. Iz toga proizlazi da je Ustavni sud zaključio da bi eventualno izrečena kazna mogla biti jednaka ili nešto veća od trajanja pritvora. Na takav je način, po našem mišljenju, neizravno ocijenio meritum predmeta preuzevši ulogu redovnih sudova. Pri tomu, Ustavni sud ne uzima u obzir da su tijekom dotadašnjeg

⁸³ Documenta-centar za suočavanje sa prošlošću i Građanski odbor za ljudska prava su podnijeli zahtjev Ustavnom sudu Republike Hrvatske za tumačenje članka 75. stavak 2. i stavak 3. Ustava Republike Hrvatske o primjeni instituta zastupničkog imuniteta. Ujedno, smatramo nužnim potaknuti raspravu o potrebi izmjene Ustava s obzirom na sve, moguće buduće, slične situacije. Mišljenja smo da nije u skladu s prirodnim pravom (pa time građani ovakve odredbe Ustava, na koje se Hrvatski sabor pozvao, ne mogu držati pravednim), niti u tome vidimo duh demokracije, da se temeljem prava na zastupnički imunitet obustavlja (pa makar i privremeno) kaznenopravni proces, nakon što je optužnica za teško kazneno djelo, za koje je zapriječena kazna veća od pet godina stupila na snagu. Zapažanja o po

trajanja postupka branitelji optuženika stalno tražili ukidanje pritvora, ali su istovremeno raznim procesnim „trikovima“ odugovlačili suđenje⁸⁴.

Pri svojoj odluci Ustavni sud se poziva na praksu Europskog suda za ljudska prava. No kako Europski sud za ljudska prava nema previše prakse s ratnim zločinima, Ustavni sud se poziva na predmet „Shiskov“ od 9. siječnja 2003. godine u kojem se radi o običnoj krađi, kao da smatra da razlozi koji opravdavaju pritvor kod, u ovom primjeru, obične krađe i najtežeg kaznenog djela kakav je ratni zločin protiv civilnog stanovništva počinjen u Osijeku trebaju biti isti. Pitanje je zašto se Ustavni sud nije pozvao na, po našem mišljenju, primjereniju sudsku praksu Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju koji isključivo sudi za ratne zločine, a gdje se optuženici nalaze u pritvoru iako postupci traju dugo, a jedini uvjet za određivanje pritvora je pravomoćnost optužnice.

Od 15. listopada 2007. godine kada je započela glavna rasprava zabilježili smo **situacije pritisaka na svjedoke**. Više je svjedoka iskazivalo da su izvrgnuti prijetnjama, neki su tražili zaštitu, bilo je situacija u kojima nisu bili zaštićeni od pritiska branitelja⁸⁵, ali i situacije u kojima su svjedoci otvoreno progovorili o pokušajima optuženika da im se dostavom zapisnika s glavne rasprave „pruži prilika“ da svoj iskaz usklade s iskazima svjedoka čija su svjedočenja zabilježena u ponuđenom zapisniku (svjedok Vlado Frketić).

No, najeklatantniji primjer kršenja zakonskih odredbi Zakona o kaznenom postupku svakako je objavljivanje tajnih svjedočenja, odnosno iskaza koji su dani na sjednicama s kojih je bila isključena javnost⁸⁶. U navedenim slučajevima ne samo što je prekršena odluka Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Zagrebu, već je iskazano nepoštivanje suda, jer se objavljivanjem i dijelom iskaza ili njegovim parafraziranjem iskaz čini dostupan javnosti, ignorira se odluka Vijeća, pokazuje se samovolja i nepoštivanje pozitivnih propisa Republike Hrvatske, na kojima je temeljena odluka Vijeća o isključenju javnosti. Posredno se utječe na konkretnog svjedoka, kao i na svjedoke koji će svoj iskaz tek dati.

⁸⁴ Branitelji su na svakom ročištu postavljali zahtjeve za ukidanje pritvora koje je Vijeće odbijalo. Od 07. srpnja 2008. godine glavana je rasprava morala početi **glavna rasprava nije održana više od dva mjeseca**. Razlog tomu je bio što drugookrivljeni Ivica Krnjak nije imao branitelja. Nakon ljetne stanke, njegov odabrani odvjetnik Domagoj Rešetar je izvijestio Sud o nemogućnosti dolaska zbog bolesti, a drugom je branitelju, odvjetniku Petru Šali, okrivljenik uskratio punomoć 4. kolovoza. Vijeće je procijenilo da su postupci branitelja drugooptuženika, odvjetnika Domagoja Rešetara, bili usmjereni na odugovlačenje kaznenog postupka te je drugooptuženom dodijelio braniteljicu po službenoj dužnosti. Ona je inzistirala da joj se da deset dana za pripremu što je, ukupno sa ljetnom stankom, bilo više od dva mjeseca te je iz tog razloga glavna rasprava počela ispočetka 4. studenoga 2008. Ovdje želimo upozoriti i na neopreznu odluku predsjednika Vijeća da prvo ročište nakon ljetne stanke zakaže samo deset dana do isteka roka od dva mjeseca, kao i da je propustio braniteljici po službenoj dužnosti dati maksimalno mogući rok za pripremu a koji ne bi premašio dva mjeseca od zadnje rasprave.

⁸⁵ Tako je branitelj prvooptuženika Branimira Glavaša odv. Ante Madunić, tijekom ročišta glavne rasprave koja su održana od 13. – 15. veljače 2008. god., fotografirao svjedoke mobitelom.

⁸⁶ U Glasu Slavonije 31. svibnja 2008. g. u članku pod nazivom „Optužnica za ratne zločine u Osijeku 1991. godine na sve klimavijim nogama zbog iskaza svjedoka tužiteljstva“ s podnaslovom „Svjedoci iznevjerili tužiteljstvo“, parafraziran dio tajnog iskaza svjedoka Nikole Vasića. Branitelj prvooptuženika Veljko Miljević u članku objavljenom u Večernjem listu pod nazivom „Vasić osuđen za oružanu pobunu“ ocjenjivao je vjerodostojnost svjedoka otkrivajući pri tome dio njegovog tajnog iskaza. U Glasu Slavonije je 13. siječnja 2009. godine objavljen i dio tajnog iskaza ugroženog svjedoka pod pseudonimom „zaštićeni svjedok 06“ a 4. veljače dio iskaza zaštićenog svjedoka pod pseudonimom „Drava“.

No, iako je iznošenje podataka s djela glavne rasprave, s koje je prethodno bila isključena javnost, kazneno djelo za koje je predviđena kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine (čl. 351.), državno odvjetništvo do sada nije, koliko znamo, podnijelo optužni prijedlog protiv počinitelja.

Predsjednik Vijeća je, pogotovo na početku procesa, imao **poteškoća sa uspostavljanjem procesne discipline**, koju postupno postiže sve češće koristeći zakonske mogućnosti sankcija, odnosno izricanja stegovnih mjera. Branitelji su, a ponekad i optuženici, višekratno uzimali riječ a da ju prethodno nisu dobili. Zabilježili smo nekoliko situacija u sudnici u kojima svjedoci nisu bili zaštićeni od takvih pritiska branitelja koji se mogu smatrati i izravnom prijeljnom svjedoku, a da incident nije zapisnički konstatiran, niti je odvjetnikov prijestup sankcioniran. Drugooptuženik Ivica Krnjak je više puta svojim istupima ometao raspravu te je zbog toga novčano kažnjavan zbog procesne nediscipline. Nekoliko puta nije pristupio glavnoj raspravi. Nakon samoinicijativnog napuštanja sudnice zbog odbijanja prijedloga za dopunskim medicinskim vještačenjem, njemu je određen pritvor temeljem članka 102. st. 3. ZKP-a zbog opstrukcije daljnjeg vođenja postupka izbjegavanjem nazočnosti na raspravama.

Smatramo opravdanim zaključak predsjednika Vijeća, da su neki postupci branitelja bili usmjereni na odugovlačenje postupka, zbog čega je zatražio imenovanje braniteljice po službenoj dužnosti za drugo-okrivljenog Krnjaka.

Tijek postupka protiv opt. J. Mišljenovića i ostalih za zločin genocida

Županijski sud u Vukovaru

Broj predmeta: K-7/01

Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća, sudac Slavko Teofilović, član Vijeća, i sutkinja Nevenka Zeko, članica Vijeća

Optužnica br. KT-37/93, od 29. travnja 1996. godine, podignuta od ŽDO iz Osijeka, preuzeta i izmijenjena od ŽDO iz Vukovara br. K-DO-71/01, od 15. travnja 2005. godine, izmijenjena dopisom 26. ožujka 2007. godine, dopisom 13. travnja 2007. godine, na raspravi 17. siječnja, 18. lipnja i 25. kolovoza 2008. godine

Optuženici: tadašnji članovi, pripadnici TO i pridruženi članovi TO Mikluševci:

Jugoslav Mišljenović, Milan Stanković, Dušan Stanković, Petar Lender, Zdravko Simić, Joakim Bučko, Mirko Ždinjak, Dragan Ćirić, Milan Bojanić, Jaroslav Mudri, Zdenko Magoč, Nikola Vlajnić, Zlatan Nikolić, Jovo Cico, Đuro Krošnjar, Čedo Stanković, Darko Hudak, Saša Hudak i Janko Ljekar

Tužitelj: Zdravko Babić, zamjenik ŽDO iz Vukovara

Kazneno djelo: genocid, čl. 119. OKZ RH

Žrtve - ubijeni: Julijan Holik, Veronika Holik, Mihajlo Holik, Slavko Hajduk

Žrtve – protjerani: 98 mještana Mikluševaca

Kaznenu prijavu podnijela je Policijska uprava Vukovar, br. KU-06/93, od 19. siječnja 1993. godine, i posebno izvješće PU Vukovarsko-srijemske, br. KU-06/93, od 14. lipnja 1995. Uz kaznenu prijavu je priložen popis protjeranih mještana Mikluševaca, sačinjen od Općinske organizacije Hrvatskog crvenog križa iz Vinkovaca. Priložen je i popis stvari, pokretnih i nepokretnih, koje su protjerani mještani Mikluševaca morali predati vlastima tzv. „SAO Krajine“. Tijekom istrage osumnjičenci nisu ispitani, jer su bili nedostupni pravosudnim tijelima Republike Hrvatske.

Županijski sud u Vukovaru preuzeo je predmet od Županijskog suda u Osijeku pa je postupak iznova krenuo dana 25. travnja 2005. godine. Na raspravi je bilo prisutno 9 optuženika, ostalima se sudilo u odsutnosti. Krajem 2008. godine postupak se vodio protiv 19-orice optuženika. Petorica optuženika prisustvovala su suđenju, dok se 14-orici sudilo u odsutnosti. Prisutni optuženici se brane sa slobode, uz primjenu mjera opreza.

Postupak je u međuvremenu obustavljen u odnosu na preminule optuženike: Momira Anđelića, Slobodana Anđelića, Radu Jeremića, Joakima Lendera, Kirila Buila, Janka Kiša, Milenka Kovačevića, Dušana Anđelića, Ljubice Anđelić i Živana Ćirića. Zbog odustanka tužitelja je 2008. godine obustavljen je postupak u odnosu na Slobodana i Dušanku Mišljenović, Dragicu Anđelić, Aleksandra Anđelića, Stanislava Simića i Srđana Anđelića a u siječnju 2009. godine u odnosu na još 5 optuženika (Milana Bojanića, Jaroslava Mudrog, Nikole Vlajnića, Čede Stankovića i Saše Hudaka).

Dana 18. lipnja 2008. godine predsjednik Vijeća objavio je da je glavna rasprava završena te da će presuda biti objavljena dana 20. lipnja 2008. godine, no toga je dana preotvorena glavna rasprava.

Zapažanja promatrača

Kazneni postupak za zločin genocida u Mikluševcima vodi se dvanaest godina, od 1996. godine, kada je započeo na Županijskom sudu u Osijeku. Nakon završetka mirne reintegracije Hrvatskog podunavlja predmet je 2005. godine preuzelo ŽDO iz Vukovara, glavna rasprava je krenula ispočetka pred Županijskim sudom u Vukovaru gdje traje tri i pol godine. Rasprave koje smo u tom periodu pratili održavaju se jednom u mjesec dana ili s dužim stankama, više smo puta uočili da su stanke, bez posebnih obrazloženja, bile duže od dva mjeseca pa je glavna rasprava, sukladno zakonu, morala početi ispočetka.

Što zbog objektivnih okolnosti, izmještenosti Državnog odvjetništva iz Vukovara tijekom agresije i zbog progona stanovništva za vrijeme agresije, istraga je bila otežana i manjkava. Sedam izmjena optužnice (računajući i izmjenu iz siječnja 2009. godine) govore o nedovršenoj istrazi, koju, po našem mišljenju, državno odvjetništvo zapravo od 2005. godine provodi na glavnoj raspravi.

Čini se kao da Tužiteljstvo ne zna što učiniti s tim predmetom. Tako je pri izmjeni optužnice kojom je izvršena prekvalifikacija iz kaznenog djela genocida u kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, optužnica i precizirana na način da je svakom od optuženika na teret stavljen određeni broj radnji kojima je izvršeno kazneno djelo ratnog zločina. Već na sljedećem ročištu glavne rasprave, a da se dokazi uopće nisu izvodili, Tužiteljstvo je optužnicu ponovno izmijenilo. Djelo je ponovno prekvalificirano u kazneno djelo genocida, ostavljajući pri tomu u činjeničnom opisu navode istih radnji izvršenja djela kao i pri kvalifikaciji djela ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva.

U prvobitnoj optužnici ŽDO iz Osijeka optuženo je 35 optuženika. Tijekom vremena je zbog smrti obustavljen postupak protiv 10 optuženika. ŽDO iz Vukovara, u podmakloj fazi glavne rasprave, u siječnju 2008. godine, odustalo je od kaznenog progona protiv troje optuženika, a u kolovozu 2008. u odnosu na još troje. U siječnju 2009. godine odustalo je u odnosu na još 5 optuženika, pa je trenutno (siječanj 2009. godine) optuženo 14 optuženika, od čega su trojica optuženika nazočni na glavnoj raspravi, dok se ostalima sudi u odsutnosti.

Uspoređujući praksu MKSJ, jer domaće prakse za kazneno djelo genocida nema, i ovoga postupka, bez namjere da se sudi prije i umjesto Suda, za primijetiti je da će ŽDO iz Vukovara teško dokazati da je kod optuženika pripadnika rusinske nacionalne manjine postojala genocidna namjera (mens rea) uništenja Rusina (u cijelosti ili djelomično); da je protjerana grupa stanovnika Mikluševaca, uglavnom Rusini, ukupno 92 osobe, imala „specifične ili objektivne karakteristike grupe, koje bi grupu činile specifičnom“ da predstavlja „znatan dio populacije“, jer su u Mikluševcima nakon progona ostali živjeti Rusini.⁸⁷

⁸⁷ U presudi Žalbenog vijeća MKSJ – predmet Jelisić (srpanj 2001. godine), Žalbeno vijeće je identificiralo nekoliko faktora kojima se utvrđuje postojanje genocidne namjere: opći kontekst, izvršenje drugih kaznenih djela usmjerenih protiv iste grupe, broj počinjenih zločina, sustavno usmjeravanje na civile zbog njihove pripadnosti određenoj grupi, ponavljanje destruktivnih i diskriminatornih djela.

Tijek postupka protiv optuženih Damira Kufnera, Davora Šimića, Pavla Vancaša, Tomice Poletto, Željka Tutića i Antuna Ivezića

Županijski sud u Požegi

Predmet: K 11/08

Vijeće za ratne zločine: sudac Predrag Dragičević, predsjednik Vijeća, sutkinja Jasna Zubčić, član Vijeća sudac Žarko Kralj, član Vijeća

Optužnica: ŽDO-a Požega, broj K-DO-14/07 od 12. kolovoza 2008. godine

Tužitelj: Božena Jurković, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika iz Požege

Kazneno djelo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona (OKZ) RH

Optuženici: Damir Kufner, Davor Šimić, Pavao Vancaš, Tomica Poletto, Željko Tutić i Antun Ivezić (svi optuženici, osim Davora Šimića i Pavla Vancaša, koji se od 22. prosinca 2008. godine brane sa slobode, nalaze se u pritvoru)

Branitelji: Jovan Doneski i Miroslav Vukelić (za opt. Kufnera), Marko Dumančić (za opt. Šimića), Željko Damjanac i Ivica Vrban (za opt. Vancaša), Branko i Olivera Baričević (za opt. Polleta), Gordana Grubeša i Andrijana Vukoja (za opt. Tutića), Domagoj Miličević i Valentina Gacik (za opt. Ivezića)

Dana 28. listopada 2008. godine započeo je postupak protiv optuženika: Damira Kufnera, Davora Šimića, Pavla Vancaša, Tomice Poletta, Željka Tutića i Antuna Ivezića.

Optuženici su izjavili da se ne smatraju krivim za kazneno djelo koje im se stavlja na teret.

Dana 22. prosinca 2008. godine Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Požegi ukinulo je pritvor drugooptuženom Davoru Šimiću i trećooptuženom Pavlu Vancašu, dok su prijedlozi ostalih optuženika za ukidanje pritvora odbijeni.

Zapažanja promatrača

Unatoč velikim mjerama osiguranja i provjere od strane pravosudne policije, Županijski sud u Požegi ne udovoljava prostornim, tehničkim niti kadrovskim kapacitetima.

Velika je zainteresiranost za praćenje suđenja, pa tako i medijska, tako da u sudnicu ne stane sva zainteresirana javnost, a svjedoci svjedoče iz publike.

Sud ne raspolaže potrebnim tehničkim uređajima (uređaj za video link), pa su ročišta, na kojima su posredstvom video linka saslušavani svjedoci, održana u zgradi Županijskog suda u Osijeku.

Također, unatoč tome što će postupak trajati duže vremena, nije određen dopunski sudac, koji bi mogao zamijeniti člana Vijeća u slučaju njegove spriječenosti. Kako nije određen dopunski sudac, glavna bi rasprava u slučaju spriječenosti nekog od članova Vijeća morala početi iznova. Također, s obzirom

na mali broj sudaca Županijskog suda u Požegi, a u slučaju eventualnog ponavljanja postupka pred izmijenjenim vijećem, pitamo se je li Županijski sud u Požegi uopće u stanju formirati novo vijeće koje bi moglo suditi u ovome predmetu. Ukoliko to ne bi bilo moguće, predmet bi morao biti delegiran na neki drugi sud.

Iz tog razloga se zalažemo da se suđenja za ratne zločine održavaju isključivo na četiri Županijska suda (u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku).

Budući da svjedoci i oštećenici žive u malim mjestima, da iskazuju iz publike, a ne s posebnog mjesta s kojeg bi svjedoci trebali iskazivati, da su već neki od prvoispitanih svjedoka i oštećenika izrazili strah, a da je jedna od ispitanih svjedokinja, čije je ispitivanje predložilo Državno odvjetništvo, izjavila da zbog straha ne želi iskazivati o događajima koje je posredno saznala, smatramo nužnim osigurati zaštitu i (psihološku) podršku svjedocima.

Pitanje je da li bi se isto dogodilo da je spomenuta svjedokinja ispitana uz isključenje javnosti s glavne rasprave, a naročito da je ispitana uz primjenu odredaba ZKP-a koje pružaju mogućnost ispitivanja svjedoka pod pseudonimom, uz primjenu video linka sa izmijenjenim likom i glasom svjedoka.

Tijek postupka protiv optuženog Radoslava Čubrila i ostalih za zločin počinjen u Lovincu

Županijski sud u Rijeci

Broj sudskog predmeta: K-48/06

Optužnica broj: K-DO-53/06 Županijskog državnog odvjetništva iz Rijeke, izmijenjena na glavnoj raspravi 17. rujna 2006. godine

Zastupnik optužbe: Darko Karlović, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Rijeci

Kazneno djelo: Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske (OKZ RH)

Optuženici (svi odsutni): Radoslav Čubrilo, Milorad Čubrilo, Milorad Žegarac, Petar Ajduković, Gojko Mrkajlo

Branitelji po službenoj dužnosti: Alen Bilić, odvjetnik iz Rijeke; Goran Marjanović, odvjetnik iz Rijeke; Đuro Vučinić, odvjetnik iz Rijeke; Ivan Cerin, odvjetnik iz Rijeke; Milenko Škrlec, odvjetnik iz Rijeke

Vijeće za ratne zločine: sudac Saša Cvjetić, Predsjednik Vijeća; sudac Duško Abramović, član Vijeća; sudac Vlado Skorup, član Vijeća

Do 14. svibnja 2007. godine, kad je glavna rasprava počela ispočetka, sudsko Vijeće su činili: sutkinja Srebrenka Šantić, predsjednica Vijeća; sudac Dragan Katić, član Vijeća; sudac porotnik Ivan Šufraj, član Vijeća; sudac porotnik Marijan Peranić, član Vijeća; sudac porotnik Milan Draginić, član Vijeća, što nije bilo u skladu sa *Zakonom o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnoga ratnog i humanitarnog prava*.

Radi se o drugom, ponovljenom, postupku koji traje od 1994. godine. Optuženima se sudi u odsutnosti. Naime, ŽDO iz Gospića je optužnicom KT-45/92, od 24. 11. 1992. godine, optužilo sedam osoba za počinjenje kaznenog djela ratnoga zločina protiv civilnoga stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH. Do sada je Županijski sud u Gospiću dva puta donosio nepravomoćne presude. Zadnjom nepravomoćnom presudom optuženici Radoslav Čubrilo, Gojko Markajlo, Milorad Čubrilo i Petar Hajduković proglašeni su krivima i osuđeni na kazne zatvora u trajanju od 20 godina, a opt. Milorad Žegarac proglašen je krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina. Optuženici Bogdan Šobat i Bogdan Čubrilo nepravomoćno su oslobođeni po svim točkama optužnice.

Vrhovni sud Republike Hrvatske je dva puta predmet vratio na ponovno suđenje.

Rješenjem I Kž-847/1994 predmet je vraćen na ponovno suđenje na Županijski sud u Gospiću, a rješenjem I Kž 573/00 je VSRH donio odluku o delegiranju predmeta sa Županijskog suda u Gospiću na Županijski sud u Rijeci (jer Županijski sud u Gospiću nije imao dovoljno sudaca za formiranje novog vijeća) te je naložio ponovno ispitivanje svih svjedoka i pomnu analizu njihovih iskaza, kao i analizu veze iskaza s drugim dokazima.

Županijski sud u Rijeci je Vijeće formirao sukladno odredbi čl. 20. ZKP-a, pa se postupak do 14. svibnja 2007. godine vodio pred Vijećem koje se sastojalo od dva suca profesionalca i tri suca porotnika, što nije u skladu sa Zakonom o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv vrijednosti međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (NN 175/03), koji u čl. 13. st. 2. propisuje da Vijeće županijskog suda pred kojim se provodi postupak za kaznena djela ratnog zločina čine tri suca iz redova sudaca koji se odlikuju iskustvom u radu na najsloženijim predmetima.

Sud je učinio povredu zakona s obzirom na sastav Vijeća, a prigovora na sastav Vijeća nije bilo.

Glavna rasprava drugog ponovljenoga suđenja započela je 17. listopada 2006. godine. Na njoj je izvršena izmjena optužnice.

Do sada je saslušano 28 svjedoka (Mile Račić, Manda Račić, Anka Katalinić, Manda Ivezić, Dane Pavičić, Ivan Pavičić, Petar Sekulić, Mirko Horvatin, Marko Bobinac, Ivan Grgat, Josip Šarić, Mate Šarić, Pavao Krpan, Andrija Ostojić, Tomislav Latvić, Marko Župan, Pavle Račić, Pavao Račić, Marijan Matijević, Josip Vrkljan, Milan Dobrić i Luka Budak).

O uzroku i načinu smrti oštećenika nalaz i mišljenje dala je vještakinja sudsko-medicinske struke dr. Renata Dobi-Babić. Saslušan je i vještak balističar Rade Stojadinović. O okolnostima odvođenja i stradanja petero civila provedena je rekonstrukcija događaja u mjestu Lovinac.

Zapažanja promatrača

Začuduje što Županijski sud u Rijeci koji, prema Zakonu o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv vrijednosti međunarodnog ratnog i humanitarnog prava, ima formiran specijalni odjel za ratne zločine, i na koji sud VSRH delegira predmete sa Županijskog suda u Gospiću, nije primijenio taj isti Zakon u pogledu formiranja sudskog vijeća od tri suca/tkinje profesionalca. Nadalje, članovi Vijeća su suci iz građanskog odjela. Iako navedeni zakon propisuje u čl. 13. st. 2. da Vijeće za ratne zločine čine „po tri suca iz redova sudaca koji se odlikuju iskustvom na radu u najsloženijim predmetima“, dakle nije izričit koji su to najsloženiji predmeti, smatramo da bi članovi Vijeća za ratne zločine trebali biti suci kaznenog odjela koji se odlikuju iskustvom rada u kaznenim predmetima (zbog težine kaznenog djela i poznavanja materije), a ne suci građanskog prava. Želimo upozoriti na slabost navedenog Zakona, i na praksu da Županijski sud u Rijeci ima osnovan specijalni odjel za ratne zločine, i u njemu se delegiraju predmeti iz drugih sudova a, čini se, nema dovoljno sudaca/sutkinja s iskustvom rada na kaznenim predmetima.

Postupak na sudu traje od 1994. godine, a od posljednjeg održanog ročišta je prošlo više od godinu dana, pa će zbog nezakazivanja ročišta (dulje od dva mjeseca) glavna rasprava opet morati početi iz početka. Iako se radi o suđenju u odsutnosti koje, možda, nema prioritet, ipak ovo suđenje traje dugih 14 godina te bi postupak trebalo privesti kraju.

Tijek postupka protiv optuženog Željka Čizmića za zločin protiv civilnoga stanovništva počinjen u Dalju

Županijski sud u Osijeku

Broj predmeta: K-38/04

Vijeće za ratne zločine: sudac Krunoslav Barkić, predsjednik Vijeća; sutkinja Katica Krajnović, članica Vijeća; sutkinja Dubravka Vučetić, članica Vijeća

Optužnica: ŽDO-a u Osijeku, broj KT-103/94 od 9. srpnja 2004. godine

Zastupnik optužbe: Miroslav Bušbaher, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku

Kazneno djelo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Željko Čizmić

Branitelj optuženika: Dražen Srb, odvjetnik iz Osijeka

Prvo ročište glavne rasprave održano je 12. rujna 2006. godine. Nakon toga održano je još pet ročišta, međutim, kako su odgode trajale duže vremena, rasprava je nekoliko puta kretala iznova. S obzirom da je posljednje ročište održano još 11. prosinca 2007. godine, glavna će rasprava ponovno morati krenuti iznova.

Do sada ispitani svjedoci (Damir Buljević, Marko Andabak, Ištvan Bačko, Slavko Palinkaš, Vlatko Nikolić, Imra Moger, Tomislav Kilić, Tomislav Hajduković, Goran Šlingar, Stipe Sušić, Nikola Rupčić, Antun Putnik, Bogoljub Ristić, Marija Galić, Živojin Savičić, Jelena Pavić, Siniša Buckalović, Dragutin Grčić, Saša Lazić, Nedeljko Radić i Josip Čičak) morat će biti ponovno ispitani, ili će se njihovi iskazi pročitati, kao i dokumentacija u koju je izvršen uvid.

Zapažanja promatrača

Na prvom ročištu glavne rasprave, 12. rujna 2006. godine, nakon čitanja optužnice i izjašnjavanja o krivnji, branitelj opt. Čizmića zatražio je isključenje javnosti s dijela postupka u kome se iznose dokazni prijedlozi obrane, s obrazloženjem da njegov branjenik ima status zaštićenog svjedoka pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju u Den Haagu.

Ukoliko je to istina, branitelj optuženika je na taj način, na dijelu rasprave na kojem je bila prisutna javnost, otkrio identitet jednog od zaštićenih svjedoka na MKSJ.

Nije nam poznato zbog čega se ročišta zakazuju vrlo rijetko niti zbog čega je posljednje ročište glavne rasprave održano još u prosincu 2007. godine.

Tijek postupka protiv optuženog Ljubana Devetaka i ostalih za zločin protiv civilnoga stanovništva počinjen u Lovasu

Okružni sud Beograd

Broj predmeta: K.V. 6/07

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Olivera Anđelković, predsjednica Vijeća; sutkinja Tatjana Vuković, članica Vijeća; sudac Dragan Plazinić, član Vijeća

Optužnica: Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije od 28. studenoga 2007. godine, precizirana dana 12. prosinca 2007. godine

Zastupnik optužbe: Veselin Mrdak, zamjenik Tužioca za ratne zločine Republike Srbije

Kazneno djelo: kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1. KZ SRJ (Krivičnog zakona Savezne Republike Jugoslavije)

Optuženici: Ljuban Devetak, Milan Devčić, Milan Radojčić, Željko Krnjajić, Miodrag Dimitrijević, Darko Perić, Radovan Vlajković, Radisav Josipović, Jovan Dimitrijević, Saša Stojanović, Dragan Bačić, Zoran Kosijer, Petronije Stevanović i Aleksandar Nikolaidis

Branitelji optuženika: Zdravko Krstić, branitelj Ljubana Devetaka, Milana Devčića i Dragana Bačića; Gradimir Nalić i Igor Olujčić, branitelji Milana Radojčića; Vojslav Vukotić, branitelj Željka Krnjajića; Miladin Živanović, branitelj Miodraga Dimitrijevića; Jasmina Živić, braniteljica Darka Perića; Zorko Boris, branitelj Radovana Vlajkovića; Branko Dimić, branitelj Radisava Josipovića; Gordana Živanović, braniteljica Jovana Dimitrijevića; Slobodan Živković, branitelj Saše Stojanovića; Branislava Furjanović, braniteljica Zorana Kosijera; Miodrag Planojević, branitelj Petronija Stevanovića; Mila Janković, braniteljica Aleksandra Nikolaidisa

Punomoćnici oštećenih: Nataša Kandić i odvjetnik Dragoljub Todorović

Glavna rasprava započela je dana 17. travnja 2008. godine.

Svi optuženici prisustvuju glavnoj raspravi. Optuženici Ljuban Devetak, Milan Devčić, Milan Radojčić, Miodrag Dimitrijević i Petronije Stevanović se nalaze u pritvoru, a ostali optuženici brane se sa slobode.

Do 13. lipnja 2008. godine u pritvoru se nalazio i opt. Aleksandar Nikolaidis. Tada je Vijeće ukinulo pritvor ovom optuženiku, a u usmenom obrazloženju odluke o ukidanju pritvora predsjednica Vijeća je istaknula da opt. Nikolaidisa tereti samo opt. Stevanović, spremnost opt. Nikolaidisa za rasvijetljavanjem događaja u Lovasu te njegovo primjereno držanje pred sudom. Protiv Jovana Dimitrijevića 19. rujna određen je pritvor zbog težine počinjenja kaznenog djela. Obrazlažući odluku Vijeća predsjednica Vijeća sutkinja Anđelković je navela da je optuženiku pritvor određen i zbog pokazane bezobzirnosti tijekom iznošenja obrane. Međutim, Vrhovni sud Republike Srbije ukinuo je rješenje kojim je opt. Jovanu Dimitrijeviću određen pritvor. Do 21. listopada 2008. godine u pritvoru se nalazio i šestooptuženi Darko Perić (lišen slobode 29. svibnja 2007. godine). Tada je Vijeće ukinulo pritvor navedenom optuženiku. Obrazlažući ovakvu odluku predsjednica Vijeća je istaknula da je Vijeće, ukidajući pritvor,

imalo u vidu iskren iskaz optuženika (tijekom istrage i na raspravi) te da optuženik takvom svojom obranom ne može utjecati na neometano vođenje postupka.

Do prosinca 2008. godine održano je 34 ročišta glavne rasprave.⁸⁸ Na njima su svoje obrane iznijeli svi optuženici (XIV. opt. Aleksandar Nikolaidis, XIII. opt. Petronije Stevanović, I. opt. Ljuban Devetak, II. opt. Milan Devčić, III. opt. Milan Radojčić, IV. opt. Željko Krnjajić, V. opt. Miodrag Dimitrijević, VI. opt. Darko Perić, VII. opt. Radovan Vlajković, VIII. opt. Radisav Josipović, IX. opt. Jovan Dimitrijević, X. opt. Saša Stojanović, XI. opt. Dragan Bačić i XII. opt. Zoran Kosijer). Svi optuženici su izjavili da se ne osjećaju krivima za kazneno djelo koje im se optužnicom stavlja na teret. Na ročištima glavne rasprave održanima u studenom ispitani su svjedoci: Ljubodrag Jelić (pripadnik srpskih dobrovoljačkih formacija koje su se krajem 1991. nalazile u Lovasu), Josip Kuveždić (mještanim Lovasa), Borislav Mihajlović (vođa jedne o srpskih dobrovoljačkih skupina koje su se u inkriminiranom razdoblju nalazile u Lovasu), Srđan Novković i Milan Vasović (policijski djelatnici koji su u predistražnoj fazi ispitivali neke okrivljenike u ovome postupku) i Ilija Kresojević (inače jedan od optuženika u postupku koji se na Županijskom sudu u Vukovaru vodi za zločin počinjen u Lovasu, Lovašanin srpske nacionalnosti i u inkriminiranom razdoblju pripadnik TO Lovas).

Također, na ročištima održanim u studenom, predsjednica Vijeća je istaknula da je, od Odjela za podršku žrtvama i svjedocima u kaznenim postupcima i postupcima za kaznena djela ratnih zločina Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske, primila informaciju da neki svjedoci iz Republike Hrvatske ne žele doći u Beograd i svjedočiti u predmetu, odnosno da neki uopće ne žele svjedočiti u postupku koji se na Specijalnom odjelu Okružnog suda u Beogradu vodi za zločin počinjen u Lovasu.

⁸⁸ Suđenje u prosincu (5 ročišta glavne rasprave) nismo pratili.

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. optužnice / ŽDO
1	<p>ZLOČIN U SREMSKOJ MITROVICI</p> <p>Ponovljeno suđenje u tijeku</p> <p>Postupak obustavljen 23. siječnja 2009. godine zbog odustanka ŽDO iz Vukovara</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnoga stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Slavko Teofilović, Predsjednik Vijeća sutkinja Zlata Sotirov, član Vijeća sudac Berislav Matanović, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO U Vukovaru, broj K-DO-25/02 od 26. rujna 2002. godine, izmijenjena 09. srpnja 2004. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Zdravko Babić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Vukovara</p>
2	<p>ZLOČIN U NOVSKOJ</p> <p>Dana 24. listopada 2008. godine prvooptuženom Branislavu Mišćeviću je izrečena kazna zatvora u trajanju od 20 godina, a drugooptuženi Željko Vrljanović je oslobođen optužbe</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća sudac Predrag Jovanić, član Vijeća sutkinja Alenka Lešić, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku K-DO-15/06 od 12. svibnja 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Marijan Zgurić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Siska</p>
3	<p>ZLOČIN U TENJI</p> <p>04. srpnja 2008. godine objavljena je nepravomoćna oslobađajuća presuda</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Županijski sud u Osijeku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Zvonko Vekić, predsjednik Vijeća sudac Josip Frajlić, član Vijeća sudac Drago Grubeša, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Osijeku broj K-DO-38/2007 od 14. siječnja 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Zlatko Bučević, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Osijeka</p>
4	<p>ZLOČIN NA BRDU POGLEDIĆ KOD GLINE</p> <p>U ponovljenom postupku, nakon što je VSRH ukinuo presudu Županijskog suda u Sisku kojom je Rade Miljević osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 14 godina, optuženik je 17. prosinca 2008. godine proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 12 godina</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnoga stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća sutkinja Ljubica Rendulić-Holzer, članica Vijeća sudac Predrag Jovanić, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku br. K-DO-3/06, od 4. rujna 2006. godine, izmijenjena na glavnoj raspravi 09. svibnja 2007. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Marijan Zgurić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>
5	<p>ZLOČIN U VUKOVARSKOJ BOLNICI</p> <p>Postupak u tijeku</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća sutkinja Nevenka Zeko, članica Vijeća sudac Stjepan Margić, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Vukovaru broj DO-K-12/98, od 19. ožujka 2001. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>

za ratne zločine na županijskim sudovima u RH tijekom 2008.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Milovan Ždrnja</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Brani se sa slobode</p>	<p>Žrtva - tučen: Ivica Pavić</p>
→	<p>Branislav Mišćević i Željko Vrljanović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Nalazili su se pritvoru, koji je u odnosu na drugo-optuženika ukinut prilikom objave presude.</p>	<p>Žrtve - ubijeni članovi obitelji Grgić: Stjepan Grgić, Tomislava Grgić, Ivan Grgić i Anamarija Grgić</p>
→	<p>Boško Surla</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Do objave nepravomoćne presude nalazio se u pritvoru</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zlostavljani i ubijeni: Marija Knežević, Marko Knežević, Manda Banović, Franjo Fuček, Nedjeljko Gotovac, Elizabeta Gotovac i Andrija Gotovac, Ivan Valentić, Marija Cerenko, Ana Horvat, Katrica Kiš, Pero Mamić, Josip Medved, Josip Penić, Evica Penić, Josip Prodanović, Vladimir Valentić, Franjo Burča, Mato Nađ - zlostavljani i ubijeni (vode se kao nestali) pripadnici ZNG-a: Ivica Lovrić, Franjo Ciraki, Miroslav Varga, Ivan Vadjla - psihički i fizički zlostavljani: Zoran Bertanjoli, Ivka Krajina, Mato Krajina, Drago Balog, Rozalija Varga - dovedeni u zatvor: članovi obitelji Vuko
→	<p>Rade Miljević</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Janko Kaurić, Milan Litrić, Borislav Litrić, Ante Žužić</p>
→	<p>Bogdan Kuzmić</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Optuženiku se sudi u odsutnosti, nalazi se u bijegu</p>	<p>Žrtve - odvedeni i na za sada nepoznat način ubijeni: Martin Došen, Marko Mandić, Branko Lukenda, Stanko Duvnjak i Tomislav Hegeduš</p>

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. optužnice /ŽDO	
6	<p>ZLOČIN U KNINU</p> <p>Dana 03. srpnja 2008. na Županijskom sudu u Šibeniku objavljena je nepravomoćna presuda kojom su optuženiku utvrđene kazne zatvora od 3 godine te mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 5 godina.</p> <p><i>VSRH je na sjednici Vijeća održanoj 16. prosinca 2008. godine preinačio presudu Županijskog suda u Šibeniku u odluci o kazni te je opt. Počući za svako kazneno djelo utvrdio kazne zatvora od 5 godina te ga je osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 8 godina.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Županijski sud u Šibeniku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Jadranka Biga-Milutin, predsjednica Vijeća sudac Sanibor Vuletin, član Vijeća sudac Ivo Vukelja, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Šibeniku broj K-DO-21/07 od 16. listopada 2007. godine, izmijenjena podneskom od 31. ožujka 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Zvonko Ivić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Šibenika, Sanda Pavlović-Lučić, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika iz Šibenika</p>	
7	<p>ZLOČIN U MIKLUŠEVCIMA</p> <p>Postupak u tijeku</p>	<p>Genocid</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća sutkinja Zlata Sotirov, članica Vijeća sutkinja Nevenka Zeko, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica KT-37/93, od 29. travnja 1996. godine, podignuta od ŽDO iz Osijeka, preuzeta i izmijenjena od ŽDO iz Vukovara br. K-DO-71/01, od 15. travnja 2005. godine, izmijenjena dopisom 26. ožujka 2007. godine, izmijenjena dopisom 13. travnja 2007. godine, izmijenjena na raspravi 18. lipnja 2008. godine i podneskom od 25. kolovoza 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Zdravko Babić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Vukovara</p>	

za ratne zločine na županijskim sudovima u RH tijekom 2008.

Optuženici	Imena žrtava
<p>Saša Počuča</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtve (civili):</p> <p>- preminuo od ozljeda: Ivan Hodak</p> <p>- zlostavljeni: Šime Čačić, Ante Mijoč, Drago Šimić, Ivan Šimic, Ivica Zrno, Ivana Lipak i Živko Mikulić, Diki Šaban, Tomislav Tesker, Krsto Silov, Marko Salopek, Stipe Banovac, Franjo Haužan, Mirko Barbarić, Marko Sikavica, Mato Baković, Marko Baković, Marko Lojić, Davor Lojić, Mirko Pilipović, Mićo Katuša, Ivan Požeg, Lenko Škibola, Stanko Kolčeg, Mile Šindilj, Ante Lojić, Mile Skorup, Ilija Hodak, Ante Kamber, Mile Modrić, Mile Maričić, Ivan Žarković, Ivan Buljan i Mile Slavić</p> <p>Žrtve (zlostavljeni zarobljenici): Jakov Ćosić, Žarko Matenda, Ivica Graberski, Nenad Lazarušić, Miho Periš, Ivica Matić, Željko Mrkonjić, Josip Keselj, Božo Franić i Tomislav Grubišić, Zdenko Blažević, Denis Delić, Slavko Silov, Ante Grgić, Ivica Jamičić, Pajo Jamičić, Jure Rogić (pripadnici Hrvatske vojske); Radoslav Bobanović, Milan Špoljaric, Mirko Medunić, Ivan Škorić i Željko Lipak, Velibor Bračić, Ante Slavić, Vladimir Mikulić, Zvonko Maloča, Ante Kunac, Ivica Klanac, Ivan Validžić, Ivan Pavičić, Ante Marinović, Denis Bronić i Ivan Atelj (pripadnici MUP-a RH)</p>
<p>Prisutni optuženici: Joakim Bučko, Jaroslav Mudri, Zdenko Magoč, Saša Hudak i Darko Hudak</p> <p>U bijegu:</p> <p>Jugoslav Mišljenović, Milan Stanković, Dušan Stanković, Petar Lendel, Zdravko Simić, Mirko Ždinjak, Dragan Ćirić, Milan Bojanić, Nikola Vlanić, Zlatan Nikolić, Jovan Cico, Đuro Krošnjar, Čedo Stanković i Janko Ljekar</p> <p>Postupak je zbog smrti pravomoćno obustavljen u odnosu na Momira Anđelića, Slododana Anđelića, Radoju Jeremića, Joakima Lendela, Kirila Buila, Janka Kiša, Milenka Kovačevića, Dušana Anđelića, Ljubicu Anđelić i Živana Ćirića.</p> <p>Zbog odustanka tužitelja 2008. godine obustavljen je postupak u odnosu na Slobodana i Dušanku Mišljenović, Dragicu Anđelić, Aleksandra Anđelića, Stanislava Simića i Srdana Anđelića</p> <p>Prisutno je 5 optuženika, 14 ih je u bijegu</p> <p>pripadnici/ce srpskih postrojbi</p> <p>prisutni se brane sa slobode</p> <p><i>u siječnju 2009. godine postupak je, zbog odustanka tužitelja, obustavljen u odnosu na još 5 optuženika, tako da su trojica optuženika prisutna, a 11 ih je u bijegu</i></p>	<p>Žrtve - ubijeni: Julijan Holik, Veronika Holik, Mihajlo Holik, Slavko Hajduk</p> <p>Žrtve - pretučeni, mučeni: Đuro Biki, Eugen Hajduk, Vlatko Ždinjak, Mihajlo Hajduk, Emil Mudri, Željko Hirjovati</p> <p>Žrtve - protjerani iz sela: 98 osoba</p>

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. optužnice /ŽDO	
8	<p>ZLOČIN U CERNI</p> <p>14. veljače 2008. godine objavljena je nepravomoćna presuda. Optuženici su proglašeni krivima i izrečene su im kazne zatvora: opt. Madiju u trajanju od 20 godina, opt. Juriću u trajanju od 12 godina, opt. Poštiću u trajanju od 8 godina, opt. Laziću u trajanju od 7 godina i opt. Starčeviću u trajanju od 10 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Ante Zeljko, predsjednik Vijeća sutkinja Jadranka Kurbel, članica vijeća sutkinja Branka Ratkajec-Čović, članica Vijeća – nakon odlaska u mirovinu zamijenio ju je sudac Stjepan Margić (glavna rasprava započela je iznova)</p>	<p>Optužnica ŽDO u Vukovaru br. K-DO-52/06, od 29. prosinca 2006. godine, izmijenjena podneskom od 08. veljače 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>	←
9	<p>ZLOČIN NA VELEPROMETU II</p> <p>Dana 26. studenoga 2008. godine Vijeće za ratne zločine Žs u Vukovaru objavilo je presudu kojom je optuženik oslobođen optužbe</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća sudac Stjepan Margić, član Vijeća sutkinja Jadranka Kurbel, članica vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a u Vukovaru, br. K-DO-10/03, od 11. veljače 2005. godine, izmijenjena na glavnoj raspravi 24. studenog 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Vukovara</p>	←
10	<p>ZLOČIN U LOVASU</p> <p>Postupak u tijeku</p>	<p>Genocid i ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Ante Zeljko – predsjednik Vijeća sutkinja Zlata Sotirov – članica Vijeća sutkinja Nevenka Zeko – članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO iz Osijeka br. KT-265/92, od 19. prosinca 1994. godine, i optužnica ŽDO iz Vukovara br. K-DO-44/04, od 01. listopada 2004. godine, spojene u jedinstvenu optužnicu ŽDO iz Vukovara br. K-DO-39/00</p> <p>Optužnicu zastupa: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Vukovara</p>	←

za ratne zločine na županijskim sudovima u RH tijekom 2008.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Tomislav Madi, Mario Jurić, Zoran Poštić, Davor Lazić i Mijo Starčević</p> <p>Pripadnici hrvatskih vojnih postrojbi</p> <p>Nalaze se u pritvoru</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Radomir, Anica, maloljetna Milena i maloljetni Marko Olujić</p>
→	<p>Žarko Leskovac</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Brani se sa slobode</p>	<p>Žrtve - tučene: Ljubica Tepavac i Slađana Curnić</p>
→	<p>Ljuban Devetak, Milan Devčić, Milenko Rudić, Željko Krnjajić, Slobodan Zoraja, Željko Brajković, Ilija Kresojević, Milan Rendulić, Obrad Tepavac, Zoran Tepavac, Milan Tepavac, Milan Radojčić, Milan Vorkapić, Dušan Grković, Đuro Prodanović, Ilija Vorkapić</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Optuženici Milan Tepavac i Ilija Vorkapiću su prisutni, ostalima se sudi u odsutnosti</p> <p>Milan Tepavac se nalazi u pritvoru, Ilija Vorkapić se brani sa slobode</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 24 osobe poginule u minskom polju: Božo Mađarac, Mijo Šalaj, Tomislav Sabljak, Slavko Štrangarić, Nikola Badanjak, Marko Vidić, Mato Hodak, Tomo Sabljak – mlađi, Ivica Sabljak, Slavko Kuzmić, Petar Badanjak, Marko Marković, Ivan Conjar, Ivan Kraljević – mlađi, Ivan Palijan, Josip Turkalj, Luka Balić, Željko Pavlič, Darko Pavlič, Darko Sokolović, Zlatko Božić, Ivin Vidić, Antun Panjek, Zlatko Panjek - 45 osoba ubijeno na različitim lokacijama u Lovasu: Danijel Badanjak, Ilija Badanjak, Antun Jovanović, Anka Jovanović, Kata Pavličević, Alojzije Polić, Mato Keser, Josip Poljak, Ivan Ostrun, Dragutin Pejić, Stipo Mađarević, Pavo Đaković, Stipo Pejić, Živan Antolović, Milan Latas, Juraj Poljak, Mijo Božić, Vida Kriznarić, Josip Kraljević, Mirko Grgić, Mato Adamović, Marko Sabljak, Zoran Krizmanić, Josip Jovanović, Marin Balić, Katica Balić, Josip Turkalj, Petar Luketić, Ante Luketić, Đuka Luketić, Jozefina Pavošević, Marijana Pavošević, Slavica Pavošević, Stipo Luketić, Marija Luketić, Josip Rendulić, Rudolf Jonak, Andrija Deličić, Pero Rendulić, Franjo Pandža, Božo Vidić, Zvonko Martinović, Marko Damjanović, Anica Lemunović, Đuka Krizmanić - 15 osoba teško tjelesno povrijeđene u minskom polju: Marko Filić, Emanuel Filić, Stjepan Peulić, Josip Sabljak, Stanislav Franković, Mirko Kefer, Ivica Mujić, Ljubo Solaković, Milan Radmilović, Zlatko Tomo, Josip Gešnja, Mato Kraljević, Petar Vuleta, Lovro Geistener, Dragan Sabljak - 18 osoba teško tjelesno povrijeđene uslijed zlostavljanja: Mato Mađarević, Đuro Filić, Zoran Jovanović, Marija Vidić, Đuka Radočaj, Berislav Filić, Emanuel Filić, Pavo Antolović, Ivo Antolović, Željko Francisković, Ivan Đaković, Anđelko Filić, Zvonko Balić, Vjekoslav Balić, Man Pejak, Petar Sabljak, Marko Grčanac

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. optužnice /ŽDO
11	<p>ZLOČIN U SELU SMOLJANAC</p> <p>Dana 23. siječnja 2008. godine objavljena je nepravomoćna oslobađajuća presuda (u drugom ponovljenom postupku nakon što je VSRH najprije ukinuo osuđujuću, a potom i oslobađajuću presudu Žs u Gospiću)</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Gospiću</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Dušan Šporčić, predsjednik Vijeća sutkinja Dubravka Rudelić, članica Vijeća sutkinja Milka Vraneš, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Gospića, br. K-DO-2/02, od 24. travnja 2006. godine, izmijenjena na glavnoj raspravi 23. siječnja 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Željko Brkljačić, zamjenik ŽDO-a iz Gospića</p>
12	<p>ZLOČIN U KORENICI</p> <p>Dana 03. listopada 2008. optuženici su proglašeni krivima te su im izrečene kazne zatvora (opt. Šuputu u trajanju od 4, a opt. Paniću od 3 godine i 6 mjeseci).</p>	<p>Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Županijski sud u Rijeci</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Đurđa Jovanić, predsjednica Vijeća sudac Duško Abramović, član Vijeća sudac Vlado Skorup, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Gospića, br. K-DO-24/06, od 31. siječnja 2007. godine, izmijenjena 02. listopada 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Darko Karlović, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Rijeci</p>
13	<p>ZLOČIN U DALJU III</p> <p>Dana 21. travnja 2008. godine optuženici su proglašeni krivima i izrečene su im kazne zatvora: opt. Simiću u trajanju od 9 godina, opt. Kikanoviću u trajanju od 5 godina i 6 mjeseci te opt. Krstiniću u trajanju od 4 godine.</p> <p><i>VSRH je (javna sjednica održana 03. prosinca 2008.) preinačio presudu u odluci o kazni: opt. Simića osudio je na 10 godina, opt. Kikanovića na 6 godina i 6 mjeseci, a opt. Krstinića na 5 godina zatvora.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Osijeku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Krunoslav Barkić, predsjednik Vijeća sutkinja Branka Guljaš, članica Vijeća sutkinja Dubravka Vučetić, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Osijeka, br. K-DO-20/07, od 06. lipnja 2007. godine, izmijenjena na raspravi 18. travnja 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Dražen Križevac, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Osijeka</p>
14	<p>ZLOČIN NA DRVENOJ PIJACI U VUKOVARU</p> <p>Dana 20. veljače 2008. godine optuženik je proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci.</p> <p><i>VSRH je na sjednici održanoj 30. listopada 2008. godine ukinuo presudu Županijskog suda u Vukovaru.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća sudac Stjepan Margić, član Vijeća sudac Željko Marin, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Vukovara, br. K-DO-28/06, od 02. ožujka 2007. godine, izmijenjena 06. travnja 2007. godine, na glavnoj raspravi 08. svibnja 2007. i podneskom od 11. veljače 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>

za ratne zločine na županijskim sudovima u RH tijekom 2008.

	Optuženici	Imena žrtava
	<p>Nikola Cvjetičanin</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Brani se sa slobode</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Josip Matovina i Ana Bujadinović</p>
	<p>Željko Šuput i Milan Panić</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Do objave presude nalazili su se u pritvoru</p>	<p>Žrtve - zlostavljani: Nikola Nikolić, Mile Lukač, Perica Bičanić</p>
	<p>Novak Simić, Miodrag Kikanović i Radovan Krstinić</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Optuženom Simiću sudilo se u odsutnosti, optuženi Kikanović se nalazi u pritvoru, a optuženi Krstinić se nalazio u pritvoru do objave presude 21. travnja 2008. godine</p>	<p>Žrtva - preminuo nakon zlostavljanja: Antun Kundić</p> <p>Žrtve - zlostavljani: Ivan Bodza, Karol Kremerenski, Ivan Horvat, Tomo Duvnjak, Emerik Huđik, Marijo Lazar, Josip Ledenčan</p>
	<p>Slobodan Raič</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Do sjednice VSRH se nalazio u pritvoru</p>	<p>Žrtva - nestala osoba: Slavko Batik</p>

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. optužnice / ŽDO	
15	<p>ZLOČIN U PETRINJI II</p> <p>Nakon ponovljenog postupka, 19. lipnja 2008. godine optuženici su proglašeni krivima te su im izrečene kazne zatvora u trajanju od po 5 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća sudac Predrag Jovanić, član Vijeća sutkinja Višnja Vukić, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a u Sisku, br. K-DO-7/05. od 2. ožujka 2007. godine, izmijenjena na raspravi od 21. kolovoza 2007.</p> <p>Optužnicu zastupa: Marijan Zgurić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika</p>	←
16	<p>ZLOČIN U MEDAČKOM DŽEPU</p> <p>30. svibnja 2008. godine objavljena je nepravomoćna presuda, kojom je opt. Ademi oslobođen po sve tri točke optužbe, a opt. Norac oslobođen je za jednu točku optužnice, a za dvije je proglašen krivim. Za obje točke su mu utvrđene kazne zatvora u trajanju od po pet godina te mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od sedam godina</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Županijski sud u Zagrebu</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Marin Mrčela, predsjednik Vijeća sudac Siniša Pleše, član Vijeća sudac Jasna Pavičić, član Vijeća dopunski sudac - sudac Zdenko Posavec</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Zagreba, br. K-DO-349/05, od 22. studenog 2006. godine, izmijenjena 20. svibnja 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Antun Kvakana, zamjenik Glavnog državnog odvjetnika RH, Jasmina Dolmagić, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika iz Zagreba</p>	←
17	<p>ZLOČIN U OSIJEKU</p> <p>Postupak u tijeku</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Zagrebu</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Željko Horvatić, predsjednik Vijeća sutkinja Rajka Tomerlin – Almer, članica Vijeća sutkinja Sonja Brešković-Balent, članica Vijeća sudac Mirko Klinžić, dopunski sudac</p>	<p>Optužnice ŽDO-a iz Osijeka, br. K-DO-76/06, od 16. travnja 2007. i ŽDO-a iz Zagreba, br. K-DO-105/06, od 09. svibnja 2007. godine, objedinjene i izmijenjene u optužnicu K-DO-105/06, od 30. rujna 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Jasmina Dolmagić, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika u Zagrebu i Miroslav Krajević, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku (upućen u ŽDO u Zagrebu radi obavljanja poslova zamjenika Županijskog državnog odvjetnika u Zagrebu)</p>	←
18	<p>ZLOČIN U SELKOVCU I ŠATORNJI</p> <p>Dana 14. studenog 2008. godine proglašena je presuda kojom je optuženik oslobođen optužbi</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća sudac Željko Mlinarić, član Vijeća sutkinja Višnja Vukić, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku K-DO-21/06, od 1. kolovoza 2008. godine, izmijenjena na glavnoj raspravi 1. listopada 2008. godine i 14. studenog 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Ivan Petrkač, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←

za ratne zločine na županijskim sudovima u RH tijekom 2008.

Optuženici	Imena žrtava
<p>Janko Banović i Zoran Obradović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Optuženi Janko Banović nalazi se u bijegu, suđeno mu je u odsutnosti; optuženi Zoran Obradović nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Ivan Stanić i Slavko Matković</p>
<p>Rahim Ademi i Mirko Norac</p> <p>Pripadnici hrvatskih vojnih postrojbi</p> <p>Opt. Ademi branio se sa slobode, a opt. Norac nalazi se na izdržavanju kazne zatvora</p>	<p>Žrtve - ubijeni civili: Bosiljka Bjegović, Ankica Vujnović, Ljubica Kričković-Živčić, Sara Kričković, Đuro Krajnović, Mile Sava Rajčević, Nikola Vujnović, Momčilo Vujnović, Ljiljana Jelača, Milan Matić, Nikola Jerković, Anđa Jović, Nedeljka Krajnović, Stana Krajnović, Milka Bjegović, Mile Pejnović, Dmitar Jović, Mara Jović, Đuro Vujnović, Stevo Vujnović, Boja Pjevač, Milan Rajčević, Branko Vujnović, Pera Krajnović, Boja Vujnović, Marko Potkonjak, Janko Potkonjak, Nikola Vujnović</p> <p>Žrtve - ubijeni ratni zarobljenici: Stanko Despić, Nikola Stojisavljević, Milan Jović, Dane Krivokuća, Dragan Pavlica</p> <p>Žrtve - preživjeli civili: Anka Rajčević, Ivanka Rajčević</p> <p>Žrtve - zlostavljani ratni zarobljenici: Vladimir Divjak, ugroženi svjedok br. 4, Nikola Bulj</p>
<p>Branimir Glavaš, Ivica Krnjak, Gordana Getoš-Magdić, Dino Kontić, Tihomir Valentić i Zdravko Dragić</p> <p>Postupak je zbog procesne nesposobnosti uslijed bolesti u lipnju 2008. godine razdvojen u odnosu na Mirka Sivića</p> <p>Pripadnici hrvatskih vojnih postrojbi</p> <p>Optuženici se brane sa slobode</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Branko Lovrić, Alija Šabanović, Jovan Grubić, dr. Milutin Kutlić, Svetislav Vukajlović, nepoznata ženska osoba, Bogdan Počuća, Čedomir Vučković i Đorđe Petković</p> <p>Žrtva - zlostavljan i ranjen: Radoslav Ratković</p> <p>Žrtve - zlostavljeni: Nikola Vasić</p> <p>Izmijenjenom i objedinjenom optužnicom K-DO-150/06, od 30. rujna 2008., iz činjeničnog opisa su izostavljene inkriminacije koje su se odnosile na zlostavljanje dvojice nepoznatih civila zatvorenih u jednoj od garaža pri SNO-u, zlostavljanje Smilje, Rajka i Snežane Berića u prostorijama SNO-a te uhićenje i usmrćivanje Petra Ladnjuka, Milenka Stanara i nepoznate muške osobe.</p>
<p>Mile Letica</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Do objave presude 14. studenog 2008. godine nalazio se u pritvoru</p>	<p>Žrtva: Franjo Sućec (izmjenom optužnice od 14. studenog iz optužnice su izostavljena imena Franjo Klobučar i Andrija Grgić)</p>

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. optužnice / ŽDO	
19	<p>ZLOČIN U VELIKOJ KLADUŠI</p> <p>Postupak u tijeku</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Rijeci</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Ika Šarić, predsjednica Vijeća sutkinja Nataša Masovčić, članica Vijeća sudac Darko Lupi, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a u Rijeci, K-DO-90/07, od 19. 03. 2008 godine, izmijenjena na glavnoj raspravi 16. listopada 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Darko Karlović, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Rijeci</p>	←
20	<p>ZLOČIN U ERVENIKU</p> <p>Obnovljeni postupak. Optuženik je prethodno u odsutnosti osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 10 godina</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Šibeniku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Branko Ivić, predsjednik Vijeća sudac Ivo Vukelja, član Vijeća sutkinja Jadranka Biga Milutin, članica Vijeća</p> <p>Zastupnik optužbe: Kazneno djelo Optuženik: Sreten Peslać Braniteljica optuženika: Vera Bego, odvjetnica iz Šibenika</p>	<p>Optužnica Okružnog javnog tužilaštva Šibenik br. KT-27/92, od 23. listopada 1992. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Sanda Pavlović Lučić, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika u Šibeniku</p>	←
21	<p>ZLOČIN U MARINOM SELU</p> <p>Postupak u tijeku</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Požezi</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Predrag Dragičević, predsjednik Vijeća sutkinja Jasna Zubčić, članica Vijeća sudac Žarko Kralj, član Vijeća</p>	<p>Optužnica: ŽDO-a Požega, broj K-DO-14/07 od 12. kolovoza 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Božena Jurković, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika iz Požege</p>	←
22	<p>ZLOČIN NA KORIDORU, U POTKONJU, VRPOLJU I KNINU</p> <p>Ponovljeni postupak u tijeku. Prethodno je Županijski sud u Šibeniku 04. lipnja 2007. godine opt. Atlji izrekao jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 12, a opt. Jaramazu kaznu zatvora u trajanju od 10 godina, no VSRH je djelomično ukinuo presudu u odnosu na opt. Atlju, ukinuo presudu u odnosu na opt. Jaramaza i predmet vratio na ponovno suđenje. U jednom je dijelu presuda u odnosu na opt. Atlju preinačena te mu je u tome dijelu kazna povećana sa 3 na 5 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Županijski sud u Šibeniku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Jadranka Biga – Milutin, predsjednica Vijeća, sudac Sanibor Vuletin, član Vijeća, sudac Ivo Vukelja, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Šibeniku, broj K-DO-14/06, od 19. rujna 2006. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Zvonko Ivić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Šibeniku</p>	←

za ratne zločine na županijskim sudovima u RH tijekom 2008.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Zlatko Jušić i Ibrahim Jušić</p> <p>Predsjednik Vlade (prvooptuženik) te pripadnik policijskih postrojbi i čelnik sigurnosnih službi (drugooptuženik) tzv. Autonomne pokrajine Zapadna Bosna</p>	<p>Žrtve: Alija Feriz, Mujo Milak, Šemsudin Husić, Emin Redžić, Husein Mušić, Aziz Abdilagić, Hasib Delić zvan „Heba“, Mehmed Jušić, Mehmed Sijamhodžić, Kasim Čano, Đeko Bibuljica, Hasan Đanić, Asja Galijašević, Beiza Kekić, Fatima Dorić, Nura Salkić, Fata Omeragić, Zuhra Hozanović, Alema Grahović, Mehmed Miljković, Asiga Keserović, Almadin Trgovčević, Rifet Đogić, Osman Galijašević, Rasim Ičanović, Enisa Delić, Rasim Erdić (ubijen)</p>
→	<p>Sreten Peslač</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtve: psihički i fizički zlostavljani: mještani sela Ervenik hrvatske nacionalnosti</p>
→	<p>Damir Kufner, Davor Šimić, Pavao Vancaš, Tomica Poletto, Željko Tutić i Antun Ivezić</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Optuženici Davor Šimić i Pavao Vancaš brane se sa slobode, ostali se nalaze u pritvoru</p>	<p>Žrtve: - zlostavljani i mučeni: Branko Stanković, Krajnović Mijo i Jovo (mještani sela Kip); Bunčić Milka, Jeka Žestić i Nikola Ivanović (mještani sela Klisa) - zlostavljani, mučeni i ubijeni: Pero Novković, Mijo Danojević, Gojko Gojković, Savo Gojković, Branko Bunčić, Nikola Gojković, Mijo Gojković, Filip Gojković, Jovo Popović – Tein, Petar Popović, Nikola Krajnović, Milan Popović (mještani sela Kip); Jovo Žestić, Jovo Popović Simin, Slobodan Kukić, Rade Gojković, Savo Maksimović, Josip Cicvara (mještani sela Klisa)</p>
→	<p>Milan Atlija i Đorđe Jaramaz</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Nalaze se u pritvoru</p>	<p>Žrtva - ubijen: NN muška osoba</p> <p>Žrtve - zlostavljani: Nikola Požar, Zlatko Gambiraža, Mile Jelić, Ivan Požar, Ante Milić, Nikola Milić, Emilija Milić, mldb Toni Požar, Mile Jelić, Branko Batić, Ante Jelić, Branko Požar, Miroslav Jelić, Dragomir Grgić, Slavko Turudić, Ivan Knezović, Nebojša Škalic</p>

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice / ŽDO	
1	<p>ZLOČIN U LOVINCU</p> <p>Drugi ponovljeni postupak, postupak delegiran sa Žs u Gospiću (zadnje ročište glavne rasprave održano je u rujnu, a rekonstrukcija događaja u listopadu 2007. godine)</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Rijeci</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Srebrenka Šantić- predsjednica Vijeća sudac Duško Abramović-član Vijeća sudac Vlado Skorup-član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a u Rijeci, br. K-DO-53/06.</p> <p>Predmet ustupljen ŽDO u Rijeci odlukom VSRH br. II-Kr-41/06 od 07. ožujka 2006. godine.</p> <p>Optužnica izmijenjena na glavnoj raspravi 17. rujna 2006. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Darko Karlović, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Rijeci</p>	←
2	<p>ZLOČIN U DALJU</p> <p>Postupak u tijeku (niti jedno ročište glavne rasprave nije održano od prosinca 2007. godine)</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnoga stanovništva</p> <p>Županijski sud u Osijeku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Krunoslav Barkić, predsjednik Vijeća sutkinja Katica Krajnović, članica Vijeća sutkinja Dubravka Vučetić, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Osijeka, br. KT-103/94, od 09. srpnja 2004.</p> <p>Optužnicu zastupa: Miroslav Bušbaher, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika iz Osijeka</p>	←
3	<p>ZLOČIN U BOROVO COMMERCU</p> <p>U prvom postupku, u odsutnosti, optuženik je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina. U ponovljenom je postupku donijeta oslobađajuća presuda, a nakon uklanjanja navedene presude od strane VSRH, optuženik se nije odazivao pozivima na glavnu raspravu. Rasprava nije zakazivana od siječnja 2007. godine, a u prosincu 2008. godine Sud je, primjenom Zakona o općem oprost, obustavio kazneni postupak nakon što je ŽDO u Vukovaru izmijenilo optužnicu i djelo prekvalificiralo na kazneno djelo oružane pobune</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća sudac Slavko Teofilović, član Vijeća sudac Stjepan Margić, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Vukovara, br. K-DO-37/04, od 19. srpnja 2004. godine, izmijenjena podneskom od 21. studenog 2008. godine (prekvalifikacija na kazneno djelo oružane pobune)</p> <p>Optužnicu zastupa: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>	←

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Radoslav Čubrilo, Milorad Čubrilo, Milorad Žegarac, Petar Hajduković, Gojko Markajlo</p> <p>Pripadnici srpskih paravojnih formacija</p> <p>Sudi se u odsutnosti, jer su optuženici u bijegu</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Stjepan Katalinić, Ivan Sekulić, Ivan Ivezić, Martin Šarić, Marko Pavičić</p> <p>Žrtva - tučen: Mile Račić</p>
→	<p>Željko Čizmić,</p> <p>za kojega je razdvojen postupak u odnosu na 19 optuženika i 2 optuženika u odnosu na koje je postupak prekinut</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Brani se sa slobode</p>	<p>Žrtve - tučeni: Damir Buljević, Stipo Sušić, Filip Đanko, Tomislav Hajduković, Marko Andabak, Ištvan Bačko, Slavko Palinkaš, Tomislav Kilić, Goran Šlinger, Vlatko Nikolić, Imra Moger</p> <p>Žrtva - oduzete stvari: Ištvan Bačko</p>
→	<p>Vlado Tepavac</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Do bijega se branio sa slobode</p>	<p>Žrtva - pretučen: Petar Dreić</p>

Dodatak br. 3 Pregled ostalih praćenih suđenja

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. optužnice / ŽDO	
1	<p>PREDMET OPT. ANTUN GUDELJ</p> <p>Dana 07. srpnja 2008. godine objavljena je presuda kojom je optuženik proglašen krivim. Za tri točke optužnice (ubojstva Josipa Reihl-Kira, Gorana Zobundžije i Milana Kneževića) utvrđene su mu kazne zatvora u trajanju od po 20 godina, za jednu točku optužnice (ubojstvo u pokušaju Mirka Tubića) u trajanju od 10, te mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 20 godina.</p>	<p>Ubojstvo i ubojstvo u pokušaju</p> <p>Županijski sud u Osijeku</p> <p>Vijeće: sudac Damir Krahulec, predsjednik Vijeća sudac Drago Grubeša, član Vijeća Marica Miluković, sutkinja porotnica Josip Ciprovac, sudac porotnik Marija Rumbočić-Pezelj, sutkinja porotnica</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Osijeka, broj KT-148/91, od 25. ožujka 1992. godine, izmijenjena podneskom od 12. travnja 1994. godine, na glavnoj raspravi 24. lipnja 1994. godine i na glavnoj raspravi 19. lipnja 2008. godine</p> <p>Optužbu zastupa: Dražen Križevac, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku</p>	

na sudovima u Republici Hrvatskoj tijekom 2008.

	Optuženici	Imena žrtava
	Antun Gudelj Pripadnik pričuvnog sastava MUP-a RH Nalazi se u pritvoru	Žrtve - ubijeni: Josip Reihl-Kir, Goran Zobundžija, Milan Knežević Žrtva - ranjen: Mirko Tubić

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice / ŽDO	
1	<p>ZLOČIN U DOLJANIMA</p> <p>VSRH potvrdio je presudu Županijskog suda u Bjelovaru, objavljenu 07. studenoga 2007. godine, kojom je optuženik (u ponovljenom postupku nakon što je VSRH ukinuo oslobađajuću presudu) osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina</p>	<p>Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je dana 14. svibnja 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Bjelovara, broj K-DO-81/03, od 05. veljače 2004. godine, izmijenjena na glavnoj raspravi 07. studenog 2007. godine</p>	
2	<p>ZLOČIN U RAVNOM RAŠĆU</p> <p>VSRH je potvrdio presudu Županijskog suda u Sisku, objavljenu 26. rujna 2007. godine, kojom je optuženiku u ponovljenom postupku izrečena kazna zatvora u trajanju od 12 godina</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je dana 30. siječnja 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO-a u Sisku, br. K-DO-43/04, od 8. studenog 2005. godine</p>	
3	<p>ZLOČIN U PETRINJI</p> <p>VSRH je potvrdio presudu Županijskog suda u Sisku, objavljenu 25. travnja 2007. godine, kojom je optuženiku u obnovljenom postupku izrečena kazna zatvora u trajanju od 5 godina</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 05. ožujka 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO iz Siska br. K-DO-12/06, od 21. srpnja 2006. godine, izmijenjena 23. veljače 2007. i 23. travnja 2007. godine</p>	
4	<p>ZLOČIN NA BRDU POGLEDIĆ KOD GLINE</p> <p>VSRH je ukinuo presudu Županijskog suda u Sisku, objavljenu 13. lipnja 2007. godine, kojom je optuženiku izrečena kazna zatvora u trajanju od 14 godina.</p> <p>Nakon provedenog ponovljenog postupka, 17. prosinca 2008. objavljena je presuda. Optuženik je proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora od 12 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnoga stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 05. veljače 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku br. K-DO-3/06, od 4. rujna 2006. godine, izmijenjena na glavnoj raspravi 09. svibnja 2007. godine</p>	
5	<p>ZLOČIN U PETRINJI II</p> <p>VSRH ukinuo je presudu Županijskog suda u Sisku, objavljenu 31. kolovoza 2007. godine, kojom su optuženici osuđeni na kazne zatvora u trajanju od 7 godina.</p> <p>U ponovljenom postupku Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Sisku objavilo je 19. lipnja 2008. godine presudu kojom je optuženicima izreklo kazne zatvora u trajanju od po 5 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 21. siječnja 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO-a u Sisku, br. K-DO-7/05. od 2. ožujka 2007. godine, izmijenjena na raspravi od 21. kolovoza 2007.</p>	

Republike Hrvatske u postupcima za ratne zločine

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Dobrivoje Pavković (na optužnici se nalazio i Stojan Vujić, no postupak u odnosu na njega je razdvojen)</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Optuženik se branio sa slobode.</p> <p>Nije se pojavio na objavi presude. Od tada je u bijegu.</p>	<p>Žrtve - smrtno stradali: Srećko Mandani, Željko Bublic i Eugen Lapčić</p> <p>Žrtve – zadobili teške tjelesne ozljede: Vitomir Polenus, Željko Hunjek, Alfons Tutić i Vladimir Zimić</p> <p>Žrtva - zadobio tjelesne ozljede: Marijan Polenus</p>
→	<p>Dragan Đokić, zv. Popizdeo</p> <p>Pripadnik srpskih paravojnih formacija</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtva - ubijeni civil: Đuro Vučićević</p>
→	<p>Jovo Begović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtva - ubijen: Stjepan Bučar</p> <p>Žrtve - ranjeni: Ramiz Herelić, Angelina Banadinović, Đuro Vujatović, Zvonko Dumbović</p>
→	<p>Rade Miljević</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Janko Kaurić, Milan Litrić, Borislav Litrić, Ante Žužić</p>
→	<p>Janko Banović i Zoran Obradović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Optuženi Janko Banović je u bijegu, suđeno mu je u odsutnosti; optuženi Zoran Obradović nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Ivan Stanić i Slavko Matković</p>

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice /ŽDO	
6	<p>ZLOČIN NA KORIDORU, U POTKONJU, VRPOLJU I KNINU</p> <p>Županijski sud u Šibeniku je osudio opt. Atliju na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 12, a opt. Jaramaza na 10 godina. Vrhovni sud RH je ukinuo prvostupanjsku presudu u odnosu na dvije točke izreke presude i u tom je dijelu predmet vratio na ponovno suđenje. U odnosu na jednu točku presude preinačena je odluka o kazni u odnosu na opt. Atliju, te je u odnosu na to djelo osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina (Žs u Šibeniku ga je za to djelo osudio na 3 godine zatvora).</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je dana 16. travnja 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO-a u Šibeniku, broj K-DO-14/06, od 19. rujna 2006. godine</p>	←
7	<p>ZLOČIN NA KORANSKOM MOSTU</p> <p>Vrhovni sud RH je dva puta ukinuo oslobađajuće presude Županijskog suda u Karlovcu. U trećem suđenju donesena je također oslobađajuća presuda. Odluka VSRH nam nije poznata.</p>	<p>Protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je dana 24. rujna 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Karlovca, br. KT- 48/91</p>	←
8	<p>ZLOČIN U BELOM MANASTIRU I DRUGIM MJESTIMA BARANJE</p> <p>Ponovljeni postupak nepravomoćno je 08. svibnja 2006. završen osuđujućom presudom u odnosu na opt. Mamulu (kazna zatvora u trajanju od 4 godine i 10 mjeseci) i odbijajućim presudama u odnosu na ostale optuženike (nakon što je tužitelj prekvalificirao optužnicu na kazneno djelo oružane pobune)</p> <p>Odluka VSRH nam nije poznata.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnoga stanovništva</p> <p>Javna sjednica održana je 15. listopada 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO-a u Osijeku, br. KT-136/94, od 03. travnja 2001. godine, izmijenjena podneskom od 14. ožujka 2002. godine, na glavnoj raspravi 26. ožujka 2002. godine i 04. svibnja 2006. godina (prekvalifikacija na oružanu pobunu)</p>	←
9	<p>ZLOČIN NA DRVENOJ PIJACI U VUKOVARU</p> <p>VSRH je ukinuo presudu Županijskog suda u Vukovaru kojom je 20. veljače 2008. godine optuženik proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci.</p> <p>U ponovljenom postupku održanom u siječnju 2009. godine optuženik je proglašen krivim i ponovno mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica održana je 30. listopada 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Vukovara, br. K-DO-28/06, od 02. ožujka 2007. godine, izmijenjena 06. travnja 2007. godine, na glavnoj raspravi 08. svibnja 2007. i podneskom od 11. veljače 2008. godine</p>	←
10	<p>ZLOČIN U DALJU III</p> <p>VSRH je preinačio presudu Županijskog suda u Osijeku u odluci o kazni te je opt. Simića osudio je na 10 godina, opt. Kikanovića na 6 godina i 6 mjeseci, a opt. Krstinića na 5 godina zatvora.</p> <p>Prethodno je Županijski sud u Osijeku optuženicima izrekao kazne zatvora: opt. Simiću u trajanju od 9 godina, opt. Kikanoviću u trajanju od 5 godina i 6 mjeseci te opt. Krstiniću u trajanju od 4 godine.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 03. prosinca 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Osijeka, br. K-DO-20/07, od 06. lipnja 2007. godine, izmijenjena na raspravi 18. travnja 2008. godine</p>	←

Republike Hrvatske u postupcima za ratne zločine

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Milan Atlija, Đorđe Jaramaz</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Oba optuženika su u pritvoru</p>	<p>Žrtva - ubijen: NN muška osoba</p> <p>Žrtve - zlostavljeni: Nikola Požar, Zlatko Gambiraža, Mile Jelić, Ivan Požar, Ante Milić, Nikola Milić, Emilija Milić, mlđb Toni Požar, Mile Jelić, Branko Batić, Ante Jelić, Branko Požar, Miroslav Jelić, Dragomir Grgić, Slavko Turudić, Ivan Knezović, Nebojša Škalic</p>
→	<p>Mihajlo Hrastov</p> <p>Pripadnik hrvatskih postrojbi</p> <p>Brani se sa slobode</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Jovan Stipić, Božo Kozlina, Nebojša Popović, Milić Savić, Milenko Lukač, Nikola Babić, Slobodan Milovanović, Svetozar Gojković, Miloš Srdić, Zoran Komadina, Mile Babić, Vaso Bižić, Mile Počuča;</p> <p>Žrtve - ranjeni: Duško Mrkić, Svetozar Šarac, Nebojša Jasnić i Branko Mađarac</p>
→	<p>Nikola Alaica, Mile Bekić, Drago Karagača, Petar Mamula, Milan Prusac i Sreto Jovandić,</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>U ponovljenom postupku branili su se sa slobode</p>	<p>Žrtve - zlostavljeni: Stjepan Sklepić, Ešref Hadžić, Elvis Hadžić, Franjo Kovač, Nikola Kršić, Ivan Belaj, Franjo Joha, Ivan Kusik, Matija Đurin, Mijo Jagatić, Ivo Jagatić, Šanjika Krek, Julijana Matošić, Vera Martin, Josip Klasić, Davor Ranogajac, Pavo Zemljak, Vladimir Zemljak, Gizela Zemljak, Zoran Bandov, Veljko Salonja, Jovan Narandža, Antun Knežević, Zlata Levačić, Ankica Svetličić, Drago Dominić, Stevo Šantić, Antun Kuček</p> <p>Žrtve - protjerani: (18 stanovnika među kojima i: Nela Sklepić, Stjepan Varga, Nada Varga, Katarina Kosir, Franjo Malek, Katarina Tintar, Milan Bartolić, Vida Hadžikan, Franjo Furdi, Ivan Zadravec, Katarina Kolarić i njen muž, Zdenka Kner)</p>
→	<p>Slobodan Raič</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Do sjednice VSRH se nalazio u pritvoru</p>	<p>Žrtva - nestala osoba: Slavko Batik</p>
→	<p>Novak Simić, Miodrag Kikanović i Radovan Krstinić</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Optuženom Simiću sudi se u odsutnosti, optuženi Kikanović se nalazi u pritvoru, a optuženi Krstinić se nalazio u pritvoru do objave presude 21. travnja 2008. godine</p>	<p>Žrtva - preminuo nakon zlostavljanja: Antun Kundić</p> <p>Žrtve - zlostavljeni: Ivan Bodza, Karol Kremerenski, Ivan Horvat, Tomo Duvnjak, Emerik Hudik, Marijo Lazar, Josip Ledenčan</p>

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice / ŽDO	
11	<p>ZLOČIN U KNINU</p> <p>VSRH je preinačio presudu Županijskog suda u Šibeniku u odluci o kazni te je opt. Počući za svako kazneno djelo utvrdio kazne zatvora od 5 godina te ga je osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 8 godina.</p> <p>Prethodno je Županijski sud u Šibeniku optuženiku utvrdio kazne zatvora u trajanju od 3 godine te mu je izrekao jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 5 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 16. prosinca 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Šibeniku broj K-DO-21/07 od 16. listopada 2007. godine, izmijenjena podneskom od 31. ožujka 2008. godine</p>	←
12	<p>ZLOČIN U BERKU</p> <p>VSRH je preinačio odluku Žs u Vukovaru kojom je opt. Perić osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 godine te ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine i 6 mjeseci</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 05. studenog 2008. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Vukovara, br. K-DO-42/01, od 05. 04. 2006., precizirana u odnosu na četvoricu prisutnih optuženika podneskom od 08. 09. 2006. i izmijenjena podneskom od 19. 11. 2007. godine</p>	←
13	<p>ZLOČIN U ŠIROKOJ KULI</p> <p>U obnovljenom postupku, nakon što je 1994. u odsutnosti na Žs u Gospiću osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina, optuženika je isti sud 2004. godine nepravomoćnom presudom oslobodio optužbe.</p> <p>Vrhovni sud je potvrdio presudu prvostupanjskog suda i odbio žalbu državnog odvjetnika kao neosnovana te se potvrđuje presuda suda prvog stupnja.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 16. prosinca 2008. godine.</p>	<p>Županijskog državnog odvjetništva iz Gospića</p>	←

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Saša Počuča</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtve (civilni):</p> <ul style="list-style-type: none"> - preminuo od ozljeda: Ivan Hodak - zlostavljeni: Šime Čačić, Ante Mijoč, Drago Šimić, Ivan Šimic, Ivica Zrno, Ivana Lipak i Živko Mikulić, Diki Šaban, Tomislav Tesker, Krsto Silov, Marko Salopek, Stipe Banovac, Franjo Haužan, Mirko Barbarić, Marko Sikavica, Mato Baković, Marko Baković, Marko Lojić, Davor Lojić, Mirko Pilipović, Mičo Katuša, Ivan Požeg, Lenko Škibola, Stanko Kolčeg, Mile Šindilj, Ante Lojić, Mile Skorup, Ilija Hodak, Ante Kamber, Mile Modrić, Mile Maričić, Ivan Žarković, Ivan Buljan i Mile Slavić <p>Žrtve (zlostavljeni zarobljenici): Jakov Ćosić, Žarko Matenda, Ivica Graberski, Nenad Lazarušić, Miho Periš, Ivica Matić, Željko Mrkonjić, Josip Keselj, Božo Franić i Tomislav Grubišić, Zdenko Blažević, Denis Delić, Slavko Silov, Ante Grgić, Ivica Jamičić, Pajo Jamičić, Jure Rogić (pripadnici Hrvatske vojske); Radoslav Bobanović, Milan Špoljaric, Mirko Medunić, Ivan Škorić i Željko Lipak, Velibor Bračić, Ante Slavić, Vladimir Mikulić, Zvonko Maloča, Ante Kunac, Ivica Klanac, Ivan Validžić, Ivan Pavičić, Ante Marinović, Denis Bronić i Ivan Atelj (pripadnici MUP-a RH)</p>
→	<p>Stevan Perić</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Opt. Perić se nalazio u pritvoru, dok su se optuženici Vučetić i Gunj branili sa slobode</p> <p>Optužnicom od 05. 04. '06. optuženo je 35 osoba.</p> <p>Nakon razdvajanja postupka u odnosu na četvoricu prisutnih optuženika (Slobodana Vučetića, Petra Gunja, Stevana Perića i Mirka Vujića), postupak je 22. 12. '06. zbog procesne nesposobnosti razdvojen i u odnosu na Vujića, a podneskom od 19. 11. '07. ŽDO u Vukovaru odustalo je od kaznenog progona Vučetića i Gunja.</p>	<p>Žrtve (prema izmijenjenoj optužnici od 19. 11. 2007. godine):</p> <ul style="list-style-type: none"> - ubijeni: Milan Jelinić i Marin Mitrović - nestao: Slavko Mitrović - fizički zlostavljeni: Mara Kraljić i Marica Mitrović - psihički zlostavljeni: obitelji Vladimira Mitrovića, Marijana Kujundžića i Mate Mitrovića - oduzete stvari: Tadija Mrkonjić
→	<p>Dane Serdar</p>	

**CENTAR ZA MIR,
NENASILJE
I LJUDSKA PRAVA**

Trg Augusta Šenoje 1
HR-31 000 Osijek

tel/fax: ++ 385 31 206 886

e-mail:

centar-za-mir@centar-za-mir.hr

web:

www.centar-za-mir.hr

**DOCUMENTA – centar za
suočavanje s prošlošću**

Odranska 1
HR-10 000 Zagreb

tel: ++ 385 1 457 2398

fax: ++ 385 1 549 9744

e-mail:

kontakt@documenta.hr

web:

www.documenta.hr

**GRAĐANSKI ODBOR
ZA LJUDSKA PRAVA**

Ulica grada Vukovara 222
HR-10 000 Zagreb

tel/ fax: ++ 385 1 61 71 530

e-mail:

goljp@zamir.net

web:

www.goljp.hr